

Julkaisuvapaa 1.11.2021 klo 16.30

**KUOPION KAUPUNGIN TALOUSARVIO 2022
TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA 2022–2025**

Kaupunginjohtajan esitys

Kaupunginhallitus 1.11.2021
Kaupunginhallitus 15.11.2021, päätöskokous

Sisällysluettelo

Kaupunginjohtajan katsaus.....	3
1 Yleiset perusteet ja kehitysnäkymät	4
1.1 Kuopion kaupungin kehitysnäkymät.....	4
1.1.1 Väestökehitys.....	4
1.1.2 Asuminen	4
1.1.3 Elinkeinot ja työllisyys.....	5
1.1.4 Hyvinvointi.....	7
1.2 Taloudelliset lähtökohdat.....	9
1.2.1 Talouden kehitysnäkymät	9
1.2.2 Kuntatalous	10
1.3 Kuopion strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2022.....	12
1.3.1 Sitovat tavoitteet.....	13
1.3.2 Talousarvion 2022 valtuustoon nähden sitovat mittarit tavoitearvoineen.....	17
1.4 Konserniyhteisöt.....	18
1.4.1 Olennaiset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit	18
1.4.2 Konserniyhteisöille asetetut tavoitteet 2022.....	18
1.5 Talousarvion perustelut	25
1.5.1 Talousarvio.....	25
1.5.2 Verotulot.....	26
1.5.3 Valtionosuudet.....	26
1.5.4 Henkilöstö	27
1.6 Vaikutusten arviointi	29
1.6.1 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin.....	29
1.6.2 Ympäristövaikutukset.....	31
1.6.3 Yritysvaikutukset	33
1.7 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta.....	34
1.7.1 Talousarvion rakenne	34
1.7.2 Talousarvion sitovuus.....	34
1.7.3 Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet.....	36
1.7.4 Talousarvioon sisältyvät riskit	37
1.7.5 Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta	39
1.7.6 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	39
1.7.7 Tilivelvolliset viranhaltijat.....	40
1.8 Alijäämän kattamisvelvollisuus	40
2 Käyttötalousosa	41
Elinvoima- ja konsernipalvelut	43
Kaupunkiympäristön palvelualue	49
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	57
Kasvun ja oppimisen palvelualue	63

Perusturvan palvelualue	71
Terveysturvan palvelualue	79
Keskusvaalilautakunta	89
Tarkastustoimi	89
Yleishallinto.....	90
Kuopion Tilapalvelut.....	91
Pohjois-Savon pelastuslaitos.....	96
Isäntäkuntapalvelut	101
Määrärahat vastuualueittain ja taseyksiköittäin 2022	102
Toimintakate palvelualueittain ja taseyksiköittäin 2018–2022.....	107
3 Tuloslaskelmaosa	108
3.1 Tuloslaskelman lukuohje	109
3.2 Tuloslaskelma 2022	110
3.3 Tuloslaskelmaosa	111
4 Investointiosa.....	113
4.1 Investointiosan esitystapa	114
4.2 Investointiosa	115
4.3 Lisätietoja investoinneista.....	121
4.3.1 Maa- ja vesialueiden hankinnat.....	121
4.3.2 Yhdyskuntarakentaminen	121
5 Rahoitusosa	124
5.1 Rahoituslaskelman lukuohje	125
5.2 Rahoituslaskelma 2022	126
5.3 Rahoitusosa	127
6 Liitteet.....	129
6.1 Yli miljoonan euron yhdyskuntarakentamisen hankkeet	130
6.2 Kuopion väestö ja väestösunnite	132

Kaupunginjohtajan katsaus

Kuopion kasvu jatkuu vahvana. Asukasmäärän lisäys on ennätysellistä, taloudellinen toimeliaisuus on kohentunut ja työllisyys parantunut. Myönteinen kehitys kasvattaa palkkasummaa ja verotuloja. Kuopio on muutovetovoimaisimpien kaupunkien kärkijoukossa ja monessa mittauksessa kaupunkiin liitetään hyvin myönteisiä arvioita. Itäisen Suomen merkittävimpään kasvukeskukseen kohdistuu runsaasti odotuksia myös ulkopuolelta. Vahva kehitys heijastuu koko maakuntaan ja tunnustetaan ja tunnustetaan myös valtakunnallisesti.

Asukasmäärän lisäys tarkoittaa myös palvelutarpeen kasvua mm. kasvun ja oppimisen sekä terveyden ja perusturvan palveluissa. Kun samanaikaisesti pandemian vuoksi on jouduttu joiltain osin poikkeuksellisiin järjestelyihin, kaupunki ei ole pystynyt kaikilta osin vastaamaan esimerkiksi suunhoidon ja mielenterveyspalveluiden kysyntään. Henkilöstön saatavuusongelma koskee myös Kuopiota. Tavoitteena on löytää nopeasti ratkaisuja asukkaiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Kuopion kaupungin talousarvioprosessissa palattiin yli kymmenen vuoden tauon jälkeen työskentelyyn, jossa lautakunnat antavat oman talousarvioesityksensä. Kaupungin johtamisjärjestelmässä uuden valtuustokauden alkaessa tehty poliittisen johdon roolia vahvistanut uudistus on tuonut merkittävän lisän päättäjien vuoropuheluun. Valmistelun aikainen vuoropuhelu osoittautui erityisen tärkeäksi ja kiitoksen ansaitsevaksi, kun kunnallisvaalien tämänkertaisen aikataulun vuoksi talousarvion valmistelua tehtiin poikkeuksellisen kireässä aikataulussa.

Kaupungin strategian uudistaminen toteutetaan alkuvuonna yhdessä päättäjien, asukkaiden, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden kanssa. Palveluja kehitetään entistä enemmän yhdessä asukkaiden ja asiakkaiden kanssa sekä kumppanuuteen perustuvissa yhteistyöverkostoissa. Uudet toimintatavat joustavoittavat palvelujen käyttöä ja tehostavat kaupungin palvelutarjontaa.

Kuopion kaupungin tavoitteena on hiilineutraalius vuonna 2030. Viime vuosien eteneminen on ollut monialaista ja rohkaisevaa. Haasteellisen tavoitteen saavuttaminen edellyttää jatkossakin vahvaa sitoutumista kaupunkikonsernilta, elinkeinoelämältä ja asukkailta.

Kuopion kaupungin, kuten kaikkien kuntien, toiminta ja talous uudistuu vuoden 2023 alusta. Kuopion kaupungin talouden kokonaisuus pienenee miltei puolella miljardilla eurolla noin 280 miljoonaan toimintakatteella mitaten, kun hyvinvointialueuudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, pelastustoimi ja oppilashuollon palveluja siirtyy hyvinvointialueen vastuulle. Samassa yhteydessä koko kuntien rahoitus muuttuu. Tulevana vuonna kunnallisveroon ei ole tulossa muutoksia, ja veroprosentti on lukittu hyvinvointialueratkaisussa myös vuoden 2023 osalta.

Vuoden 2022 talousarvio on 14,3 miljoonaa euroa alijäämäinen. Kaupunki tarttuu talouden rakenteelliseen alijäämään tavoitteenaan päästä tasapainoon vuonna 2025 edellisen valtuustokauden Kuopio 2025 -ryhmän linjausten mukaisesti. Viranhaltijoilta ja päättäjiltä edellytetään monia kauaskantoisia ratkaisuja. Olennaista on, että pystymme katsomaan pitkälle tulevaisuuteen ja rakentamaan toimivan palveluverkon sekä turvaamaan tarkoituksenmukaiset peruspalvelut.

Koulut ja päiväkodit ovat investointien keskiössä koko taloussuunnitelmakauden 2022-2025. Taidelukio Lumit ja Niiralan koulu valmistuvat ja Riistaveden koulun rakentaminen etenee. Savilahden alueella tehdään, monien muiden toimijoiden ohella, edelleen laajoja kaupungin omia hankkeita. Kaupungin investointiohjelma on noin 400 miljoonaa seuraaville neljälle vuodelle. Tulovirran kerryttäminen näin suurten investointien katteeksi on vuodesta 2023 lähtien yksi keskeisimpiä ratkaistavia taloushaasteita.

Edessä on valmistautuminen historiallisen suureen kuntien toiminnan muutokseen. Hyvällä päätöksentekokulttuurilla, yhteistyöllä ja kumppanuudella Kuopio on suunnan näyttäjä myös tulevina vuosina.

Jarmo Pirhonen
kaupunginjohtaja

1 Yleiset perusteet ja kehitysnäkymät

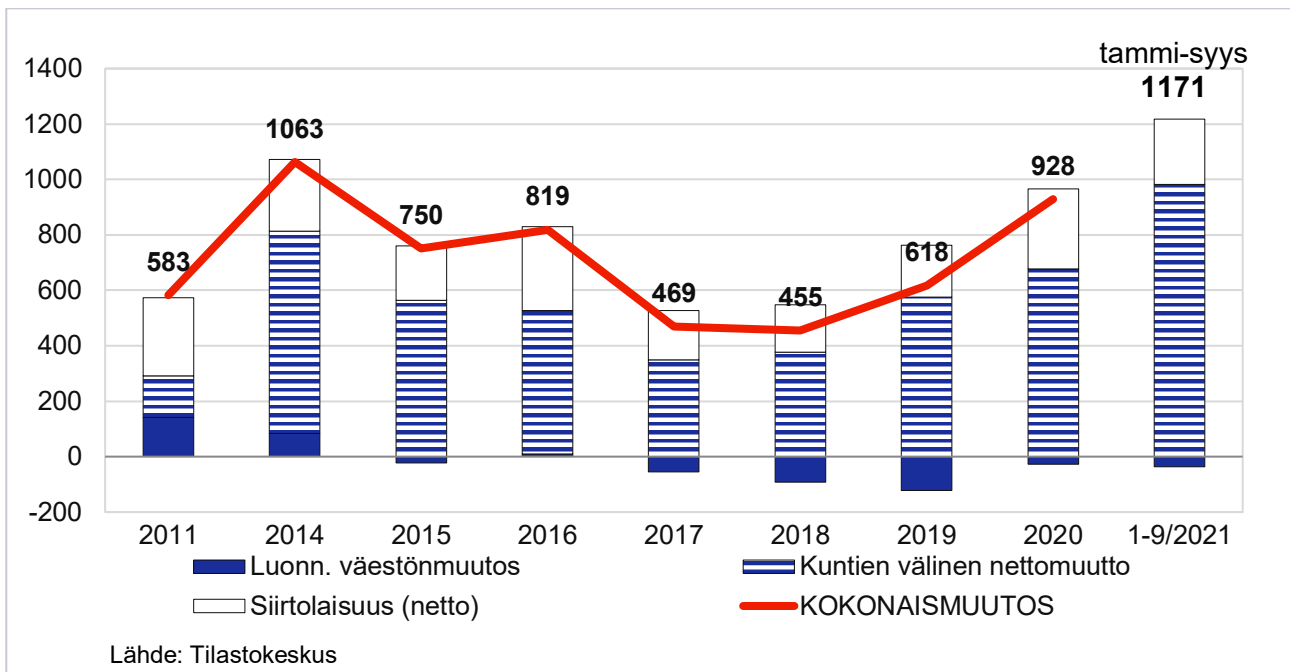
1.1 Kuopion kaupungin kehitysnäkymät

1.1.1 Väestökehitys

Kuopion väkiluku oli vuoden 2020 lopussa 120 210 asukasta. Vuoden 2020 väestönmuutos oli 928 henkeä, 0,8 %. Vuoden 2021 tammi-syyskuun väestömäärä oli 121 381 ja väestönmuutos oli 1 171 henkeä. Kaupungin oman tavoitteellisen vahvan kasvun suunnitteen mukaan väestömäärä vuoden 2021 lopulla olisi noin 121 370.

Suunnitteessa syntyvyyden on oletettu palautuvan hieman korkeammalle, noin vuosien 2017-2018 keskiarvon tasolle. Muuttovoitto on oletettu selvästi vuosien 2016-2020 keskiarvoa suuremmaksi jokaisessa ikäryhmässä. Vuosina 2022-2025 kokonaiskasvu pysyttelisi 1 100 hengen tuntumassa ja olisi vuoden 2025 lopulla noin 125 730. Kasvuprosentti on noin 0,9 %.

Kuopion väestönmuutos 2015–2020 ja tammi–syyskuu 2021

Lisätietoa Kuopion kaupungin verkkosivuilta:

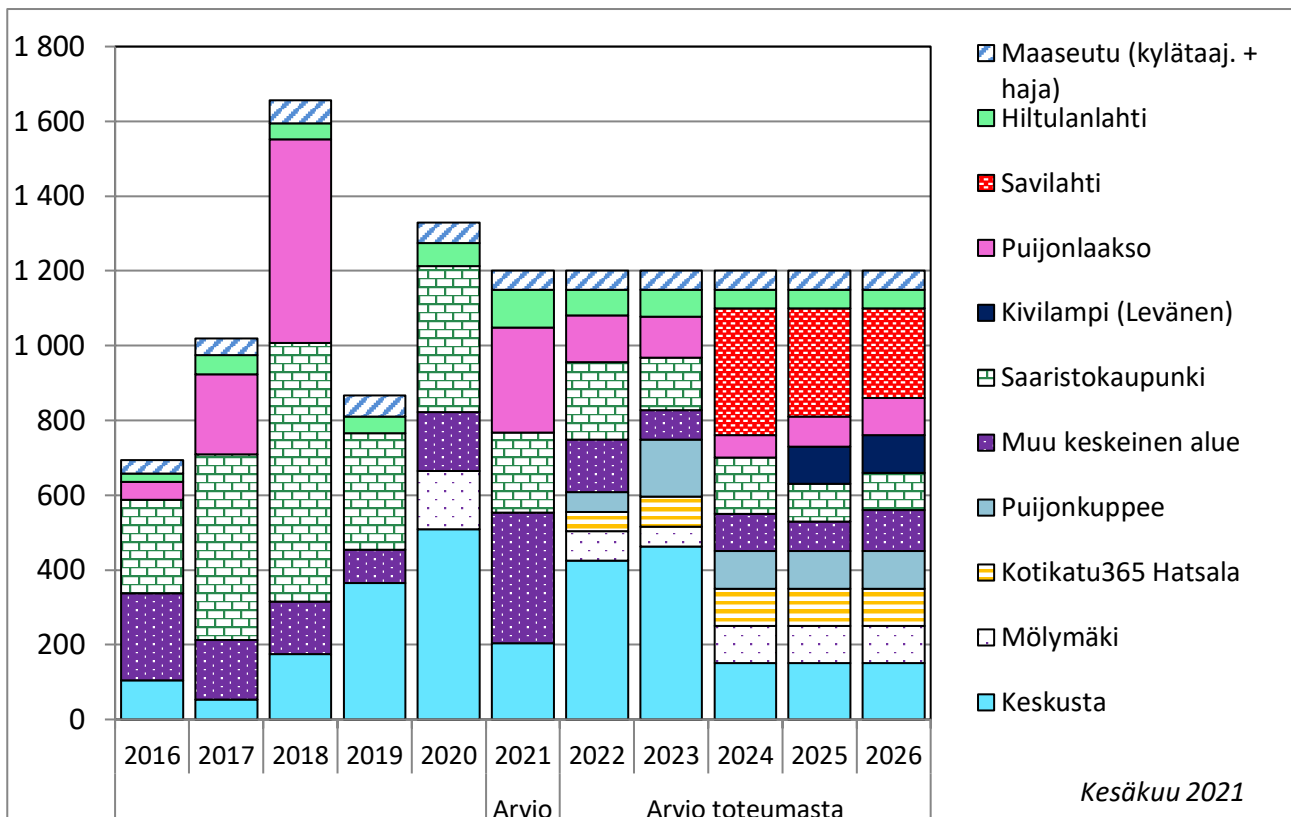
[Kuopion väestö, työpaikat ja asuminen – asumisen rakentamisen eteneminen ja käyttöönottettavat alueet vuosina 2022-2026, kh 14.6.2021](#)

1.1.2 Asuminen

Kuopion asuntotuotanto oli viime vuosina keskimäärin 1 100 asuntoa vuodessa. Tänä vuonna arvioidaan valmistuvan noin 1 200 asuntoa. Rakentamisen määrällä mitataan osaltaan kaupungin elinvoimaisuutta.

Asuntotuotannon tavoite vuosille 2022-2026 on 1 200 asuntoa/vuosi. Asuntorakentaminen jatkuu keskustassa ja sen lähialueilla, erityisesti Hatsalassa ja Mölymäellä. Saaristokaupungissa ja Puijonlaaksossa asuntorakentaminen jatkuu. Savilahteen odotetaan valmistaa asuntotuotantoa vuonna 2024 ja Kivilammen alueelle Leväsellä vuotta myöhemmin. Hiltulanlahteen suunnitellaan tulevaisuutta sekä rivitaloja että omakotitaloja. Omakotirakentaminen jatkuu edelleen lähinnä maaseututaajamissa ja muulla maaseutualueella.

Asuntorakentaminen 2016–2020 ja arvio toteumasta 2021–2026

Valmistumisvuoden mukaan, uusissa rakennuksissa ja peruskorjauskohteissa, vuosien 2022-2026 osalle sisältyy paljon tavoitetta.

1.1.3 Elinkeinot ja työllisyys

Kuopiossa on monipuolinen elinkeinorakenne. Työpaikkoja on eniten terveys- ja sosiaalipalveluissa, kaupan alalla, hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa, koulutuksessa ja rakentamisessa. Vuoden 2018 lopulla Kuopiossa oli noin 53 000 työpaikkaa. Edelliseen vuoteen verrattuna määrä kasvoi noin 1 100 työpaikalla, 2,1 % (Tilastokeskuksen uusin tieto on vuodelta 2018).

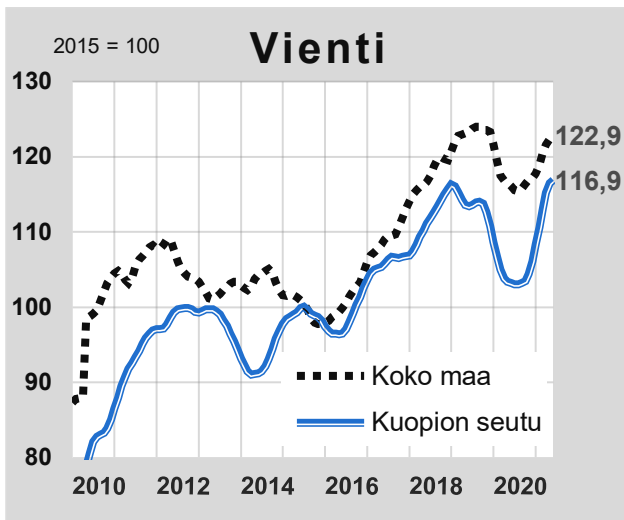
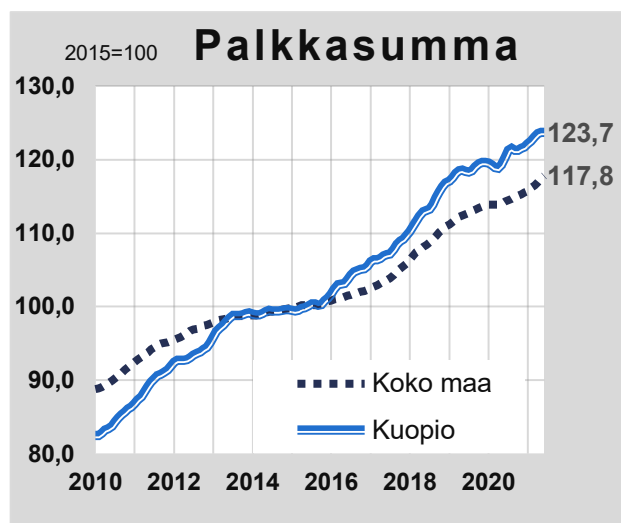
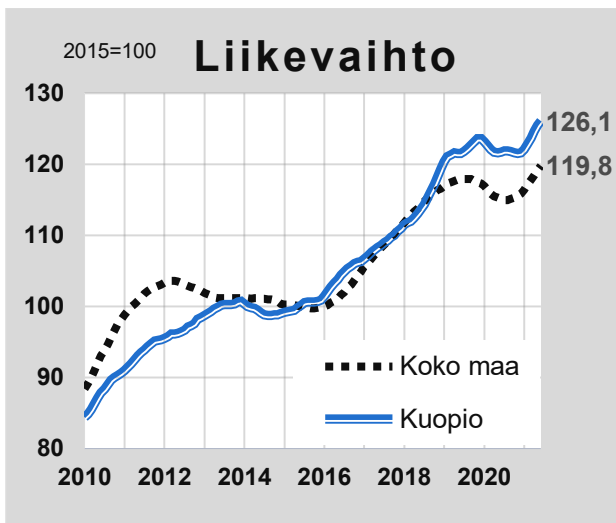
Kuopion yritysten liiketoiminnan kehitys voimistui jälleen keväällä 2021 koronavuoden 2020 notkahduksen jälkeen.

Yritysten liikevaihto kasvoi tammi-kesäkuussa 2021 noin 129,1 milj. euroa, eli 6,9 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Mukana oli 4 900 yrityksen tiedot. Koko maassa liikevaihdon kasvu oli 6,3 %.

Palkkasumma kasvoi vastaavaan aikaan noin 60,6 milj. euroa eli 7,6 %. Palkkasumman kasvu koko maassa oli 4,4 %.

Kuopion seudun vientiliikevaihto kasvoi noin 38,8 milj. euroa, 12,4 %. Vientiyrityksiä oli 825. Koko maassa vientiliikevaihto kasvoi 6,6 %.

Liikevaihto		2017	2018	2019	2020	1-6/2021
Eurokertymä, M€	Kuopio	5537	5817	6220	6088	3024
Vuosi muutos, %	Kuopio	3,7	5,1	6,9	-2,1	4,5
	Koko maa	6,0	5,5	2,8	-4,2	6,3
Palkkasumma		2017	2018	2019	2020	1-6/2021
Eurokertymä, M€	Kuopio	1739	1836	1916	1913	1007
Vuosi muutos, %	Kuopio	3,5	5,6	4,4	-0,1	6,4
	Koko maa	2,4	4,6	3,5	-0,4	4,4
Vienti		2017	2018	2019	2020	1-6/2021
Eurokertymä, M€	Kuopion seutu	650	679	708	624	352
Vuosi muutos, %	Kuopion seutu	9,9	4,5	4,3	-12	12,4
	Koko maa	8,4	7,6	5,3	-7,8	6,6

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu.

Kuopion elinkeinoelämän näkymät näyttävät positiivisilta. Positiivisina merkkeinä voidaan pitää mm. alueen yritysten liikevaihdon ja palkkasummien kehittymistä. Yritystonttikysyntä on jatkunut myös hyvänä. Savilahden alueen palveluja kehitetään vahvasti kumppanuuksien kautta. Kuopion kaupungin ja valtion välinen ekosysteemisopimus on solmittu ja toiminta on käynnistetty. Business Centerin toiminta jatkuu yhteistyösopimuksilla ja Kuopio Health hakee ekosysteemisopimusten terveystieteiden sekä Savonia vesiosaamisen kansallista vetovastuuta.

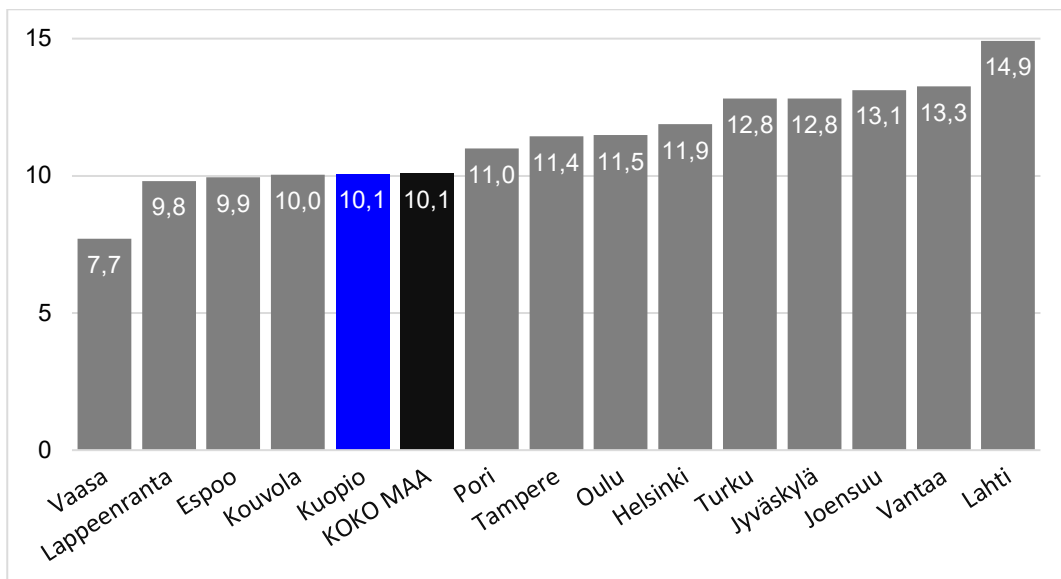
Pääomasijoitusrahasto North Savo Startup Fund on käynnissä ja tehnyt kolmannen sijoituksensa. Puijon, Belanrannan, Kuopion satama-alueen ja Tahkon matkailualueiden kehittäminen jatkuu. Invest and Expand in Pohjois-Savo -hanke hakee sijoituksia alueelle. Osaavan työvoiman saatavuus asettaa haasteita niin julkisen kuin yksityisen sektorin toimijoille. Finnulpin tehdashankkeen toimintaedellytyksiä selvitetään edelleen.

Työttömyys

Syyskuun 2021 lopulla Kuopiossa oli 5 763 työtöntä ja työttömyysaste oli 10,1 %, sama kuin koko maassa. Avoimia työpaikkoja oli 2 469. Työttömien määrä on vähentynyt edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta noin 850 työttömällä. Pitkäaikaistyöttömyys on sen sijaan kasvanut samana aikana 460 työttömän verran. Työttömiä oli tammi-syyskuun aikana koronaa edeltävää aikaa enemmän. Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut. Kuopion työttömyysaste 14 suurimman kaupungin joukossa on keskimääräistä pienempi.

Kunta maksaa 50 % 300 päivän ja 70 % 1 000 päivän jälkeen maksettavasta työmarkkinatuesta, jos työtön henkilö ei osallistu työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin tai kuntouttavaan työtoimintaan. Vuonna 2020 työmarkkinatuen kuntaosuus oli 12 milj. euroa ja sen arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuonna 2021.

Työttömyysaste suurimmissa kaupungeissa ja koko maassa 30.9.2021

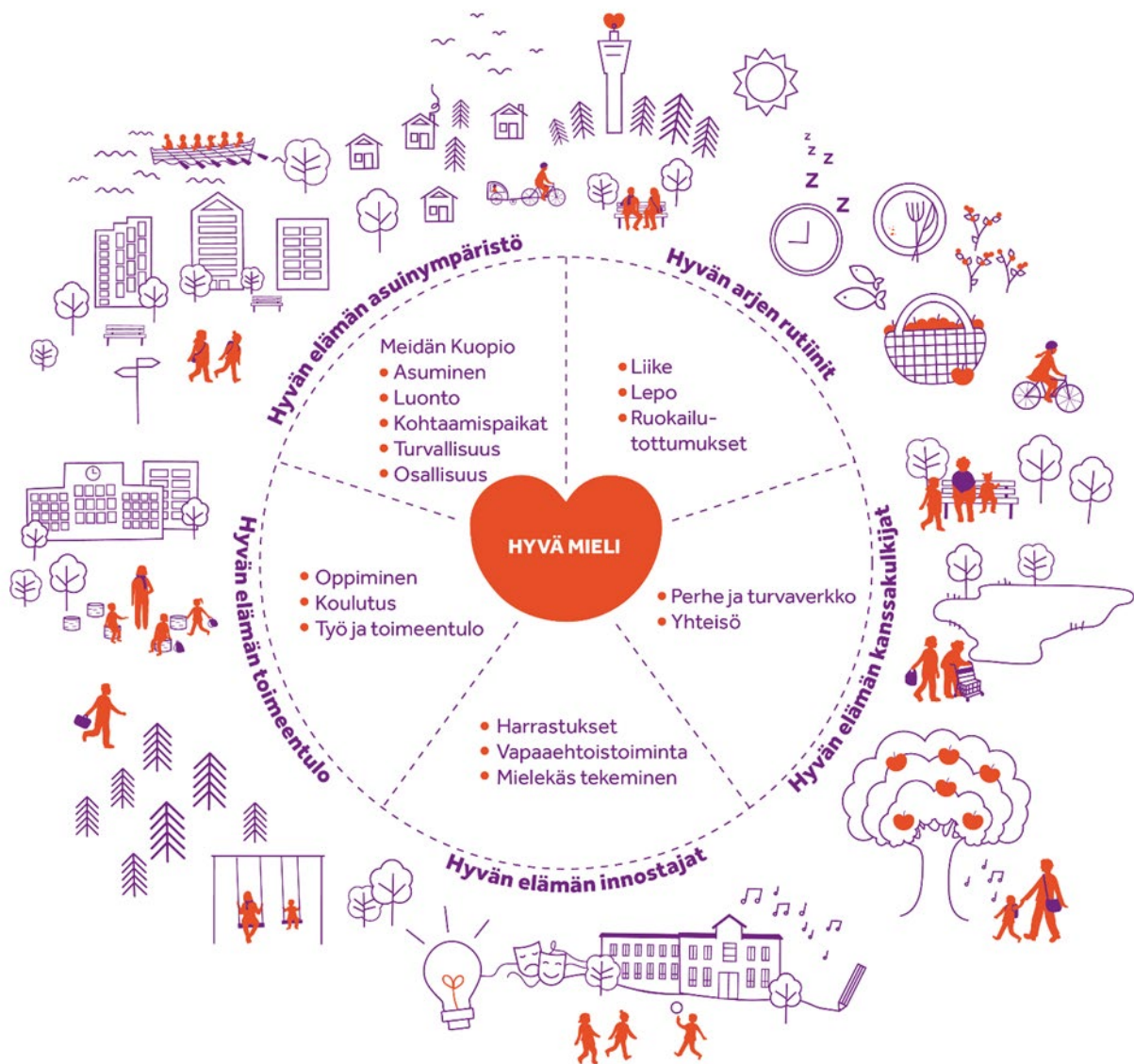

1.1.4 Hyvinvointi

Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on yksi Kuopion strategian pääpainopisteistä. Kuopiossa hyvinvoinnin edistämisen työtä ohjaa Hyvinvoiva Kuopio 2030 -ohjelma sekä hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Kuopion hyvinvointikertomuksen pohjalta nousevista hyvinvointivajeista on johdettu yhteensä 13 tavoitetta kuopiolaisien hyvän arjen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kuopion hyvinvointisuunnitelma on laadittu laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Se sisältää toimenpiteet ja tehtävät hyvinvointitavoitteiden toteutumisen tueksi. Hyvinvointisuunnitelma viitoittaa Kuopion hyvinvoinnin edistämistyötä vuoteen 2025 saakka.

Hyvinvointisuunnitelmassa keskiössä on tukea hyvää arkea tutkimuksiin pohjautuvien kuvassa seuraavalla sivulla olevien hyvän elämän elementtien avulla. Toiminnan vaikuttavuus edellyttää laaja-alaista ja poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Keskeistä ovat johdetut, oikein kohdenetut ja oikea-aikaiset hyvinvointia tukevat ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet, jotka perustuvat laadukkaaseen tietoon hyvinvoinnin tilasta sekä tutkitusti vaikuttaviin menetelmiin. Yhtenä keskeisenä toimenpiteenä kuopiolaisien mielenhyvinvoinnin edistämiseen ja päihteiden käytön vähentämiseksi toteutamme koko Pohjois-Savon laajuista Hyvällä Mielellä Pohjois-Savo -hanketta.

Useilla mittareilla tarkasteltuna valtaosa kuopiolaisista voi hyvin ja on tyytyväinen asuinalueeseensa. Kuopiossa olosuhteet hyvään elämään ovatkin erinomaiset monessakin suhteessa. Väestömäärään suhteutettuna ja valtakunnallisesti tarkasteltuna Kuopio tarjoaa erinomaiset olosuhteet ulkona ja luonnossa liikkumiseen sekä monipuolisia kulttuurielämyksiä. Kuopiolaisten aktiivista elämäntapaa tukee mm. uusi Kuntolaakson uimahalli, jonka ensimmäisen vuoden kävijämäärät ovat saavuttaneet asetetut tavoitteet hienosti. Uusi kirjaston ja museon yhdistävä tiedon ja tarinoiden kortteli Kantti tarjoaa asukkaille monipuolisia mahdollisuuksia mielekkäseen ja aktiiviseen arkeen.

Vuonna 2021 toteutetun Kouluterveyskyselyn mukaan lasten ja nuorten arjen fyysisessä aktiivisuudessa on nähtävillä myönteistä kehitystä: suosituksen mukaan liikkuvien ala- ja yläkoululaisten sekä lukiolaisten osuus on lisääntynyt. Kyselyn mukaan yläkoululaisista 26 % liikkuu suosituksen mukaan vähintään tunnin päivässä. Vastaavat lukemat vuosina 2019 ja 2017 olivat 22 % ja 20 %. Samalla myös liikkumattomien, hengästyttävää liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa harrastavien yläkoululaisten määrä laski 26 %:iin (vuonna 2019 29 %).

Kuopiossa on viime vuosina panostettu laaja-alaisesti erityisesti lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseen. Viime vuosina on valmistunut useita uusia ulkoliikunnisympäristöjä, kuten Lippumäen liikuntapuisto sekä Hiltulanlahden lähiliikunta-alue ja vanhoja kohteita on uudistettu, kuten Julkulan lähiliikuntapaikka. Lasten ja nuorten liikkumista on tuettu myös lanseeraamalla käyttöön Liikkis-ranneke. Kuopiossa ollaan laajasti mukana myös Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu -toimintamallien toteutuksessa.

Vaikka edullista muutossuuntaa on nähtävissä arjen fyysisessä aktiivisuudessa, on suosituksiin nähden terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien määrä vielä vähäinen. Vähäisen arjen fyysisen aktiivisuuden lisäksi Kuopion hyvinvointikertomus (www.kuopio.fi/hyvinvointi) nostaa esiin myös muita hyvinvointiin liittyviä huolenaiheita, joihin tulee tarttua. Terveyttä kuvaavien indeksien, kuten sairastavuus- (129), sydän- ja verisuonitauti- (131) ja tuki- ja liikuntaelinsairausindeksien (139) osalta Kuopion tilanne on merkittävästi koko maan keskiarvoa (100) heikompi. Terveyttä ja hyvinvointia heikentävät muun muassa suosituksista poikkeavat elintavat, ruokailu- ja liikuntatottumukset, jotka ovat yhteydessä myös ylipainoisuuteen. Perusterveydenhuollon (Avohilmon) hoitoilmoitusten mukaan 21 % kuopiolaisista 13–16-vuotiaista tytöistä ja 30 % pojista oli ylipainoisia vuonna 2019. Aikuisista yli 20-vuotiaista kuopiolaisista 59 % on ylipainoisia vuonna 2020 toteutetun Finsote-tutkimuksen mukaan.

Kuopiossa mielenterveysindeksi (160) on 20 suurimman kaupungin vertailussa heikoin. Mielenterveysongelmissa ja elintapasairauksilla on merkittävät inhimilliset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset, näkyen muun muassa ennen aikaisena eläköitymisena sekä sairauspoissaoloina. Mielenterveysongelmat ovat nousseet yleisimmäksi ennen aikaisen eläköitymisen syyksi. Vuoden 2021 aikana useat selvitykset ovat nostaneet esiin koronapandemian kielteisiä vaikutuksia mielenterveyteen ja myös yksinäisyyden kokemisen todetaan lisääntyneen. Myös Kouluterveys-kyselyssä ja FinSote-tutkimuksessa on nähtävillä tähän liittyen epäedullinen muutossuunta. Vuonna 2021 toteutetun Kouluterveyskyselyn mukaan 24 % kuopiolaisista 8. ja 9. luokan oppilaista raportoi vähintään 2 viikkoa kestänyttä masennusoireilua ja 17 % yksinäisyyden kokemista (vastaavat luvut vuonna 2019 olivat 18 % ja 12 %). FinSote-tutkimuksen mukaan yli 20-vuotiaista kuopiolaisista 14 % koki merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta ja 11% yksinäisyyttä.

Erityisenä huolenaiheena Kuopiossa on nostettu viime vuosina esiin myös päihdemyönteisyyden ja päihteiden käytön lisääntyminen. Nuorten osalta uusien (2021) Kouluterveyskysely osoittaa kuitenkin viitteitä epäedullisen muutossuunnan pysähtymisestä erityisesti yläkoululaisilla. Kyselyn (2021) mukaan edelleen kuitenkin noin neljännes yläkoululaisista hyväksyy ikäiseltään alkoholin juomisen humalaan asti. Lisäksi yläkoululaisista vajaa kymmenes, lukiolaista hieman reilu kymmenes ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista noin joka viides on kokeillut kannabista. FinSote-tutkimuksen mukaan kolmannes (33 %) kuopiolaisista yli 20-vuotiaista käyttää liikaa alkoholia.

1.2 Taloudelliset lähtökohdat

1.2.1 Talouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriön syksyn 2021 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 3,3 % vuonna 2021. Talouden toipuminen covid-19-epidemiasta on ollut nopeaa ja talouskasvu pysyy edelleen vahvana loppuvuonna. Yksityinen kulutus kasvaa nopeasti. Yksityiset investoinnit kasvoivat jo vuoden 2021 alkupuolella, ja erityisesti asuntorakentamisen kehitys on ollut suotuisaa. Työllisyyden kasvu on vuoden ensimmäisellä puoliskolla nopeutunut merkittävästi ja alkaa vähitellen supistaa myös työttömien määrää. Inflaatioksi ennustetaan 1,8 %.

Maailmantalous on elpynyt nopeasti finanssipoliittisen elvytyksen, patoutuneen kulutuskysynnän purkautumisen sekä rokotusten etenemisen ansiosta. Kasvuksi arvioidaan 6,1 % vuonna 2021 ja 4,7 % vuonna 2022. Tavarakauppa on elpynyt erittäin nopeaan kasvuun, mutta kauppaa haittaavat teollisuuden komponenttipula ja konttiliikenteen logistiikkaan liittyvät ongelmat. Euroalueen nopea kasvu jatkuu rajoitusten keventyessä sekä palveluiden kysynnän vahvistuessa. Myös EU:n elpymisväline NGEU tukee talouskasvua. Yhdysvalloissa erittäin voimakas elvytyspolitiikka on johtanut yksityisen kulutuksen nopeaan kasvuun, mikä yhdessä tarjontarajoitteiden kanssa on kiihdyttänyt kuluttajahintainflaatiota.

Suomen BKT:n arvioidaan kasvavan 2,9 % vuonna 2022. Yksityisen kulutuksen kasvu kiihtyy ja säästämisasteen ennustetaan laskevan nopeasti lähivuosina valtaosan säästöistä purkautuessa kulutukseen. Kriisissä voimakkaasti kärsineillä aloilla, kuten matkailussa toipuminen viivästyy. Palveluiden ulkomaankauppaan on odotettavissa nopeaa kasvua ja vienti saavuttaa kriisiä edeltävän tason alkuvuonna 2022. Tavaroiden vienti elpyy palveluita nopeammin ja saavuttaa kriisiä edeltävän tason jo vuoden 2021 aikana. Suomalaisen teollisuuden

investointinäkyvät ovat hyvät. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saatava rahoitus vauhdittaa yksityisiä investointeja vuosina 2021–2023.

Vuonna 2023 Suomen BKT:n kasvu hidastuu 1,4 prosenttiin, mikä on edelleen keskipitkän aikavälin kasvua nopeampaa. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuosina 2022 ja 2023, varsinkin palvelutoimialoilla. Kasvu hidastuu talouden aktiviteetin myötä vuonna 2023, mutta työllisyysaste nousee runsaaseen 74 prosenttiin vuonna 2023.

Julkisen talouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvoi vuoden 2020 aikana 10 prosenttiyksiköllä lähes 70 prosenttiin. Ennustejaksolla velkaantumismuutos hidastuu selvästi ja 2020-luvun puolivälissä velka-suhde näyttää väliaikaisesti tasaantuvan runsaaseen 73 prosenttiin poikkeuksellisen alhaisen korkotason tu-kemana. Ikäsidonnaisten menojen kasvu uhkaa kuitenkin kääntää velkasuhteen vähitellen uudelleen kasvuun, jota korkotason normalisoituminen toteutuessaan kiihdyttää. Suhdannekierron tasoituttua julkisen talouden ra-hoitusaseman vahvistuminen hidastuu ja julkinen talous jää yli 3 mrd. euroa alijäämäiseksi 2020-luvun puoli-väliä lähestyttäessä.

Kansantalouden keskeisiä lukuja 2019–2025 (Taloudellinen katsaus, Valtiovarainministeriö 27.9.2021)

	2019	2020	2021*	2022*	2023*	2024*	2025*
BKT määrän muutos, %	1,3	-2,9	3,3	2,9	1,4	1,1	1,0
Työttömyysaste, %	6,7	7,7	7,8	6,8	6,4	6,3	6,2
Työllisyysaste, %	71,6	70,7	72,4	73,6	74,1	74,3	74,5
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,9	-5,4	-3,9	-2,4	-1,5	-1,3	-1,2
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	59,5	69,5	71,2	71,3	72,2	72,9	73,4
Valtionvelka, % BKT:stä	44,3	52,9	55,1	55,3	55,9	56,3	56,5

*Ennuste

1.2.2 Kuntatalous

Vuoden 2019 ennätyksellisen heikosta tilanteesta kuntatalous päätyi vuonna 2020 varsin hyvään tulokseen. Tähän vaikutti erityisesti valtion kunnille osoittama tuki, joka ylitti selvästi kuntataloudelle koronaepidemiasta aiheutuneet taloudelliset menetykset. Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate kaksinkertaistui vuonna 2020 noin 4,7 mrd. euroon. Vuosikate riitti kattamaan poistot ja nettoinvestoinnit. Nettoinvestointien taso säilyi edel-leen korkeana, mutta lainamäärän kasvu jäi selvästi edellisvuotta maltillisemmaksi. Kuntakonsernien tilinpää-tökset olivat peruskuntien tapaan hyvin vahvat. Vuosikate vahvistui lähes 2,5 mrd. eurolla yhteensä noin 6,9 mrd. euroon ja riitti kattamaan poistot noin 2,2 mrd. eurolla.

Koronatilanne vaikuttaa kuntien toimintaan ja talouteen vielä tänä vuonna, ja valtion tukitoimet jatkuvat, tosin merkittävästi viime vuotta pienempinä. Koronatilanteen hoitaminen ja rajoitustoimenpiteet ovat hidastaneet paluuta normaaliin toimintaan. Kuntatalousohjelmassa arvioidaan kuntatalouden vuosikateen sekä toiminnan ja investointien rahavirran pysyvän lähellä vuoden 2020 tasoa.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2019–2025, mrd. € (Vm, Kuntatalousohjelma 27.9.2021)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tuloksen muodostuminen							
1. Toimintakate	-29,8	-30,6	-31,0	-32,9	-12,7	-13,0	-13,2
2. Verotulot	23,0	23,9	25,3	25,5	13,6	13,0	13,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	8,7	11,0	10,0	10,6	3,2	3,3	3,4
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
5. Vuosikate	2,3	4,7	4,7	3,6	4,5	3,7	3,8
6. Poistot	-2,9	-3,1	-3,2	-3,3	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	-0,2	1,7	1,6	0,4	1,5	0,6	0,6
Rahoitus							
9. Vuosikate	2,3	4,7	4,7	3,6	4,5	3,7	3,8
10. Satunnaiset erät	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
12. Tulorahoitus, netto	1,8	4,3	4,3	3,2	4,1	3,3	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,7	-5,8	-5,8	-5,0	-5,1	-5,2
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,4	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-4,0	-4,7	-4,8	-4,8	-4,0	-4,1	-4,2
16. Rahoitusjäämä (tulorahoitusinvestoinnit)	-2,2	-0,4	-0,5	-1,5	0,1	-0,7	-0,7
17. Lainakanta	21,9	23,4	23,8	25,4	20,6	21,3	22,1
18. Kassavarat	6,3	7,9	7,9	7,9	7,4	7,4	7,4
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	15,6	15,5	15,9	17,4	13,2	13,9	14,6

Kuntatalousohjelman mukaan vuosi 2022 näyttää vaikealta menojen kasvaessa tuloja nopeammin ja toimintakateen ennakoitaan heikkenevän voimakkaasti. Koronaepidemiasta aiheutuvien lisäkustannusten arvioidaan vähitellen poistuvan, mutta myös valtion tukitoimet, kuten yhteisöveron korotettu jako-osuus ja valtionosuuslisäykset, poistuvat. Koronatautilanteesta arvioidaan kuitenkin aiheutuvan terveydenhuollossa lisäkustannuksia jonkin verran myös vuonna 2022. Vuosikatteen arvioidaan laskevan huomattavasti kuluvasta vuodesta, mutta se riittää kattamaan poistot ja arvonalentumiset.

Vuonna 2023 sote-uudistuksen seurauksena kuntien toiminnan kustannukset vähenevät ja käyttötalousmenoista noin puolet siirtyy hyvinvointialueille. Kuntien valtionosuuksia, veromenetysten korvauksia ja verotuloja vähennetään koko maan tasolla siirtyviä kustannuksia vastaavasti. Toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan pysyvän negatiivisena vuotta 2023 lukuun ottamatta. Sote-uudistuksen vaikutus kuntien verotuloihin ei näy täysimääräisesti vielä vuonna 2023, koska tuolloin kunnille kertyy vielä korkeamman veroprosentin ja jako-osuuden kunnallis- ja yhteisöverotuloja aiemmilta verovuosilta. Sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia ja ne päivitetään keväällä 2022.

TE-palvelujen siirto kunnille on tarkoitus toteuttaa vuoden 2024 aikana. Siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä.

1.3 Kuopion strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2022

Kuopion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuopion strategian 11.12.2017. Nykyinen kaupunginvaltuusto valmistelelee ja vahvistaa uuden strategian keväällä 2022. Strategia määrittää Kuopion kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Strategian aikajänne ulottuu vuoteen 2030. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä millaiseksi Kuopion halutaan kehittyvän. Strategia sisältää valintoja; asioita, joissa meidän tulee kaupunkina yhdessä kumppaneiden kanssa onnistua, jotta haluttu tulevaisuus toteutuu. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista. Strategian toimeenpanon tukena ovat strategian toimenpideohjelmat ja muut suunnitelmat.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä. Valtuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä strategiaseminaarissa, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan. Kevään 2022 aikana jatketaan vuonna 2021 käynnistynyttä strategialinjausten tarkistamista.

Strategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen.

Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Kaupunkikonsernin lisäksi keskeisiä kumppaneita strategian toteuttamisessa ovat yritykset, järjestöt ja yhteisöt sekä tietysti kuntalaiset. Merkittävistä investoinneista ja päätöksistä on tehtävä strategiavaikutusten arviointi. Toimielinten päätösten perusteluista tulee käydä esille, miten esitetty asia vaikuttaa Kuopion strategian toteutumiseen.

Tähän strategiaosaan on koottu valtuustoon nähden sitovat kaupunkistrategiaa vuonna 2022 toteuttavat tavoitteet. Palvelualueet ovat täsmentäneet strategian tavoitteita toimenpiteillä, jotka on esitetty talousarvion käyttötalousosassa ko. palvelualueen tietojen yhteydessä. Strategian toteutumisen seuranta toteutetaan osana talousarvion seurantaa kesäkuun osavuosiseurannassa ja tilinpäätöksessä.

Kuopion strategia löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteesta: <https://www.kuopio.fi/fi/strategia>

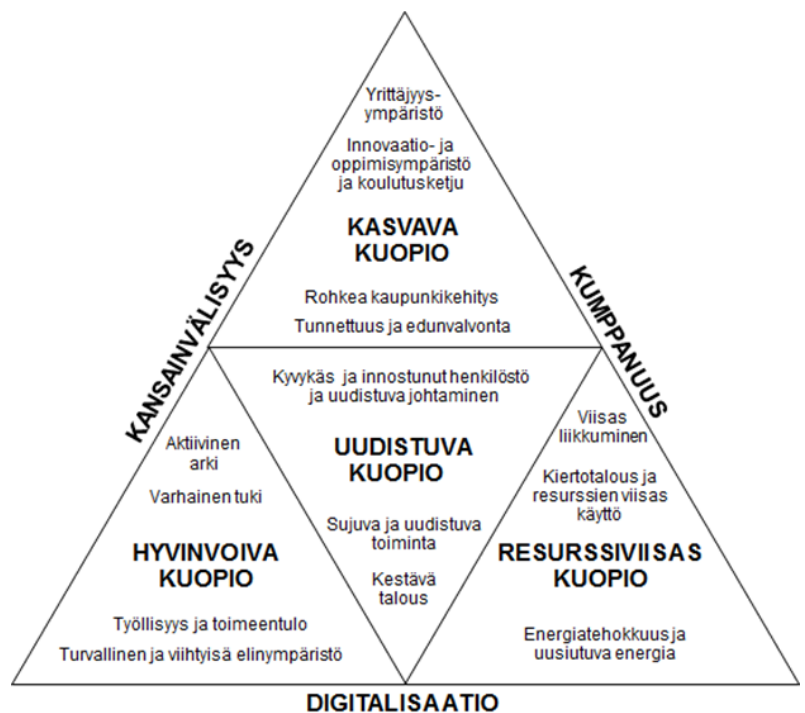
Kuopio 2030

Hyvän elämän pääkaupunki

Terveyttä, elinvoimaa ja arjenrikkautta

Visiota täsmentävät päämäärät:

- Kestävästi kasvava miljoonan ihmisen keskus – 200 000 asukasta vuonna 2040.
- Uudistuva ja kansainvälinen elinkeinoelämä sekä hyvä yritysilmasto.
- Savilahti – Euroopan kiinnostavin oppimis- ja innovaatioympäristö.
- Suomen nopeimmin kehittyvä kokous-, tapahtuma- ja matkailualue.
- Terveys-, ympäristö- ja hyvinvointiosaamisen edelläkävijä.
- Ympäristöltään ainutlaatuinen ja innostava. Paras paikka lapsille.

Toimintatapa: Lupa tehdä toisin

Avoimesti. Innostavasti. Yhdessä. Asukasta varten.

1.3.1 Sitovat tavoitteet

1. KASVAVA KUOPIO

1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
matkailijoiden yöpymiset, hankkeiden eteneminen	Matkailun edistäminen	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue
tonttivaranto	Huolehditaan riittävästä ja monipuolisesta asunto- ja yritystonttitarjonnasta.	Kaupunkiympäristön palvelualue
uudet yritykset, työpaikkakehitys	Yrityskannan ja työpaikkamäärän kasvattaminen.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue
yritysten työvoiman saatavuus, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.	Kaikki palvelualueet

1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
oppilaitosten hakijamäärät	Kuopion asema koulutuskaupunkina vahvistuu.	Kaupunkiympäristön palvelualue
tutkimus- ja kehittämisrahoitusrahoitus, ekosysteeminsojimuksen toteutuminen	Innovaatioekosysteemi edistää Kuopion kasvua.	Elinvoima- ja konsernipalvelut

1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.	Kaikki palvelualueet
imago- ja maineselvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.	Kaikki palvelualueet

1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden muutos (%), tyhjen liike-tilojen osuus, rakentamisen määrä, kaupunkikeskustan väestömäärä ja työpaikkamäärä	Kaupunkikeskustan elinvoiman lisääminen.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden toteutus ja kaavoitus etenevät suunnitellusti.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Kuopion Tilapalvelut

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.1. Aktiivisuuden innostava arki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
arjen fyysistä aktiivisuutta kuvaavat mittarit, sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen kävijämäärät ja terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA-viisari) liikunnan osalta	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäluokissa.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystuon palvelualue

2.2. Varhainen tuki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
koettu tuen saaminen vanhemmuuteen, lastensuojelua kuvaavat mittarit, perhekeskustoiminnan eteneminen	Vanhemmuus sekä perheiden ja läheisten ihmissuhteet vahvistuvat.	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystuon palvelualue
päihteiden käyttö eri ikäryhmissä, nuorten suhtautuminen päihteisiin, psyykkistä kuormituneisuutta ja mielenterveyttä kuvaavat mittarit, Hyvällä Miellellä Pohjois-Savo -hankkeen eteneminen	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi paranee.	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystuon palvelualue

2.3. Työllistyminen ja toimeentulo

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
työttömyysaste, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys, työmarkkinatuen kuntaosuus, koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, kuntakokeilun toteutuminen	Työttömyys, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaisyöttömyys vähenevät.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Perusturvan palvelualue; Terveystuon palvelualue; Kaupunkikonserni

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
tyytyväisyys ympäristön viihtyvyyteen ja kunnossapitoon, asunnottomat/1000 asukasta	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuin ympäristöön säilyy korkeana.	Elinvoima- ja konsernipalvelut; Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Kuopion Tilapalvelut
yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), TEA-viisarin osallisuussummamuuttuja	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista lisääntyy.	Kaikki palvelualueet

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
yli 65 vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot, koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja alaikäisten tekemät rikokset	Arjen turvallisuus vahvistuu.	Kaikki palvelualueet
asukastoiminnan osallistujamäärä, asukastoiminnan kehittyminen	Aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien kohtaamispaikkojen saavutettavuus ja houkuttelevuus.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue; Kasvun ja oppimisen palvelualue; Kuopion Tilapalvelut

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.1. Viisas liikkuminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
eri käyttövoimien osuudet ajoneuvokannasta (%), sähkö- ja kaasujoneuvojen määrä, lataus- ja tankkauspisteverkoston laajeneminen	Kuopion alueella on kattava sähköautojen latausverkosto ja useita biokaasun tankkausasemia.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Kuopion Tilapalvelut; Mestar; Kuopion joukkoliikenne
pyöräpysäköinnin määrän lisäys (kpl), jalankulun ja pyöräilyn kulkutapaosuus, kaupunkipyörien käyttöaste	Kevyen liikenteen kulkutapaosuus on kasvanut.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Kuopion Tilapalvelut
joukkoliikenteen käyttäjämäärä, maaseutualueen liikkumisenkokeilun käynnistyminen	Vähäpäästöiset matkakaketjut toimivat kaupunki-, seutu- ja lähiliikenteessä.	Kaupunkiympäristön palvelualue; Kuopion joukkoliikenne

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmastosuunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssi- viisasta.	Kaikki palvelualueet; Kaupunkikonserni
m ² /oppilas uusissa kouluissa, kaupungin toimitilojen määrä (m ²)	Tilasuunnittelun lähtökohtana on muuntojoustavuus ja tilojen käytön tehokkuus. Rakennusten ympäristökuorma on minimoitu.	Kuopion Tilapalvelut; Servica
selvityksen eteneminen	Selvitetään keinot tarjota kaupungin ruokapalveluissa ilmastoviisasta (lähi- ja kasvis) ruokaa.	Servica

3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
uusiutuvan energian osuus sähkön ja lämmön hankinnasta sekä omasta tuotannosta, puurakentamisen	Tarkastellaan uusiutuvien energiamuotojen ja puurakentamisen hyödyntämismahdollisuudet kaikissa peruskorjaus- ja uudiskohteissa sekä uusilla rakentamisalueilla.	Kuopion Tilapalvelut; Kaupunkikonserni; Energianeuvonta

määrä, öljylämmitteiset kaupungin kiinteistöt		
---	--	--

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suositteluhalu	Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstöhankinnasta.	Kaikki palvelualueet; Kuopion Tilapalvelut
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Kaikki palvelualueet; Kuopion Tilapalvelut
työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Kaikki palvelualueet; Kuopion Tilapalvelut
sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Kaikki palvelualueet; Kuopion Tilapalvelut

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.	Kaikki palvelualueet; Kuopion Tilapalvelut
asiakaskyselyn tulokset muutoksesta, yhteistyön sujuvuus keskeisten tahojen kesken	Rakennetaan hyvää kumppanuutta ja asiakaslähtöisiä yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa.	Kaikki palvelualueet
suunnittelun eteneminen	Uusi Kuopio 2023: Suunnitellaan kaupungin tulevaa roolia ja organisoidaan toimintaa hyvinvointialueen perustamisen jälkeiseen aikaan.	Kaikki palvelualueet

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Vastuutaho
tilikauden tulos, toimintakateen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nollatason vuonna 2025.	Kaikki palvelualueet; Kuopion Tilapalvelut
palveluverkostoselvityksen valmistuminen, investointien sisällön ja kustannusarvioiden pitävyys, taseen ulkopuoliset sopimusvastuut, tilakustannusten muutos	Kaupungin toimitilaverkosto mitoitetaan asiakastarpeen ja talouden kestävyyden mukaisesti.	Kaikki palvelualueet; Kuopion Tilapalvelut

1.3.2 Talousarvion 2022 valtuustoon nähden sitovat mittarit tavoitearvoineen

Kaupungin palvelujen mittaamiseksi on palvelualueilla ja Tilapalveluissa valmisteltu valtuuston käsittelyyn mittarit, joille on asetettu tavoitearvot.

Suorituskykymittarit liittyvät palveluihin, joissa on keskeistä, että toiminnan tehokkuus vastaa tavoitteitamme. Taloudellisuus on kaikissa kaupungin palveluissa keskeinen ajuri, tässä esille nostetut palvelut ovat merkittäviä volyymiltaan tai erityisessä fokuksessa, jotta palvelutuotannossa edetään tavoiteltuun suuntaan. Vaikutavuusmittarit tukevat osaltaan edellä olevien strategisten tavoitteiden saavuttamisen seuranta.

Kaupunginvaltuusto seuraa mittareiden kehitystä ja tavoitearvojen saavuttamista osavuositarkastuksissa.

Mittarin nimi	Mittari	TP 2019	TP 2020	30.9.2021	Tavoite 2021	Tavoite 2022
Suorituskykymittarit						
Joukkoliikenteen matkustajamäärä	matkustajaa vuodessa	7 004 000	5 200 000	4 125 000	6 000 000	6 300 000
Päiväkotien täyttöaste / haja-asutusalue	%	97	92	89	97	96
Päiväkotien täyttöaste / taajama-alue	%	97	97	90	99	99
Teatterin ison salin täyttöaste	%	73,5	55	5	60	70
Kyky vastaanottaa jatkohoitoa tarvitsevia potilaita erikoissairaanhoidosta	Siirtoviivemaksut, €	283.592	202.620	313.000	220.000	220.000
Lyhytaikaisten potilaiden keskimääräinen hoitoaika	Hoitovuorokausi- määrän keskiarvo	17	12	12	12	12
Ikäihmisten sosiaalipalvelujen tarpeen arvion odotusaika	vrk	10	14	21	9	9
Toimitilojen kokonaisneliömäärä	brm ²	651.268	662.532	655.870	647.562	665.000
Ulkoa vuokrattujen tilojen kokonaisneliöt	m ²	55.753	68.596	76.957	67.945	80.000
Taloudellisuusmittarit						
Kunnossapidon talvihoidon kustannukset	€/km	6.500	6 320	6.500	6.500	6500
Varhaiskasvatuksen toimintamenot 0-6-vuotiasta lasta kohden	€	10.265	10.752	8.414	11.228	11.627
Perusopetuksen toimintamenot euroa per 7-15-vuotias lapsi	€	9.817	9.922	7.340	10.084	10.072
Kansalaisopiston nettokustannus €/opetustunti	€	70,9	82,8	66,4	74	75,3
Suun terveydenhuollon käynnin keskiarvohinta	Keskiarvohinta €/käynti	112,58 brutto 79,00 netto	120,00	110 brutto 79 netto	120,00	alle 120 €
Kehitysvammaisten ja vammaisten ympärivuorokautisen hoivan kustannukset ml. laitohoito	M€	21,0	22,0	17,8	23,3	25,8
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten toimintakulut	M€	17,2	17,7	15,3	17,1	19,0
Keskimääräinen tilakustannus	€/brm ² /kk	9,97	9,77	10,16	10,69	10,50
Työmarkkinatuen kuntarahitusosuus	M€	10,813	12,041	8,200	11,128	11,128

Mittarin nimi	Mittari	TP 2019	TP 2020	30.9.2021	Tavoite 2021	Tavoite 2022
Vaikuttavuusmittarit						
Kunnossapidon talvihoidon asiakastytyvyisyys	Asteikko 1 - 5	3,51	3,64	3,72	3,65	3,72
Varhaiskasvatukseen osallistuminen 0-6-vuotiaista	%	74,3	74,8	72,0	74,1	74,0
Kaikki kirjastopalvelujen lainat/asukasmäärä	kpl	17,0	15,3	12,4	17,0	17,3
Alle 20-vuotiaiden asiakaskäyntien määrä Kuntolaakson uimahallipalveluissa	kpl	15 410	53 071	74 185	90 000	105 000
Hoitoon sitoutuminen mielenterveyspalveluissa	Käyttämättä jääneiden vastaanotto-aikojen osuus	10 %	10 %	9,0 %	alle 5 %	alle 5 %
Hoitoon sitoutuminen äitiys- ja lastenneuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa	Käyttämättä ja peruuttamatta jääneiden vastaanotto-aikojen osuus	1.326/33.907 3,9%	1.600/30.000 5,3%	*)906/79.056 1,1 %	3,8%	1,2 % - 1,5 %
Ympäri vuorokautisen hoivan peittävyys	%	6,9%	6,7%	6,72 %	6,7%	6,5%
Sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaiden kuntoutuminen kuntouttavaan työtoimintaan, työhön, opiskeluun, %-osuus asiakkaista	%	34%	35%	32%	37%	30%
Purettujen rakennusten kokonaisneliöt	brm2	4408	9508	9 655	12 299	23 000

*) Luotettavaa tietoa ole, koska koronatilanne on vienyt henkilöstöresurssia mittavasti pois terveydenhoidon peruspalveluista.

1.4 Konserniyhteisöt

1.4.1 Olennaiset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit

Kaupunkikonsernissa on toteutettu viime vuosina lukuisia omistusjärjestelyjä, joiden myötä palvelurakenne ja toimintatavat ovat uudistuneet. Vuodesta 2022 muodostunee väli vuosi omistusjärjestelyjen osalta. Muutamilla kaupungin konserniyhteisöillä on kuitenkin merkittävä rooli hyvinvointialueiden tukipalvelutuotannon suunnittelussa. Nämä ratkaisut ja valmistelut tulevat leimaamaan vuoden 2022 toimintaa. Muutoksilla voi olla vaikutusta myös kaupungin omistuksiin yhtiöissä. Samalla neuvotellaan volyymiltaan pienemmän kaupungin palveluista.

Konserniyhtiöiden omaan arviointiin perustuen kaupungin konserniyhteisöille antamiin takauksiin ei kohdistu takausvastuun realisoitumisriskiä. Vuodelle 2022 ei ole ennakoitu uusia takaustarpeita.

Kuopion Pysäköinti Oy:n pääomittamiseen Savilahteen rakennettavaa pysäköintitaloa varten on varauduttu kaupungin investointiohjelmassa.

1.4.2 Konserniyhteisöille asetetut tavoitteet 2022

Kaikkien konserniyhteisöjen tulee omalla toiminnallaan tukea kaupungin strategian toteutusta.

Kaikkia konserniyhteisöjä koskevat seuraavat yhteiset tavoitteet:

- Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen
- Osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen mm. harjoittelupaikkoja tarjoamalla
- Resurssiviisauden ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden toteuttaminen investoinneissa, hankinnoissa ja palvelutuotannossa

A Kuopio-konsernin strategiset yhtiöt

Kuopion Energia Oy konserni

Tehtävä: Tukkusähkön ja kaukolämmön myynti, sähkön ja lämmön tuotanto sekä sähkön siirto

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€	91,7	87,4	99,6	102,0
Tuloutus omistajalle	M€	9,6	10,4	9,0	7,4
Käyttökate-%	%	49,2	44,1	39,1	34,0
Omavaraisuusaste	%	26,8	27,9	30,0	30,0

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	91,7	87,4	99,6	102,0
Investoinnit M€	30,6	23,8	15,8	15,0
Myynti kaupungille M€	6,6	5,6	6,2	6,0
Takaukset kaupungilta M€	68,1	61,8	55,3	48,8
Kaupungilta saadut lainat M€	125,1	123,1	119,1	115,1
Tilikauden tulos M€	14,3	8,5	9,3	5,0
Osingot ja korot kaupungille M€*	9,6	10,4	9,0	7,4
Henkilöstölukumäärä 31.12. (sis. määräaikaiset)	146	126	130	130

*Oletus: maksetut osingot tarkastelukautena edellisen vuoden tuloksesta

Sisältää myös pääomapalautuksen 1,6 M€ ja takausprovisiot

Kuopion Pysäköinti Oy

Tehtävä: Harjoittaa pysäköintiliiketoimintaa ja liiketilojen vuokrausta

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€	3,7	3,0	3,1	3,4
Tilikauden tulos	M€	-0,1	-0,5	-0,2	-0,2
Omavaraisuusaste	%	85,1	86,8	87,4	85,3

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	3,7	3,0	3,1	3,4
Investoinnit M€	0,2	0,1	0,0	12,0
Takaukset kaupungilta M€	6,1	6,1	6,1	6,1
Kaupungilta saadut lainat M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos M€	-0,1	-0,5	-0,2	-0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.	7	7	7	6

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

	Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€		10,5	9,7	10,7	11,0
Tilikauden tulos	M€		0	0	0	0
Käyttöaste	%		92,4	87,1	93,0	93,0
Asuineliövelka	€/asm ²		677	727	779	650

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	10,5	9,7	10,7	11,0
Investoinnit M€	1,6	9	8,0	2,0
Takaukset kaupungilta M€	10,8	8,8	7,5	5,0
Kaupungilta saadut lainat M€	0	0	0	0
Tilikauden tulos M€	0	0	0	0
Osingot ja korot kaupungille M€ (maksetut takausprovisiot lainoista)	0,1	0,1	0,1	0,1
Henkilöstölukumäärä 31.12.	19	16	16	16

Niiralan Kulma Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

	Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2021
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja*	M€		3,0	1,5	1,94	1,4
Käyttöaste	%		96,8	97,3	96,7	97,5
Asuineliövelka	€/asm ² max		572	592	<600	<599
Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelma (parannus vuoden 2015 tasosta)	%		2,8	2,9	> 5,5	> 5

* 2019: ilman kiinteistöjen myyntituloja

Koti Kuntoon remontit kirjattu suoraan tulokseen, tulosvaikutus

0,4 Me	1,7 Me	2,75 Me	3,65 Me
--------	--------	---------	---------

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	45,8	44,0	54,3	56,2
Investoinnit M€	12,2	22,5	21,1	17,9
Myynti kaupungille M€	2,9	2,9	2,8	2,9
Takaukset kaupungilta M€	36,9	35,0	49,5	45,0
Kaupungilta saadut lainat M€	0,1	0,1	1,7	1,4
Tilikauden tulos M€	0	0	0	0
Osingot ja korot kaupungille M€	0,1	0,1	0,2	0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.	153	151	159	155

Ennuste 2021 ja tavoite 2022 luvut ovat Niiralan Kulma sisältäen Kiinteistö-KYSin.

Kuopion Vesi Oy

Tehtävä: Toimittaa asiakkailleen hyvää talousvettä ja huolehtii viemäri-vesien poisjohtamisesta ja käsittelystä.

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 86 %, Siilinjärven kunta 14 %

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€	<i>Yhtiön</i>	30,0	31,0	32,0
Tuloutus omistajalle, korot	M€	<i>toiminta</i>	4,25	4,4	4,4
Henkilöstön työhyvinvointi, sairauspoissaolot	pv/htv	<i>käynnistyi</i>	8,5	16	10
Asiakastyytyväisyys	(4-10)	<i>1.1.2020</i>			

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€		30,0	31,0	32,0
Investoinnit M€		11,6	13,0	11,0
Myynti kaupungille M€		1,0	1,2	1,2
Kaupungilta saadut lainat M€		125,4	123,7	122,0
Tilikauden tulos M€*		-1,06	0,0	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€		4,25	4,4	4,4
Henkilöstölukumäärä 31.12.		97	95	95

*verosuunnittelutarve, evl-poistot

Savonia-ammattikorkeakoulu oy

Tehtävä: ammattikorkeakoululaissa määriteltyjen tehtävien hoitaminen

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 51 %, Varkauden kaupunki 22,28 %, Iisalmen kaupunki 22,76 %, Kiuruveden kaupunki 3,96 %

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€	47,0	52,9	55,4	56,0
Suoritettut tutkinnot	kpl	1 369	1 288	1 284	1 460
Hiilijalanjälki	Hiilitonni kg 1000 CO2	3 659	2 350	1 573	1 500

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	47,0	52,9	55,4	56,0
Investoinnit M€	6,0	18,7	2,4	2,0
Myynti kaupungille M€*	0,1	0,1	0,1	0,1
Tilikauden tulos M€**	1,4	1,1	2,7	1,0
Henkilöstölukumäärä 31.12.	463	481	514	520

* Ilman hankerahoituksia

** Vuoden 2020 osalta ei sisällä Opistotien myyntivoittoa

*** Vuoden 2020 osalta bruttoinvestoinnit

B. Kaupungin palvelutuotannon tilojen hallintaan keskittyvät yhtiöt

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan koulu- ja päiväkotirakennuksia

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€	0,8	1,0	0,9	0,9
Tilikauden tulos	M€	0	0	0	0

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	0,8	1,0	0,9	0,9
Investoinnit M€	10,0	0,0	1,9	1,25
Takaukset kaupungilta M€	69	67,6	67	63

Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä

Tehtävä: Ylläpitää kiinteistöä

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€	0,4	0,4	0,4	0,2
Tilikauden tulos ennen veroja	M€	0,1	0,1	0,1	0,0

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	0,4	0,4	0,4	0,2
Myynti kaupungille M€	0,4	0,4	0,4	0,2
Takaukset kaupungilta M€	2,5	2,2	1,9	1,6
Tilikauden tulos M€	0,0	0,1	0,1	0,0

Kiinteistö Oy Kuopion Luukas

Tehtävä: ylläpitää omistamiaan päiväkotirakennuksia

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 90,87 %

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Tilikauden tulos	M€	0	0	0	0

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	0,3	0,3	0,2	0,3
Takaukset kaupungilta M€	1,4	1,1	0,8	0,5
Tilikauden tulos M€	0	0	0	0

C. Palveluliiketoiminnan yhtiöt, joiden kohdalla toimitaan in-house -periaatteella

Servica Oy

Tehtävä: Tukipalveluiden tuottaminen omistajille

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 50,89%, PSSHP 48,47 %, muut kunnat ja kuntayhtymät sekä konserniyhtiöt 0,64 %

	Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Tilikauden tulos	M€		1,2	1,7	1,6	2,0
Liikevaihto/tehty työpanos (HTV3) kasvaa 0,5 % vuodesta 2020	t€		89,9	-	-	
Asiakastyytyväisyys	0-5		3,61	3,68	3,62	3,69
Laatupoikkeamat vähenevät vuodesta 2021	Kyllä/ei		-	31	25	-
Henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaolot vähenevät vuodesta 2021	kalenteri-päivää /henkilö		21,2	22,6	-	-

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022	
Liikevaihto M€	89,3	97,1	103,5	105,0	
Investoinnit M€	23,8	0,7	1,0	1,0	
Myynti kaupungille M€	41,0	42,1	44,3	45,0	
Kaupungilta saadut lainat M€	3,5	3,1	2,7	2,3	
Tilikauden tulos M€	1,2	1,7	1,6	2,0	* Ostohyvitys-
Osingot ja korot kaupungille M€	0,2	0,2	0,2	0,2	ten jälkeen
Henkilöstölukumäärä 31.12.	1 217	1 163	1 180	1 180	

Mestar Kuopio Oy

Tehtävä: Kaupunkiympäristön rakentamisen ja kunnossapidon palvelujen tuottaminen Kuopio konsernille.

Tavoitteena laadukkaan ja kustannustehokkaan palvelutuotannon lisäksi vastata osaltaan Kuopion kaupungin kokonaiselinvoiman lisäämisestä voimassaolevan strategian painopisteiden mukaisesti.

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 100 %

	Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€				36,5	35,0
Tilikauden tulos	M€				0,0	0,2

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€			36,5	35,0
Myynti kaupungille M€*	<i>Toiminta osakeyhtiönä alkoi vuoden 2021 alusta</i>		36,0	34,5
Takaukset kaupungilta M€			-	-
Kaupungilta saadut lainat M€			6,2	5,9
Tilikauden tulos M€			0,0	0,2
Osingot ja korot kaupungille M€			0,3	0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.**			192	188

Järviseudun Työterveys Oy

Tehtävä: tuottaa laadukkaat työterveyshuoltopalvelut omistajilleen ja järjestämismääräysten mukaisesti alueen yrityksille

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 60,4 %, PSSHP 18 %, Siilinjärvi 12 %, Varkaus 9 %, Tuusniemi 0,2 %, Kuopion Vesi Oy 0,2 %, Mestar Kuopio Oy 0,2%

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Ennuste 2021	Mittarin tavoitetaso 2022
Liikevaihto	M€	8,4	9,8	9,0	9,0
Tilikauden tulos	M€	0,8	1,2	0,3	0,3
Omavaraisuusaste	%	56,7	68,0	70,0	70,0
Asiakastyytyväisyys	(4-10)	ei mitattu	8	8	9

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	8,4	9,8	9,0	9,0
Investoinnit M€	0,1	0,1	0,25	0,0
Myynti kaupungille M€	3,2	4,33	4,0	4,0
Tilikauden tulos M€	0,8	1,2	0,3	0,3
Henkilöstöluvumäärä 31.12.	74	79	79	79

D. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Tehtävä: järjestää jäsenkuntien puolesta laissa säädetty erikoissairaanhoito, kehitysvammaisten erityishoito, perusterveydenhuolto ja siihen kiinteästi liittyvä sosiaalitoimi sekä huolehtia laissa säädettyistä muista tehtävistä

Omistussuhteet: Kuopion kaupunki 56 %

Tunnusluvut	TP2019	TP2020	Ennuste 2021	Tavoite 2022
Liikevaihto M€	435,4	447,4	475,9	481,0
Investoinnit M€	44,0	41,5	50,1	75,8
Laskutus kaupungilta M€	178,9	185,0		193,8
Tilikauden tulos M€	-9,1	-9,9	14,8	0,0
Henkilöstöluvumäärä 31.12.	4 276	4 188	4 302	4 395

1.5 Talousarvion perustelut

1.5.1 Talousarvio

Tuloslaskelma kaupunki ja taseyksiköt yhteensä

Tuloslaskelma, M€	TP	TP	TP	TA+TAMU	Tilin-	TA
	2018	2019	2020	2021	päätös- ennuste 2021*	2022
Toimintatulot	329,9	331,2	306,9	277,7	279,4	288,2
Toimintamenot	-950,0	-991,2	-996,1	-986,8	-1 008,8	-1 033,6
Toimintakate	-620,1	-660,0	-689,2	-709,1	-729,5	-745,4
Verotulot	441,3	464,0	486,2	496,6	517,9	530,0
Kunnallisvero	378,3	399,9	421,6	418,4	436,8	457,5
Yhteisövero	24,2	24,0	27,5	32,6	37,5	27,9
Kiinteistövero	38,8	40,1	37,1	45,6	43,6	44,6
Valtionosuudet	197,3	203,3	248,5	230,5	231,2	241,5
Peruspalvelujen vos	129,2	126,6	162,2	142,6	143,2	147,5
Verotulomenetysten kompensaatio	39,3	44,5	53,5	53,5	53,5	59,9
Verotulotasaus	32,0	35,7	35,8	37,3	37,1	36,7
Muu opetus ja kulttuuri	-3,3	-3,4	-3,0	-2,8	-2,6	-2,6
Muut valtonosuudet			0,1			
Rahoituserät, netto	13,2	9,2	12,1	10,1	11,8	10,5
Vuosikate	31,6	16,5	57,6	28,0	31,4	36,6
Poistot ja arvonalentumiset	-48,2	-54,7	-48,0	-48,4	-50,4	-51,0
Satunnaiset erät	12,4	92,9	9,2			
Tilikauden tulos	-4,2	54,7	18,9	-20,4	-19,0	-14,4
Poistoeron lis. (-) tai väh. (+)	0,2	0,2	0,6	0,1	0,1	0,1
Tilikauden yli/alijäämä	-4,0	54,9	19,4	-20,3	-18,9	-14,3

Taseen puskuri	176,2	157,3	143,0
-----------------------	--------------	--------------	--------------

* ennuste kolmannen osavuosisikatsauksen (tammi-syyskuu) mukainen

Kuluvan vuoden syyskuun kuukausiseurannan mukaan tilikauden alijäämäksi muodostuu 18,9 milj. euroa, se on 1,4 milj. euroa parempi kuin muutettu talousarvio. Ennusteessa toimintakate on 20,4 milj. euroa heikempi kuin talousarviossa. Tulosta parantaa verotulojen 21,3 milj. euroa talousarviota suurempi kertymäennuste, koska hyvä talouskasvu näkyy verotulokertymässä.

Talousarviossa toimintatulot ovat 288,2 milj. euroa ja toimintamenot ovat 1 033,6 milj. euroa. Toimintakate on -745,4 milj. euroa. Toimintakate heikkenee 15,9 milj. euroa (2,2 %) vuoden 2021 tilinpäätösennusteeseen nähden. Vuosikate on 36,6 milj. euroa, 5,2 milj. euroa parempi kuin tilinpäätösennusteessa. Talousarvioehdotus on alijäämäinen 14,3 milj. euroa, kun kuluvana vuonna ennustetaan päädyttävän suurempaan alijäämään, noin 19 milj. euroon.

Aikaisempien vuosien tilinpäätösten osalta todetaan, että tilinpäätöksen 2019 tilikauden ylijäämää selittää Kuopion Vesiliikelaitoksen yhtiöittäminen, mistä kertyi satunnaisiin eriin myyntivoittoa 92,7 milj. euroa. Vuoden 2020 tilinpäätöksen ylijäämään puolestaan vaikuttivat merkittävästi kertaluonteiset koronatuot, kun valtion- osuus- ja verotulolisäykset olivat noin 38 milj. euroa.

1.5.2 Verotulot

Verotulot 2021:

Talouden myönteinen kehitys kesästä lähtien on näkynyt positiivisesti sekä kunnallis- että yhteisöveron tilityksissä. Tilinpäätösennusteessa verotulojen määräksi on arvioitu 517,9 milj. euroa, mikä on 21,3 milj. euroa suurempi kuin talousarviossa. Ennusteessa suurin poikkeama on kunnallisveron tuottoarviossa, 18,3 milj. euroa, myös yhteisöveron tuottoarvio on talousarviota suurempi, 4,9 milj. euroa. Sen sijaan kiinteistöverotuottoa arvioidaan kertyvän 2 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa, kun verovelvolliskohtaisen verotuksen valmistuminen siirtää osaa maksuunpanosta vuoden 2022 alkuun.

Vuodelle 2021 korotettiin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttia 0,1 prosenttiyksiköllä.

Verotulot 2022:

Talousarviossa verotuloarvio on 530 milj. euroa, mikä on 12,2 milj. euroa (2,3 %) suurempi kuin kuluvan vuoden verotuloennuste. Kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus poistuu vuonna 2022, mutta 2 prosenttiyksikön korotus varhaiskasvatustulosten alentamisen takia on pysyvä korotus. Yhteisöveron tuottoarvio pienenee 9,6 milj. euroa kuluvan vuoden ennusteeseen nähden.

Talousarvioehdotus perustuu nykyisille veroprosenteille. Veroprosentit vuonna 2021 ovat:

- tuloveroprosentti 20,75 %
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,62 %
- muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,35 %
- voimalaitosrakennus 2,50 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen kiinteistöveroprosentti 3,0 %
- yleishyödyllisille yhteisöille ei määrätty erillistä kiinteistöveroprosenttia.

Verotulot vuosina 2018–2022:

Verotulot milj. euroa	TP 2018	TP 2019	TPE 2020	TA 2021	TPE 2021	TA 2022	TA22/TPE21 Muutos M€	TA22/TPE21 Muutos %
Kunnallisvero	378,3	399,9	421,6	418,4	436,8	457,5	20,7	4,7
Yhteisövero	24,2	24,0	27,5	32,6	37,5	27,9	-9,6	-25,6
Kiinteistövero	38,8	40,1	37,1	45,6	43,6	44,6	1,0	2,3
Verotulot yhteensä	441,3	464,0	486,2	496,6	517,9	530,0	12,2	2,3

1.5.3 Valtionosuudet

Valtionosuudet 2021:

Tilinpäätösennusteessa valtionosuuksien määräksi arvioidaan 231,2 milj. euroa, mikä on 0,7 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Valtionosuudet 2022:

Peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään erillinen valtionosuuden korotus 246 milj. euroa, indeksikorotus 188 milj. euroa ja uusien tai laajenevien tehtävien lisäys 120 milj. euroa. Uusia tai laajenevia tehtäviä ovat mm. vanhuspalvelulain muutos (43,7 milj. euroa), sote-asiakasmaksulain uudistus (28,0 milj. euroa), lastensuojelun jälkihuollon laajennus (12 milj. euroa), seulontaohjelman laajennus (10 milj. euroa) ja oppilas- ja opiskelija-huollon vahvistaminen (8,4 milj. euroa). Uusien tai laajenevien tehtävien arvioidaan lisäävän Kuopion kaupungin valtionosuutta noin 2,6 milj. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuuden tasoa laskee, että kustannustenjaon tarkistuksen valtionosuusvaikutusta (564 milj. euroa) ei huomioida. Perusteena se, että kuntataloutta on tuettu voimakkaasti vuonna 2020 ja tukea jatketaan vuonna 2021, minkä lisäksi koronasta aiheutuvat välittömät kustannukset kompensoidaan kunnille. Peruspalvelujen valtionosuuden tasoon vaikuttavat myös edelleen vuosien 2016, 2018 ja 2019 indeksikorotuksiin liittyvät vähennykset (yhteensä 168,5 milj. euroa) sekä kilpailukykysovimukseen liittyvä vähennys (233,6 milj. euroa).

Vuoden 2022 talousarviossa valtionosuuksien määrä on 241,5 milj. euroa, 10,3 milj. euroa (4,4 %) suurempi kuin tilinpäätösennusteessa. Peruspalvelujen valtionosuus on 4,2 milj. euroa ja verotulomenetysten kompensatit 6,4 milj. euroa suuremmat kuin tilinpäätösennusteessa.

Valtionosuudet vuosina 2018–2022:

Valtionosuudet milj. euroa	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TPE 2021	TA 2022	TA 2022/ TPE 2021 M€	TA 2022/ TPE 2021 %
Peruspalvelujen valtionosuus	129,2	126,6	162,2	142,6	143,2	147,5	4,2	3,0
Kuntien välinen verotulojen tasaus	32,0	35,7	35,8	37,3	37,1	36,7	-0,4	-1,1
Verotulomenetysten kompensatit	39,3	44,5	53,5	53,5	53,5	59,9	6,4	12,0
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionos.	-3,3	-3,4	-3,0	-2,8	-2,6	-2,6	0,0	0,0
Muut valtionosuudet			0,1					
Valtionosuudet yhteensä	197,3	203,3	248,5	230,5	231,2	241,5	10,3	4,4

1.5.4 Henkilöstö

Yleistä

Kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa helmikuun loppuun 2022. Varsinaiset sopimusneuvottelut käynnistyvät Helsingissä vuoden 2022 alkupuolella. Koska sopimuskorotuksista ja tekstimuutoksista ei ole tietoa, vuoden 2022 talousarviossa ei ole ennakoitu ja varattu määrärahoja palkkojen sopimuskorotuksiin.

Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta. Uudistus on erittäin merkittävä. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtyy maakunnan eri kunnista ja kuntayhtymistä liikkeen luovutuksella noin 12 500 työntekijää ja viranhaltijaa. Kuopion kaupungista siirtyy noin 2 970 (46 %) henkilötyövuotta hyvinvointialueelle. Siirtyviä henkilöitä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, koulukuraattorit, psykologit ja palo- ja pelastustoimen henkilöstö. Pohjois-Savon hyvinvointialueesta tulee maakunnan suurin työnantaja, jonka henkilöstökulut ovat noin 600 miljoonaa euroa.

Kuopion hallinnoima lomituspalveluyksikkö (Sydän Savon lomituspalvelut) yhdistetään lisälmen lomituspalveluyksikköön (Ylä-Savon lomituspalvelut) vuonna 2023. Yhdistymisen toimeenpano aloitetaan vuonna 2022. Uudistus tarkoittaa sitä, että lisälmen kaupunki hallinnoi lomituspalveluja jatkossa myös nykyisen Kuopion yksikön alueella. Yksiköstä muodostuu Suomen suurin lomituspalveluyksikkö.

Henkilökunnan siirtyminen hyvinvointialueelle ja lisälmen lomituspalveluyksikköön tarkoittaa kokonaisuudessaan sitä, että henkilökunta vähenee yli 3 100 (49 %) henkilötyövuodella, josta lomituspalvelu on noin 180 henkilötyövuotta. Henkilöstökustannuksiin vaikutus on noin 160 milj. euroa hyvinvointialueelle siirtyvän henkilöstön ja noin 8 milj. euroa lomituspalveluyksikköön siirtyvän henkilöstön osalta.

Hyvinvointialueelle ja lisälmen lomituspalveluyksikköön henkilöstön siirtymisen valmistelu tulee työllistämään merkittävästi mm. luovutuksen piirissä olevia keskeisiä henkilöitä ja vastuuvastavalmistelijoina sekä Työnantajapalvelua.

Meneillään on Haltuun-projekti, jonka tarkoituksena on koota hallinto- ja tukipalvelut suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteena on, että tehtävien uudelleenjärjestelyillä ja henkilöstön moniosaamisen sekä digitalisaation hyödyntämisellä pystytään suoriutumaan vähemmällä henkilökuntamäärällä, sujuvoittamaan palveluprosesseja ja vähentämään henkilöriskejä. Valtuuston vuodelle 2021 hyväksytyn talousarvion mukaan palvelualueiden johdon tukipalvelujen talous-, henkilöstö- ja yleishallinnon tehtävissä työskentelevät henkilöt kootaan

henkilöstöhallinnollisesti talousjohtajan, henkilöstöjohtajan ja hallintojohtajan alaisuuteen. Uudistus toteutetaan vuoden 2022 aikana.

Digitalisaatio muuttaa työn tekemisen työtapoja ja työn sisältöä. Myös osaamistarpeet muuttuvat. Osaamisintensiivisyys kasvaa, asiantuntijuus ja tiedolla johtaminen korostuvat. Etätyö avaa uusia mahdollisuuksia tarkastella työn tekemisen muotoja. Monipaikkainen ja paikasta riippumaton työ lisääntyy. Johtaminen uudistuu sekä varsinkin etäjohtaminen ja työkykyjohtaminen tuovat esimiesten johtamistyöhön uusia ulottuvuuksia, mahdollisuuksia ja haasteita.

Työterveyshuollon kanssa tehdään aktiivisesti ja määrätietoisesti yhteistyötä, jotta työkyvyttömyyden ja enenaikaisen eläköitymisen kustannuksia saadaan alennettua. Painopistettä on siirrettävä sairaanhoidosta ennaltaehkäisevään suuntaan.

Valtuuston hyväksymät henkilöstöpoliittiset linjaukset ohjaavat ja määrittävät kaupungin harjoittaman henkilöstöpolitiikan suunnan.

Henkilöstöjohtamisen painopistealueita ovat vuonna 2022 työhyvinvoinnin parantaminen, osaamisen vahvistaminen, työturvallisuudesta huolehtiminen ja ennakoiva henkilöstösuunnittelu.

Työhyvinvoinnin parantaminen

Henkilöstön työhyvinvointi on strateginen menestystekijä. Työhyvinvoinnin edistäminen vaatii ennen kaikkea johdon, esimiesten ja työntekijöiden yhteistyötä. Työntekijän vastuulla on se, että työntekijöillä on terveellinen ja turvallinen työympäristö. Myös työntekijä on vastuussa oman itsensä kehittämisestä sekä työyhteisön toimivuudesta ja työilmapiiristä.

Vuoden 2018-2021 talousarvioissa asetettiin tavoitteeksi vähentää kaupungin sairauspoissaoloja. Kaupunki jatkaa päämäärätietoisesti työtä työhyvinvoinnin parantamiseksi. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä sairauspoissaolot olivat 17,1 pv/htv. Vuonna 2022 tavoitteena on vähentää kaupungin sairauspoissaoloja 1 pv/htv, jolla tavoitellaan 1,5 milj. euron säästötavoitetta henkilöstömenoissa.

Työyksiköihin laaditaan työhyvinvointisuunnitelmat, joissa määritellään työyhteisön kehittämisen kohteet, toimenpiteet, vastuut ja aikataulu. Vuoden 2022 talousarvioon on varattu erillinen 150 000 euron määräraha työhyvinvoinnin parantamiseen.

Nykyinen KuntaHR-järjestelmä on käytössä vuoden 2022 loppuun saakka. Uuden korvaavan järjestelmän hankinnan valmistelu on aloitettu ja toimeenpano jatkuu vuonna 2022.

Osaamisen vahvistaminen

Henkilöstön osaamista ylläpidetään ja uudistetaan sujuvasti osana työtehtävää, hyödyntäen henkilöstön digiosaamista tarjoten ajankohtaisia sähköisesti tuotettuja sisältöjä. Vuoden 2021 aikana otettiin käyttöön digitaalinen oppimisympäristö, jonne kerätään sisältöjä eri aihepiireittäin. Oppimisympäristöä tullaan hyödyntämään sekä keskitetyn koulutustarjonnan että substanssikoulutusten järjestämisessä.

Työntekemisen muuttuessa ja kehittyessä itseohjautuvampaan suuntaan, esimiestyön merkitys korostuu. Siksi esimiesten valmentavan johtamisen ja ratkaisukeskeisyyden taitoja on vahvistettava. Painopisteenä sisälöissä vuonna 2022 ovat esimiestyön tukeminen, järjestelmien käytön osaamisen varmistaminen nk. digikyvykkyyden kasvattaminen edelleen, saavutettavuus, työturvallisuus ja työhyvinvointi sekä työelämätaidot.

Vuonna 2022 tavoitteena on viedä käytäntöön toimintakulttuuri, joka mahdollistaa osaamisen lisäämisen joustavasti henkilön oman aikataulun mukaisesti.

Työturvallisuudesta huolehtiminen

Työturvallisuusjohtamista kehitetään edelleen linjaorganisaatiota sitouttamalla. Työsuojelun toimintaohjelman valmistelu on aloitettu vuonna 2021 ja ohjelma saatetaan valmiiksi vuoden 2022 alkupuolella yhteistoiminnallisesti työsuojeluvaltuutettujen kanssa. Työtapaturmien ehkäisyyn panostetaan mm. vakavien tapaturmien tutkintaa tehostamalla. Psykososiaalisen kuormituksen vähentämisen keinoja kehitetään yhdessä työterveyshuollon kanssa ja tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan seuraamalla työnohjausten palautteita.

Kaupungilla on käytössä Wpro-työturvallisuusjohtamisjärjestelmää. Työpaikkojen riskien arvioinnit päivitetään tarvittaessa.

Työsuojelutoimikunnat toimivat aktiivisesti ja kokoontuvat vuodessa vähintään 4 kertaa. Toimikuntien roolia ja tehtäviä selkeytetään.

Työsuojeluvaalet käydään syksyllä 2021, minkä johdosta uudet työsuojeluvaltuutetut aloittavat vuoden 2022 alusta lukien. Työsuojeluvaltuutettujen määrä lisääntyy yhdelle (1) uudella valtuutetulla, jolloin kaupungilla on kahdeksan (8) päätoimista työsuojeluvaltuutettua. Valtuutettuja koulutetaan ja työn vaikuttavuuden arviointia parannetaan.

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu

Ennakoivaa henkilöstösuunnittelua tehostetaan. Ennakoivassa henkilöstösuunnittelussa korostuu strateginen näkemys ja pitkäjänteinen tarkastelu. Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on varmistaa, että kaupungin henkilöstörakenne on optimaalinen ja palveluja tuottaa riittävä määrä osaavaa henkilöstöä. Kaupungin tavoitteena on henkilöstön osaamisen laajentaminen ja monipuolinen käyttö siten, että oikeat henkilöt ovat oikeissa tehtävissä. Sisäistä liikkuvuutta lisätään. Kun virka tai tehtävä vapautuu, tarkastellaan virkojen ja tehtävien täyttämistä kriittisesti. Palvelualuilta edellytetään kokonaisvaltaista henkilöstösuunnittelua; eläköitymisen ja vaihtuvuuden hyödyntämistä ja tehtäväjärjestelyjä organisaatorajat ylittäen.

	HENKILÖTYÖVUODET						ELÄK.
	TP	KS	TA	MUUTOS	SUUNN.	SUUNN.	ARVIO
	2020 htv	2021 htv	2022 htv	KS2021/TA2022 htv	2023 htv	2024 htv	2022 hlöä
Tarkastustoimi	1,9	2,0	2,0	0,0	2	2	
Yleishallinto	4,0	16,6	16,6	0,0	3	3	
Elinvoima- ja konsernipalvelu	303,2	317,3	316,5	-0,8	135	131	9
Kaupunkiympäristön palvelualue	216,5	221,7	222,2	0,5	224	224	13
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	364,4	385,6	397,8	12,2	410	423	11
Kasvun ja oppimisen palvelualue	2 438,1	2 470,9	2 508,7	37,8	2 575	2 652	42
Perusturvan palvelualue	1 600,3	1 568,6	1 660,6	92,0	0	0	30
Terveystieteiden palvelualue	874,2	877,5	900,5	23,0	0	0	20
YDINKAUPUNKI	5 802,6	5 860,2	6 024,9	165	3 349	3 435	124
Kuopion Tilapalvelut	44,5	44,5	45,5	1	46	46	1
Pohjois-Savon pelastuslaitos	291,8	299,9	315,9	16	0	0	2
Isäntäkuntapalvelut	41,9	44,0	44,0	0	0	0	1
KAIKKI YHTEENSÄ	6 181	6 249	6 430	182	3 395	3 481	127

Lukuihin ei sisälly palkkatukityöllistetyt, kesätyöntekijät ja oppisopimuskoulutettavat

1.6 Vaikutusten arviointi

1.6.1 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Kuopion strategiassa visiona on olla hyvän elämän pääkaupunki ja paras paikka lapsille. Strategiaa toteuttavat Kasvava, Uudistuva ja Resurssiviisas Kuopio -ohjelmat sekä Hyvinvoiva Kuopio 2030 -ohjelma ja sitä konkreettisesti Kuopion hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2021-2025. Kuopion hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa on huomioitu YK:n lasten oikeuksien sopimukseen pohjautuva kansallinen lapsistrategia, jonka tavoitteena on lapsen oikeuksia kunnioittava yhteiskunta. Kuopion toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää laajasti Kuopion hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja toimenpiteitä. Myös lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on vahvasti esillä toiminta- ja taloussuunnitelmassa.

Ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet ulkoilu- ja virkistyspaikkojen, leikkipaikkojen sekä liikuntapaikkojen kehittämiseksi ja saneerauksissa tukevat lasten ja nuorten aktiivista toimintaa. Kuopiossa kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan ympäristön terveellisyys ja turvallisuus edistämällä kävelyn, pyöräilyn ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia. Lasten ja nuorten liikkumista voidaan tukea myös Liikkuva varhais-

kasvatus, Liikkuva Koulu ja Liikkuva opiskelu -ohjelmien avulla. Myös kustannuksilla on vaikutusta lasten ja nuorten harrastamiseen ja arjen fyysiseen aktiivisuuteen. Käyttömaksujen korotukset nostavat osaltaan harrastamisen hintaa ja siten heikentävät harrastusmahdollisuuksia ja lisäävät polarisaatiota.

Kuopion hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuna yhtenä keskeisenä tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen. Vanhemmuustaitojen vahvistaminen sekä eri ikäiset lapset ja perhetilanteet huomioivien palvelujen tarjoaminen tukee perheiden arkea. Kuopiossa vanhemmuuden tukemiseksi hyödynnetään monialaisia perhevalmennuksia ja vanhemmuuden tuen perhevalmennuksia ja vanhemmuuden tuen ryhmiä, monialaisia vanhempainiltoja ja teemakohtaisia tilaisuuksia sekä yksilötyöskentelyä. Lapsia ja perheitä kohti hyvinvointia edistäviä elintapoja tukee Neuvokas perhe -toimintamallin toteuttaminen. Toimivien mallien käyttöönoton lisäksi henkilöstön osaamisen vahvistaminen tulee huomioida. Tärkeää on tukea etenkin puheeksi ottamista sekä varhaista tunnistamista ja tukea, liittyen muun muassa lasten neuropsykiatrisiin haasteisiin ja sosiaalisten taitojen tukemiseen. Osaltaan lasten ja nuorten sekä perheiden samaa ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea vahvistaa velvoittava henkilöstömitoitus kuraattori- ja psykologipalveluihin. Lisäksi varhaista tukea nuorille tarjotaan myös muun muassa nuorisopalveluissa, jossa toteutetaan muun muassa päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn painottuvaa työtä.

Perheille tarjottavaa tukea vahvistaa myös Kuopion perhekeskustoiminta. Perhekeskus on palveluista koottu verkosto. Perhekeskus yhteensovittaa kuntien ja kuntayhtymien sekä järjestöjen ja seurakuntien palveluita ja toimintaa. Palveluissa hyödynnetään monitoimijaista yhteistyö -mallia, joka on kehitetty perhekeskuksen ennaltaehkäiseviin ja varhaisen tuen palveluihin. Lasten ja nuorten sekä perheiden tukemiseksi on käynnistetty mm. Yhteinen aika -toimintamalli, jota kehitetään edelleen.

Myös lastensuojelu tukee vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja tarjoaa tarvittaessa lapsiperhepalveluiden tukitoimia. Ennaltaehkäisevällä lastensuojelulla pyritään ehkäisemään lasten ja nuorten ongelmien syntyä tai niiden pahenemista. Lapsiperheitä tuetaan monialaisen viranomaisyhteistyön avulla. Tukea lapsille ja nuorille sekä perheille on tarjolla myös tilapäishoidon yksikön toimesta mahdollistaen tilapäishoito lapsille ja nuorille 24/7.

Vaativan lastensuojelun kehittämiseksi Kuopion kaupungilla ja Kuopion Yliopistollisella sairaalalla on käynnistynyt investointihanke nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun integroidusta laitoshoidosta. Tavoitteena on luoda kokonaisuus, jolla vahvistetaan toiminnallisesti integroitua sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä.

Kuopion hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu myös tavoite edistää lasten ja nuorten harrastamista. Harrastukset tukevat lapsia ja nuoria kehittämään taitojaan ja osaamistaan mieltymystensä ja mielenkiintojensa mukaisesti ja ovat tärkeitä vertaistuelle ehkäisten syrjäytymistä. Kuopiossa lasten ja nuorten harrastamisen saavutettavuutta ja tasa-arvoa lisää osaltaan pääministeri Marinin hallitusohjelmaan kirjatun Suomen harrastamisen mallin vakiinnuttaminen, sekä digitaalisten palvelujen kehittäminen. Nuorten bändien toimintaan ja valmennukseen parannuksen tuo Rock Academy -hankkeen jatko omana toimintana. Kulttuuri-Kuopio, Liikkuva Kuopio ja Meidän Kuopio -toimenpideohjelmaa rakentamalla edistetään kulttuuri kuuluu kaikille -periaatteen toteuttamista Kuopiossa, lisätään kulttuurin ja liikunnan saavutettavuutta sekä lisätään lasten ja nuorten osallisuutta sekä hyvinvointia.

Lasten ja nuorten hyvinvointia tuetaan myös turvaamalla laadukas ja yhdenvertainen varhaiskasvatus ja koulutus. Niiden avulla voidaan vähentää myös hyvinvointieroja ja eriarvoisuutta. Kuopiossa palveluverkosta tarjottavaan jatkuvasti Kuopion kaupungin koulutuspoliittisen ohjelman mukaisesti. Tavoitteena on taata lapsille ja nuorille korkeatasoinen opetus eri osissa kaupunkia. Kaupungin kouluihin ja päiväkoteihin painottuvat investoinnit parantavat olosuhteita, tilatehokkuutta ja käytettävyyttä luoden hyvät edellytykset oppimiselle.

Huomioimalla varhaiskasvatustilain muutos lasten oikeudesta pedagogiseen tukeen tavoitellaan positiivista vaikutusta lasten kasvuun, kehitykseen ja osallisuuteen. Valmistavan opetuksen käynnistämällä esiopetuksessa tuetaan maahanmuuttajataustaisten lasten suomen kielen taitoa ja edistetään kouluvalmiuksia vahvistaen näin myös lasten integroitumista yhteiskuntaan. Kuopiossa lasten saamaa hoitoa ja kasvatusta on tavoitteena parantaa myös laajentamalla varhaiskasvatuksen varahenkilöjärjestelmää. Päiväkoti-ikäisille lapsille on tärkeää ihmissuhteiden pysyvyys ja vakituisten sijaisten avulla tähän päästään paremmin, kuin vaihtuvilla lyhytaikaisilla sijaisuuksilla.

Laadukkaan ja yhdenvertaisen koulutuksen takaamiseksi yhtenä tavoitteena peruskoulussa on vahvistaa lähikouluperiaatetta, jonka mukaan tukea tarjotaan oppilaan lähikoululla erityisopettajaresurssin lisäyksen ja opettajien koulutuksen avulla. Perusopetuksen tieto- ja viestintäsuunnitelman tavoite, 1 laite 2 oppilasta kohden on saavutettu ja käynnissä on pilotointi 1:1-mallilla.

Koulutuksen yhdenvertaisuutta edistää myös oppivelvollisuuden laajentuminen, jolla pyritään varmistamaan jokaiselle toisen asteen tutkinto ja tällä tavoin nostamaan koulutus- ja osaamistasoa, kaventamaan oppilaiden välisiä oppimiseroja sekä lisäämään koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Uudistuksen myötä lukio-opintoihin liittyvät oppimateriaalit, opiskelulaitteet ja matkakustannukset ovat tietyin rajoituksin maksuttomia.

Lasten ja nuorten hyvinvointia voimakkaasti uhkaavana tekijänä nähdään mielen hyvinvoinnin haasteet. Myös lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kysyntä on viime vuosina kasvanut jyrkästi. Korona-aika on pahentanut tilannetta entisestään. Lasten ja nuorten kokemaa ahdistusta epävarmassa elämäntilanteessa ja sosiaalisen elämän kaventuessa on lisääntynyt huomattavasti. Työvoiman saatavuus alalle on ollut valtakunnallisesti heikkoa. Palvelujen tarpeen ja tarjonnan kohtaamisen epäsuhta on suuri ja palvelut ovatkin pahoin ruuhkautuneet. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset ovat suuria, elämänlaatua heikentäviä ja pitkälle tulevaisuuteen heijastuvia. Syrjäytymisen riski kasvaa. Ratkaisuja tilanteen parantamiseksi on haettu monesta näkökulmasta painottaen niin ennaltaehkäisyä, varhaista tukea kuin myös hoitoa. Ennaltaehkäisyosalta mainittakoon vanhemmuuden tukeminen, lasten ja nuorten harrastamisen edistäminen sekä perusopetuksessa hyvinvointiin liittyvät lukuvuoden painopistealueet. Varhaisen tunnistamisen ja tuen osalta palvelujen saatavuutta pyritään parantamaan muun muassa toimintamalleja ja yhteistyötä kehittämällä sekä panostamalla riittävään henkilöstöön. Myös aikuissosiaalityön palveluilla on tavoitteena vahvistaa nuorten elämänhallintaa, itsenäistä suoriutumista sekä osallisuutta tarjoamalla muun muassa matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluita sekä yksilöllistä palveluohjausta ja sosiaalityön palveluita.

Hyvinvoinnin edistämisen toimintaympäristö on suurten muutosten edessä hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alusta. Toimintaympäristöön tuo muutoksen myös työllisyyden kuntakokeilun jatkuminen ja TE-palvelujen siirto kunnille vuonna 2024. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa haetaan ratkaisuja erityisesti myös alle 30-vuotiaiden työttömyyden nujertamiseksi. Hyvinvoinnin edistämiseen liittyy useita yhdenpintoja eri toimijoiden välillä. Vuoden 2022 aikana on tärkeää kiinnittää huomioita näiden yhdyspintojen rakentamiseen, jotta myös jatkossa alueen asukkaille voidaan turvata laadukkaat ja sujuvat hyvinvointia tukevat palvelut.

1.6.2 Ympäristövaikutukset

Kuopion kaupungin strategia tukee resurssiviisaustavoitteiden ja ilmastopolitiikan toteutumista erityisesti korostamalla kaupunkirakenteen eheyttämistä, viisasta liikkumista, kiertotaloutta ja energiatehokkuutta. Resurssiviisaalla kaupunkisuunnittelulla, kehittämällä joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyn olosuhteita, lisäämällä sähköisiä palveluita ja etätyömahdollisuuksia sekä suuntaamalla energia- ja resurssiviisausneuvontaa asukkaille ja pk-yrityksille, mahdollistetaan resurssi- ja ilmastoviisas elämäntapa Kuopiossa. Huolehtimalla luonnon lajirikkauden säilymisestä ja hoitamalla metsävaroja ilmastoviisaasti ylläpidämme alueen hiilinieluja. Kuopion kaupunkikonsernin yhteinen tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2030 mennessä on mahdollista saavuttaa aktiivisella ja rohkealla päätöksenteolla ja sen mukaisella suunnitelmallisella toiminnalla sekä riittävällä resurssoinnilla.

Kaupunkistrategian Resurssiviisas Kuopio -tavoitetta toteutetaan resurssiviisausohjelman ja muiden teema-kohtaisten ohjelmien avulla. Kuopio tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Kuopion ilmastoliittinen ohjelma sisältää päästöjen hillitsemistavoitteet ja suunnitelman ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja sopeutumiseen. Hiilineutraaliuden lisäksi Kuopion kaupunki on sitoutunut tavoittelemaan jätteettömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksen tasoa yhdessä muiden resurssiviisauden edelläkävijäkuntien FISU -verkostoon kuuluvien kuntien kanssa.

Kuopion ja valtion väliset ekosysteemisopimus ja MAL-sopimus edistävät resurssiviisaiden ja ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen syntymistä. Myös palveluverkostolla ja sen muutoksilla voi olla vaikutusta kasvihuonekaasupäästöihin, jos niillä vaikutetaan liikkumistarpeeseen. Digitalisaatio, lähi- ja virtuaalipalveluiden sekä etätyön kehittäminen vähentävät kaupungin kasvihuonekaasupäästöjä liikkumistarpeen vähenemisen myötä. Digitaalisten palvelujen uudistuminen lisää parhaimmillaan kiertotalouden liiketoimintaa.

Vuoteen 2019 mennessä Kuopion asukaskohtaiset kasvihuonekaasupäästöt ovat pienentyneet noin 39 % vertailuvuoden 2007 tasosta. Merkittävä osuus päästöistä (26 %) syntyy tieliikenteestä. Tieliikenteen päästöjen vähentäminen vaatii joukkoliikenteen, kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantamista. Sujuvien matkaketjujen edistäminen, kävelyn- ja pyöräilyn väylien laadukas kunnossapito ja pyöräpysäköinnin kehittäminen lisäävät kestävien kulkumuotojen houkuttelevuutta. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi on myös tärkeää siirtyä fossiilisista liikenteen käyttövoimista uusiutuviin, kuten uusiutuvaan sähköön ja biokaasuun. Mahdollistamalla sähköautojen latauspisteiden ja biokaasuaseman rakentamista, kaupunki parantaa uusiutuvien käyttövoimien lisääntymisen toimintaedellytyksiä.

Kuopion väestön kasvu ja asuntotuotannon lisääntyminen ja rakennetun kaupunkialueen laajeneminen lisäävät lähtökohtaisesti energian- ja materiaalien kulutusta ja vaikuttavat siten myös kasvihuonekaasupäästöihin. Kaupungin tavoite täydennysrakentamisesta ja uuden asuntotuotannon painottuminen keskustan lähialueille, Saaristokaupunkiin ja Savilahteen tukevat pyrkimystä tiiviiseen ja energiatehokkaaseen yhdyskuntarakentamiseen. Myös asuntotuotannon painottumista kerrostalotuotantoon voidaan pitää energiatehokkaana toimena. Kaupunkirakenteen laajeneminen Hiltulanlahdessa voi puolestaan lisätä liikkumistarvetta ja sitä kautta liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä. Yhdyskuntarakenteen ja infran rakentaminen uusille alueille lisää rakentamisesta aiheutuvia päästöjä. Rakentamisen suunnittelussa voidaan huomioida vähäpäästöiset ratkaisut koko elinkaaren ajalta. Muun muassa uusio- ja kierrätysmateriaalien käytöllä infrarakentamisessa on mahdollista pienentää elinkaaren aikaisia päästöjä.

Erityisesti tiiviin rakentamisen alueilla on varauduttava vahvemmin ilmastomuutoksen tuomiin riskeihin, kuten rankkasateiden aiheuttamiin hulevesitulviin, myrskyihin ja helleaaltoihin. Nämä puolestaan voivat aiheuttaa sähkön jakeluhäiriöitä, teiden tukkeutumisia, puiden kaatumisia ja tieliikenneonnettomuuksia. Hulevesitulvat aiheuttavat vesivahinkoja rakennusten kellarikerroksiin. Maankäytön suunnittelun yhteydessä tulee huolehtia riittävästä ja viihtyisistä viheralueista, jotka palvelevat ilmastomuutokseen sopeutumisen lisäksi asukkaiden hyvinvointia ja lisäävät kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta.

Kuopion kotitalousjätteen kierrätysasteen (45 %) parantaminen vaatii toimenpiteitä, jotta jätteet saadaan paremmin kiertoon. FISU-verkoston jäsenenä kaupunki on sitoutunut siihen, että kotitalousjätteen määrä vähenee ja kotitalousjätteen kierrätysaste nousee saavuttaen 65 % tason vuoteen 2030 mennessä. Jätehuoltomääräysten, jätepoliittisen ohjelman ja jätehuollon palvelutason päivittäminen parantaa edellytyksiä kierrätysasteen nostamiseksi.

Kuopion kaupunki on solminut kunta-alan energiatehokkuussopimuksen vuosille 2017-2025. Sopimuksen tavoitteena on tehostaa kaupungin energiankäyttöä 7,5 prosentilla vuoteen 2025 mennessä. Kuopion kaupungin omissa kiinteistöissä lämpöenergiasta 96 % on uusiutuvaa ja sähkön kulutuksessa vastaavasti uusiutuvien osuus on 100 %. Kaupungin oman toiminnan päästöistä merkittävän osuuden aiheuttaa rakennusten kaukolämmön kulutus (56 %). Rakennusten sähkönkulutuksen osuus päästöistä on 16 %. Kaukolämmön päästöt ovat kuitenkin laskeneet merkittävästi, kun turpeen käyttöä on korvattu puulla kaukolämmön tuotannossa.

Keskeisimmät rakennuksen hiilijalanjälkeen vaikuttavat tekijät ovat rakennusmateriaalit, rakennuksen päälämmitysmuoto ja rakennuksen energiatehokkuus. Lisäämällä valtakunnallisten tavoitteiden ja kaupunkistrategian mukaisesti puurakentamista, kaupunki voi merkittävästi vähentää rakennusten elinkaaren aikaisia ilmast- ja ympäristöhaittoja. Uusiutuvien energiamuotojen laaja käyttö vähentää rakennuskannan käytön aikaisia päästöjä.

Palveluverkoston ennakoiva tarkastelu ja tilojen monipuolinen käyttö huomioiden eri palvelutarpeet edistävät tilojen monipuolista ja siten resurssiviisasta käyttöä. Tilatehokkuus ja muuntojoustavuus sekä ennakoiva kunnossapito edistävät kaupungin resurssiviisautavoitteiden toteutumista. Kiinteistöjen peruskorjaukset parantavat niiden energiatehokkuutta ja vähentävät siten käytön aikana syntyviä päästöjä. Uudistetut tilat lisäävät yleensä myös niiden monikäyttöisyyttä ja muunneltavuutta.

Kiinteistöjen saavutettavuudella kävellen ja pyöräillen, joukkoliikenteellä ja sähköautoilla on suuri ohjausvaihtelu viisaan liikkumisen edistämiseksi ja liikkumisesta aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi. Kaupungin kiinteistöissä on mahdollisuus parantaa jätteiden lajittelua. Toimintaympäristöjen ja työskentelytapojen hyvällä yhteissuunnittelulla voidaan vähentää negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Kestävän elämäntavan edistämisen oppimisessa ja ympäristökasvatuksella on merkittävä rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Vihreä lippu -kohteiden lisääminen tukee resurssiviisaut- ja ympäristökasvatustavoitteita. Vihreä lippu -kohteissa painotetaan kestävän kehityksen kasvatusta sekä lasten ja nuorten omaehtoista osallistumista. Vihreän lipun kriteerit ohjaavat ympäristöasioiden pitkäjänteiseen ja kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

Hankintojen strateginen ohjauksella on merkittävä rooli resurssiviisaut- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Hankintaohjeisiin sisältyy ohje arvioida hankintojen ympäristövaikutus, ja seuraava askel olisi kehittää seuranta- ja mittarointia. Myös yksittäisten merkittävien hankkeiden ja toimenpiteiden ilmast- ja ympäristövaikutuksia on tarpeen jatkossa arvioida ja seurata nykyistä tarkemmin. Henkilökunnan koulutus vähähiilisuuden ja kiertotalouden huomioimisessa hankintakriteereissä lisää osaamista.

Talouden ennakkoinnin ja mittaroinnin kehittäminen ja edistävät kestävä ja resurssiviisaut taloudenpitoa. Resurssiviisaut- ja ilmastotavoitteiden seurannan kytkeminen osaksi talousjohtamista auttaisi hahmottamaan ilmastotoimien vaikuttavuutta ja ympäristövaikutuksia.

1.6.3 Yritysvaikutukset

Talousarvion yritysvaikutusten arvioinnin näkökulmana ovat laajemmat vaikutukset elinkeinoelämän ja yritys-toiminnan kehittämisedellytyksiin Kuopiossa.

Elinkeinoelämän kehittymisen edistäminen on ollut Kuopion kaupungin strategiassa painopisteenä pitkään. Kuopio 2030 -strategiassa keskeisinä päämäärinä ovat mm. kestävä kasvu, uudistuva ja kansainvälinen elinkeinoelämä sekä hyvä yritysilmasto. Kuopiosta pyritään tekemään myös Suomen nopeimmin kehittyvä koukous-, tapahtuma- ja matkailualue ja Savilahdesta kansainvälisesti kiinnostava innovaatioympäristö. Vuoden 2022 talousarviossa mm. nämä strategiapainotukset näkyvät seuraavasti:

- Kaupungin elinkeinoelämän kehittämiseen käytettävissä olevat kehittämisvälineet ja -rahoitus säilyvät edellisvuosien tasolla.
- Investointitaso säilyy korkeana. Investointien hanke- ja rahoitusmalleina ovat käytössä perinteinen urakkamalli, elinkaarimalli, leasing sekä vuokramalli. Investointien hankemallien kehittäminen jatkuu (mm. korjausvelan hallinta, aikataulut, laatutaso).
- Elinkeinoelämän kehittymistä edistetään monipuolisella ja riittävällä yritystonttitarjonnalla mm. Matkuk- sen logistiikka-alueella, Pienessä Neulamäessä, Savilahdessa ja Haapaniemellä Tasavallankadun var- rassa.
- Asuntotuotantotavoite nousee 1 200 asuntoon. Pientaloalueiden uudisrakentamisen painopiste on Hiltu- lanlahden alueella. Uusien kerrostalojen rakentaminen painottuu Lehtoniemeen ja keskustan täydennys- rakentamisalueille Mölymäelle, Hatsalaan ja Puijonlaaksoon. Vanhan varikon pohjoisosaan Savilah- dessa valmistellaan seuraavaa isompaa kerrostaloasuntotuotantoa. Keilanrinteelle ja Lehtoniemeen ra- kennetaan kerrostalojen lisäksi myös rivitaloja. Leväsellä käynnistetään Kivilammen alueen suunnittelu. Asuntotuotannossa korostuvat ikääntyvän väestön asuminen, erilaiset asumismuodot sekä kohtuuhintai- nen asuntotuotanto.
- Koulu- ja päiväkotirakentaminen on vilkasta. Uudet rakentamis- ja toteutussuunnitteluhankkeet on esitetty talousarvion investointiosassa.
- Savilahden alueen toteutus jatkuu. Alueella jatketaan mm. liikenne- ja ICT-yhteyksien sekä liikunta- ja tapahtumakeskuksen rakentamista. Lisäksi käynnistetään mm. voimalinjan siirto sekä infran rakentaminen Varikon alueelle.
- Kuopion ydinkeskustassa kasvua tukevien alueiden, mm. Asemanseudun, Health Cityn ja Opistokujan alueiden rakentaminen jatkuu. Myös Puijonlaakson ja Neulamäen lähiöiden uudistaminen jatkuu.
- Matkailun ja tapahtumien toimintaympäristöä kehitetään erityisesti Puijon, Tahkon, Kuopionlahden, Mat- kustajasataman alueilla.
- Maaseututaajamissa toteutetaan mm. katu- ja ulkoliikuntapaikkarakentamista sekä edistetään oma-koti- ja yritystonttien markkinointia.
- North Savo Startup Fund -pääomasijoitusrahaston toiminta jatkuu. Yrityspalvelutoimijoiden Business Cen- ter-yhteistyössä edistetään mm. startup- ja kasvuyritysten kasvua, innovaatio toimintaa sekä yritysten kan- sainvälistymistä.
- Ekosysteemisopimuksen toimenpiteiden toteuttaminen jatkuu; painopisteinä ovat terveys- ja hyvin-vointi- teknologia sekä vesiklusteri.
- Vastuullisen yrityskulttuurin edistämiseksi otetaan käyttöön EU:n Whistle blowing -ilmiantokanava.
- Toteutetaan yrityksiin kohdistuvia hankkeita, joilla on mm. seuraavia vaikutuksia: houkutella alueelle in- vestointeja ja synnyttää uusia työpaikkoja (Invest and Expand in Pohjois-Savo), edistää alueen korkea- kouluista valmistuvien kv-opiskelijoiden työllistymistä alueen yrityksiin (Pohjois-Savo Talent Hub), luoda viisaan liikkumisen liiketoimintamahdollisuuksia pk-yrityksille (KÄLLI), luoda uusi työnantaja- ja yrityspal- velukokonaisuus (Kuntakokeilu ja TE-palvelut 2024-uudistus) sekä digitalisoida yrityspalvelut (Yritysdigi).
- Yritysyhteistyön ja palvelukumppanuuksien edistäminen jatkuu palvelu- ja hankintaohjelman linjausten mukaisesti. Vuoropuhelua yritysten kanssa lisätään. Hankinnoissa edistetään palkitsevia ja kumppanuu- teen perustuvia hankintamuotoja.

Vuonna 2022 ostopalveluista omaksi tuotannoksi siirtyy vammaisten lasten tilapäishoito. Omasta toiminnasta ostopalveluksi siirtyy Puijonlaakson palvelukeskuksen pitkäaikaishoivan osaston asumispalvelujen järjestämi- nen. Vuonna 2022 varaudutaan kilpailuttamaan mm. osa rakentamishankkeista.

Vuoden 2022 talousarviossa korostuvat erityisesti digitaalisten ja teknologia-avusteisten palvelujen lisäänty- minen, resurssiviisaus sekä erilaiset kumppanuus- ja yhteistyömallit palvelutuotannossa.

Yksittäisten hankkeiden ja toimenpiteiden yritysvaikutukset arvioidaan erikseen käytössä olevan ohjeistuksen mukaisesti asian valmistelun yhteydessä.

1.7 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta

1.7.1 Talousarvion rakenne

Talousarviossa on strategia-, käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosa. Strategiaosassa esitetään kaupunginvaltuustoon nähden kaupunkistrategiaa vuonna 2022 toteuttavat sitovat tavoitteet.

1.7.2 Talousarvion sitovuus

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään sitovuustasosta. Sitovuustaso määritetään talousarvion käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosalle sekä taseyksiköille ja liikelaitoksille erikseen osoittamalla, mitkä erät ovat valtuustoon nähden sitovia. Vuoden 2022 talousarvion sitovat erät ovat taulukkoon merkityn mukaiset.

	TP 2020 1 000 €	TA + M 2021 1 000 €	TA 2022 1 000 €
Käyttötalous (toimintakate)			
Elinvoima- ja konsernipalvelut	-24 588	-25 886	-26 178
Kaupunkiympäristön palvelualue	6 205	-286	-2 500
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-39 888	-42 501	-43 345
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-202 415	-210 835	-217 568
Perusturvan palvelualue	-170 223	-175 383	-192 364
Terveydenhuollon palvelualue	-275 895	-264 880	-275 001
Keskusvaalilautakunta	-30	-532	-320
Tarkastustoimi	-243	-282	-289
Yleishallinto	-21 927	-23 933	-25 569
Tuloslaskelma			
Verotulot	486 187	496 572	530 000
Valtionosuudet	248 504	230 471	241 477
Rahoitustulot ja -menot, netto	26 915	24 628	25 091
Rahoituslaskelma			
Antolainasaamisten lisäykset	-6 529	-640	-270
Antolainasaamisten vähennykset	2 636	6 652	6 746
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	115 000	125 000	135 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-51 788	-71 100	-60 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos			-20 000
Investointiosa			
ICT-hankinnat, tietokoneohjelmistot			
Kaupunginhallitus, menot			-121
ICT-hankinnat, tietokone- ja viestintälaitteet			
Kaupunginhallitus, menot			-521
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, menot			-102
Kasvun ja oppimisen lautakunta, menot			-1 716
ICT-hankinnat yhteensä, menot			-2 460
Atk-ohjelmat, projektit ja laitteet, menot *	-396	-701	
Maa- ja vesialueet, tulot	113	500	500
Maa- ja vesialueet, menot	-880	-2 000	-2 000

* Esitystavan muutos v. 2022 alkaen

	TP 2020 1 000 €	TA + M 2021 1 000 €	TA 2022 1 000 €
Lähiliikuntapaikat, tulot	195		
Lähiliikuntapaikat, menot	-1 095	-430	
Satamat, menot	-2 553	-80	-80
Kunnallistekniikka, tulot	450	1 224	3 675
Kunnallistekniikka, menot	-22 136	-27 430	-25 705
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet, tulot		400	
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet, menot	-2 683	-3 550	-4 075
Liikuntapaikat, tulot		250	800
Liikuntapaikat, menot	-3 697	-1 415	-5 270
Koneet ja kalusto			
Kaupunkirakennelautakunta, menot	-31	-55	-33
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, menot	-1 844	-2 218	-956
Kasvun ja oppimisen lautakunta, menot	-1 558	-1 390	-2 930
Perusturva- ja terveyslautakunta, menot	-701	-897	-338
Koneet ja kalusto yhteensä, menot	-4 134	-4 560	-4 257
Muut aineelliset hyödykkeet, menot	-79	-80	-80
Osakkeet ja osuudet, tulot	1 638	2 200	1 630
Osakkeet ja osuudet, menot	-6 225	-500	-9 980

Taseyksiköt

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Tuloslaskelma

Kaupungin maksuosuus pelastustoimen kustannuksista	8 009	8 217	9 842
Pelastustoimen osuus kaupungin hallintokustannuksista	-542	-542	-542

Rahoituslaskelma

Pitkäaikaisen lainan lisäys kunnalta		640	270
Pitkäaikaisen lainan vähennys kunnalle	-198	-252	-267
Lainan korko kunnalle	-15	-20	-28

Investoinnit

Investointitulot	177	266	285
Investointimenot	-923	-2 755	-1 485

Tilapalvelut

Tuloslaskelma

Korvaus peruspääomasta	-14 550	-14 550	-14 550
Tilikauden yli-/alijäämä	1 443	459	308

Investoinnit

Investointitulot ja -menot investointiosassa esitetyllä hanketasolla			
--	--	--	--

Isäntäkuntatapa palvelut

Käyttötalous

Toimintakate	0	0	0
--------------	---	---	---

Käyttötalousosassa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

Tuloslaskelmaosassa sitovia eriä ovat verotulot ja valtionosuudet, rahoitustulojen ja -menojen yhteismäärä.

Rahoitusosassa sitovia eriä ovat antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys sekä lyhytaikaisten lainojen muutos.

Investointiosassa ydinkaupungin ja taseyksiköiden investointimenot ja -tulot ovat valtuustoon nähden sitovia hanketasolla. Hankkeet voivat olla yksilöityjä tai suurempia kokonaisuuksia.

Talousarvion liitteet sisältävät informaatiota mm. yhdyskuntarakentamisen investointihankkeista ja väestökehityksestä. Liitteet eivät ole talousarvion sitova osa.

Lautakunnilla on oikeus tehdä omien investointihankkeidensa välisiä määrärahasiirtoja. Määrärahaa ei kuitenkaan voi siirtää sellaiselle hankkeelle tai kohteelle, johon talousarviovuodelle ei ole varattu määrärahaa. Kaikki talousarvion investointihankkeet, joiden kustannusarviot tai lopullisiksi kokonaiskustannuksiksi tarkoitetut rahoitusvaraukset nousevat enemmän kuin 20 % tai 0,5 milj. euroa, on käsiteltävä uudelleen kaupunginhallituksessa.

Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät investointisuunnitelman vuosille 2022-2025. Valtuustoon nähden sitovia ovat investointimäärärahat vuodelle 2022.

Sitovuustason puitteissa tehdyt talousarviomuutokset tuodaan valtuustolle tiedoksi. Tekniset talousarviomuutokset voidaan toteuttaa palvelualueen sisällä lautakunnan päätöksellä. Kaikki talousarviomuutokset on käsiteltävä talousarviovuoden aikana.

1.7.3 Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet

Investoinnit

Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Mikäli talousarviossa ei ole määrärahavarausta tulee tehdä talousarviomuutos ennen investoinnin toteuttamis- tai rakentamispäätöstä. Omaisuuden myynneistä budjetoidaan tuloksi kohteen tasearvo.

Kaupunginhallitus vastaa talonrakennushankkeiden toteuttamisesta ja rahoituksen varaamisesta talousarvioon. Palvelualueen näkemys sen toimintaa varten tehtävän tilahankkeen sisällöstä välittyy hankesuunnitelman kautta.

Kaupunginvaltuusto antaa talousarviossa valtuutuksen jatkaa jo aloitetut, mutta useammalle vuodelle jakautuvat, keskeneräiset investointihankkeet vuodelle 2022 varatun kohdekohtaisen määrärahan puitteissa tai sisältyen nk. hankkeiden päättämiseen varattuun määrärahaan.

Kaupunginvaltuusto antaa kaupunginhallitukselle valtuuden käynnistää uusien yritystilojen ja -alueiden rakentamis- ja ostohankkeita sekä kaupungin kehityksen kannalta olennaisia investointeina käsiteltäviä kumppanuus- ja kehityshankkeita kokonaiskustannusarvioltaan enintään 5 milj. euron rajaan saakka. Mahdolliset hankkeet tuodaan kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi talousarviomuutoksina. Mikäli yritystilojen osalta toteutustapa on sitova lunastussopimus, siirtyy hankkeen investointikustannus lainasaamiseksi sopimusosapuolelta ja lunastushinta käsitellään investointitulona kaupungin kirjanpidossa.

Pitkäaikaisten lainojen ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen ottamaan uutta pitkäaikaista lainaa talousarvion rahoitusosan sitovien erien osoittamissa rajoissa. Lisäksi kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen ylittämään lainojen nettomuutoksen sillä määrällä, millä talousarvioon sisällyttämättömiä investointihankkeita toteutetaan edellä mainitun 5 milj. euron käynnistämisvaltuuden puitteissa talousarviovuoden aikana.

Tilapäisluoton ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 50 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

1.7.4 Talousarvioon sisältyvät riskit

KASVAVA KUOPIO

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Osaavan työvoiman saatavuus. Työvoimaa ei valmistuneistakaan saada tarpeeksi erityisesti hoiva-alalle.	Vahvistetaan kaupungin ja seudun näkyvyyttä rekrytointimarkkinoilla. Työnantajakuvan kehittäminen ja parantaminen. Oppilaitoksista valmistuvat pyritään kiinnittämään seudulle.	Kuopion kasvu hidastuu. Kaupungin palvelutaso heikkenee ja kriittisiin palveluihin ei saada esim. eläköityvien tilalle uutta henkilöstöä, sijaisuusjärjestelyt vaikeutuvat, pelastuslaitoksen varallaolojärjestely ei toteudu suunnitellusti.
Kaupungin kasvun edellyttämän palveluverkoston rakentaminen ja ylläpito edellyttää yhä enemmän voimavaroja. Toimintaympäristön muutosten ymmärrys ei ole riittävää.	Valmistellaan palveluverkosto-suunnitelma ja oman väestöennusteen avulla näkemys kaupungin kehityssuunnista. Strategiatyössä syvennyttään mahdollisiin tulevaisuuskuviin.	Joudutaan tekemään suunnittelemattomia tilaratkaisuja, toisaalla tilojen käyttö ei ole optimaalista tai ne ovat jopa tyhjillään. Kaupungin kasvun edellytykset heikkenevät.

HYVINVOIVA KUOPIO

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Pitkäaikaistyöttömyyttä ei saada vähennettyä.	Aktiivinen ote pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen työllisyysdenhoidon kuntakokeilussa.	Työmarkkinatuen kuntaosuus ei laske. Saamatta jäänyt taloudellinen hyöty haettava muualta toiminnasta.
Päihteiden käyttöä ei saada hillittyä, mielen hyvinvoinnin ongelmiin ei pystytä puuttumaan.	Muun muassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo -hankkeella, painopiste nuorten matalan kynnyksen palveluihin, asenteisiin vaikuttaminen.	Hoitokustannukset kasvavat ja muut ryhmät jäävät vähemmälle huomiolle. Rikollisuus ja ilkivalta lisääntyvät, josta aiheutuu suoria kustannuksia kaupungille.

RESURSSIVIISAS KUOPIO

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Kaupunki ei onnistu ilmastopoliittisissa tavoitteissa.	Ilmastotoimia otetaan osaksi kaikkia kaupungin palveluja. Kaa-voitus tarkastelee tulevia tarpeita riittävän pitkälle eteenpäin. Toimitilarakentamista ja kaupungin palvelupisteiden sijaintia ohjataan niin, että tilatehokkuutta voidaan optimoida.	Joudutaan tekemään suunnittelemattomia ja kalliita väliaikaisratkaisuja.
Joukkoliikenteen haluttavuus ja käyttötottumus heikkenee.	Vähäpäästöiset matkaketjut suunnitellaan käyttäjien tarpeiden mukaisiksi.	Yksityisautoilu kasvaa. Tarkistetaan liikennepoliittiset linjaukset.
Hankintoja ei suunnitella resurssi- viisaasti	Hankintaohjeistuksella.	Toiminnan tavoitteet eivät toteudu.

UUDISTUVA KUOPIO

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
<p>Palvelualueet eivät ennakoivat riittävän realistisesti talousarviovuoden toteutumista.</p> <p>Tilikauden tulos jää tavoitteesta.</p>	<p>Kaupunginhallitus seuraa toteumaa ja ennustetta sovitulla frekvenssillä.</p>	<p>Kaupunginhallitus arvioi ja päättää tarvittavat toimenpiteet ja niiden toteuttamisen ajankohdan tilanteen korjaamiseksi.</p>
<p>Hyvinvointialueuudistuksen käynnistymiseen varautuminen ja kaupungin tulonmuodostuksen merkittävä muutos.</p>	<p>Talouden tasapainotustyötä tehdään jatkuvasti.</p>	<p>Kaupungin talouden kantokyky heikkenee ennakoitua enemmän. Investoinneille ei jää riittävästi tulorahoitusta.</p>
<p>Myyntivoitot kertyvät budjetoitua pienempänä. Myyntivoittoa on budjetoitu 10,4 milj. euroa maa-alueiden, rakennusten ja muun omaisuuden myynnistä.</p>	<p>Haetaan aktiivisesti ratkaisuja omaisuuden myyntiin ja parannetaan kauppohenkilöstön toteutumisen edellytyksiä.</p>	<p>Johtaa tuloksen heikkenemiseen ja vaikuttaa tulevien vuosien suunnitteluun. Tilanteesta riippuen voi olla kyse kauppohenkilöstön lykkäytymisestä seuraavaan vuoteen.</p>
<p>Henkilöstön hyvinvointitavoitteet ja sairauspoissaolojen vähennystavoite 1 pv/htv ei toteudu. Työkyvyttömyyseläketapauksien määrää ei saada alennettua.</p>	<p>Toteutetaan suunnitellut panostukset työhyvinvoinnin kehittämiseen ja koulutukseen. Henkilöstösuunnittelua tehdään ennakoivasti ja aktiivisesti.</p> <p>Toteutumista seurataan säännöllisesti ja korostetaan erityisesti esimiesten vastuuta henkilöstöraportoinnissa.</p>	<p>Johtaa sellaisten toimenpiteiden suunnitteluun, joilla tavoite pystytään seuraavina vuosina toteuttamaan. Päivittäisessä toiminnassa on huolehdittava, että lakien ja asetusten mukainen henkilökunta ja asianmukainen valvonta toteutuvat.</p>
<p>Henkilöstösuunnitelman tavoitteet eivät pidä.</p>	<p>Aktiivinen seuranta vastuualueitasolla.</p>	<p>Sovittuja taloudellisia tavoitteita ei saavuteta. Johtaa muiden menojen leikkaamiseen ja toimintojen supistamiseen. Vaikeuttaa tulevien vuosien suunnittelua.</p>
<p>Työn monipaikkaisuus ja työssä vaadittava moniosaajuus eivät etene.</p>	<p>Kannustetaan työyhteisöjä tekemään omat suunnitelmat työn kehittämisestä ja toimintatapamuutoksista. Järjestetään koulutusta mm. esimiestehtävissä toimiville.</p> <p>Haltuun-hankkeen toteutus.</p>	<p>Tilalahokkuustavoitteet eivät toteudu, joustavat työn tekemisen muodot eivät saa kannatusta. Tavoitteet henkilöstön osaamisen kehittämisessä jäävät epäselviksi. Esimiestyötä on vahvistettava.</p>
<p>Ict-hankinnoissa ja kehitystyössä sekä tiedonhallinnassa on liikaa haavoittuvuuksia.</p>	<p>Toteutetaan ict-kehitystyötä suunnitellusti ja koko kaupungin tasolla koordinoituna.</p>	<p>Kaupungin palvelujen digitalisointi ja henkilöstön tehtävien sujuvoittaminen eivät etene.</p>

Riski	Miten riskin toteutumista ehkäistään ennalta?	Mitä tapahtuu, jos riski toteutuu ja miten riskistä toivutaan
Tilankäytön tehostaminen ja tilojen monikäyttöisyyden parantaminen toteutuu arvioitua hitaammin. Suunnitelmat erilaisista tilankäytön omistus- ja/tai uudelleenjärjestelyistä eivät etene. Vapautuvista tiloista ei päästä irtautumaan myymällä tai vuokraamalla ulkopuoliseen käyttöön.	Tilankäyttöä ja vapaana olevien tilojen myyntiä/ulosvuokrausta aktivoidaan ja raportoidaan ratkaisuehdotusten etenemisestä säännöllisesti. Tehdään aktiivista kehitystyötä ja jäsentynyttä suunnittelua vastuualueiden kanssa mm. toimistotilojen käytön vähentämiseksi.	Johtaa muiden menojen leikkaamiseen ja toimintojen supistamiseen. Vaikeuttaa tulevien vuosien suunnittelua.

1.7.5 Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Kaupunginhallitus seuraa talousarvion toteutumista erikseen sovittavan aikataulun puitteissa. Ensimmäinen toteutumaraportti tehdään maaliskuun lopun tilanteesta. Kuukausiraporteissa selvitetään sekä talouden toteumaa että koko vuoden ennustetta. Kuukausiraporttiin sisältyvät palvelualueiden ja taseyksiköiden arviot koko vuoden toteutumiseen liittyvistä riskeistä.

Kaupunginvaltuustolle raportoidaan neljä kertaa vuodessa, maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuun toteumatilanteen tietojen pohjalta. Puolivuotiskatsaus sisältää strategian ja tavoitteiden toteutumisen seurannan. Kaikki osavuositarkastukset sisältävät talouden ja henkilöstön toteumatiedot ja talousennusteen sekä tietoja kaupunkikonsernista. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös ja se kattaa koko vuoden seurannan.

1.7.6 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava tilinpäätöksen toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajien on tarkastettava, onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kuopion kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen valvonnan yleisohje on tullut voimaan 1.1.2012. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon. Riskienhallinnalla varmistetaan, että toiminta jatkuu keskeytyksittä ja häiriöttä laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä riskienhallintapolitiikan asiakirja on tullut voimaan 1.4.2014.

Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät ohjeet on päivitetty keväällä 2021 ja tavoitteena on, että ne hyväksytään syksyllä 2021.

1.7.7 Tilivelvolliset viranhaltijat

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielimen jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat. Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamastaan toiminnasta ja sen valvonnasta.

Kuopion kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita ovat

- kaupunginjohtaja
- apulaiskaupunginjohtajat
- asiakkuusjohtajat
  - o Elinvoima- ja konsernipalvelut: elinkeinojohtaja, työllisyyspalvelujohtaja, strategiajohtaja, markkinointijohtaja, lomituspalvelujohtaja, hallintojohtaja, henkilöstöjohtaja, talousjohtaja ja tietohallintojohtaja
  - o Kaupunkiympäristön palvelualue: kaupunkisuunnittelujohtaja, kaupungininsinööri, kiinteistöjohtaja ja ympäristöjohtaja
  - o Kasvun ja oppimisen palvelualue: opetusjohtaja ja kasvatustohtaja
  - o Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue: hyvinvoinnin edistämisen johtaja
  - o Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet: perusturvajohtaja, kuntoutusjohtaja ja terveysjohtaja
- Savo-Pielisen jätelautakunnan esittelijä
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan esittelijä
- Tilapalvelujen toimitusjohtaja
- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastusjohtaja

1.8 Alijäämän kattamisvelvollisuus

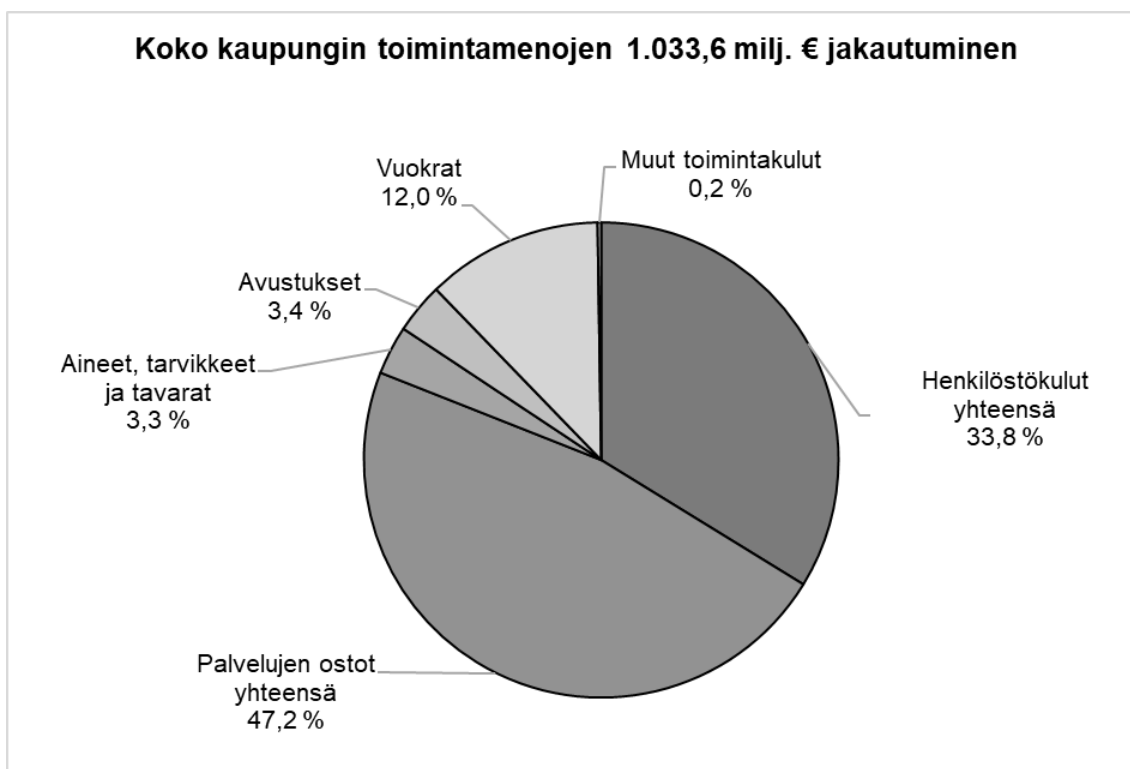
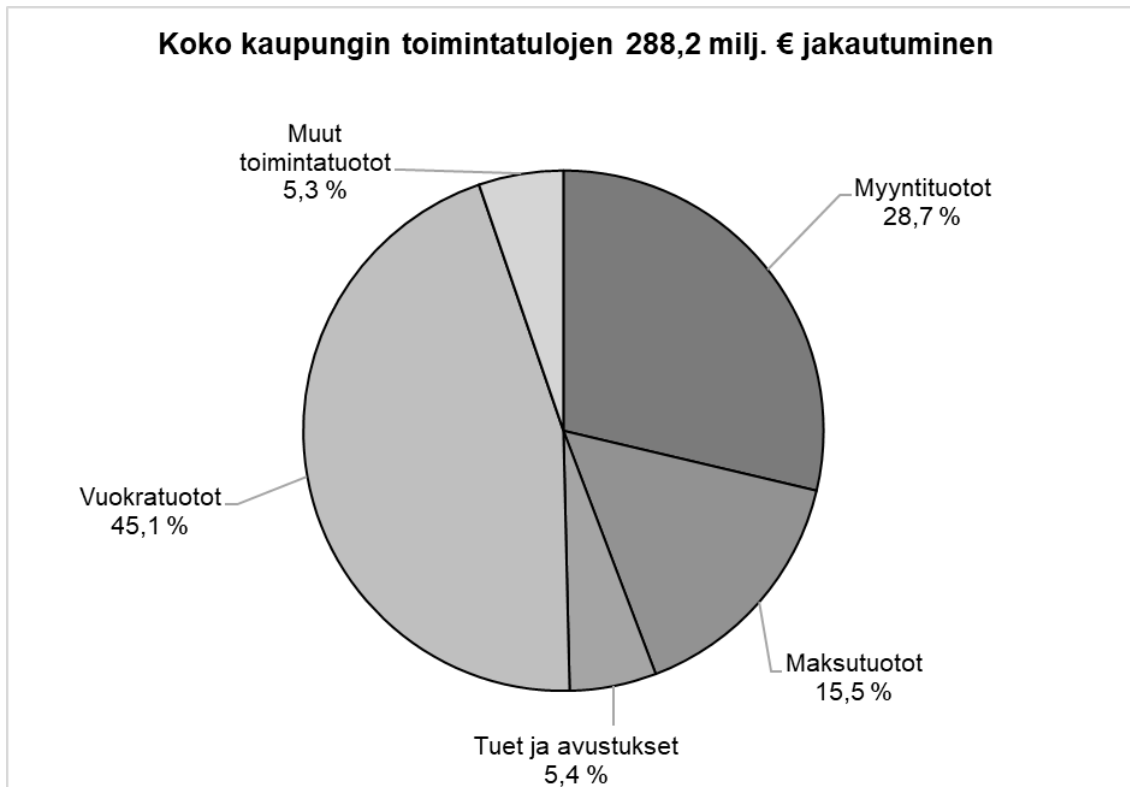
Kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kaupungilla ei ole vuonna 2022 kuntalain mukaista taloussuunnitelmassa katettavaa alijäämää.

Tilinpäätöksessä 2020 kumulatiivinen ylijäämä on 176,2 milj. euroa. Tilinpäätöksen vuodelta 2021 ennakoidaan syyskuussa tehdyn ennusteen mukaan olevan 18,9 milj. euroa alijäämäinen. Vuoden 2022 talousarvion tuloslaskelma näyttää 14,3 milj. euron alijäämää. Kumulatiivista ylijäämää arvioidaan näillä tekijöillä olevan vuoden 2022 lopussa n. 140 milj. euroa.

Kaupungin talous on taseessa olevasta ylijäämästä huolimatta rakenteellisesti alijäämäinen. Jo usean vuoden ajan talousarviovalmistelussa on näkynyt verorahoituksen ja toimintamenojen pysyvä epäsuhta, joka on vähintään 20 milj. euroa. Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen muuttaa ratkaisevalla tavalla kuntien rahoituksen ja tulevien vuosien kehityksen ennakointi, erityisesti verotulojen ja valtionosuuksien osalta on vaikeaa. Kaupunki pyrkii tasapainottamaan taloutensa viimeistään vuonna 2025 ja etenee sitä kohti pienentämällä asteittain talousarvion sisältyvän alijäämän määrää. Kaikkiin näihin vuosiin liittyy epäjatkuvuustekijöitä, koska täysimääräisesti kuntien rahoitusjärjestelmän muutos vaikuttaa vasta siirtymäajan jälkeen, vuonna 2027. Kokonaisuutta tarkasteltaessa on syytä muistaa, että jatkossa noin kolmasosaansa pienentyvän kaupungin on onnistuttava myös saamaan aikaan tulorahoituskertymää raskaalle investointitasolleen.

2 Käyttötalousosa

Toimintatulojen ja -menojen jakautuminen

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta lukien. Hyvinvointialueita koskevat aluevaalit järjestetään 23.1.2022, ennakkoäänestys kotimaassa on 12.-18.1.2022. Hyvinvointialueiden valtuustot aloittavat työnsä 1.3.2022.

Hyvinvointialueiden toiminnan valmistelussa merkittävä tehtävä on henkilökunnan siirtymisen valmistelu uudelle työnantajalle vuoden 2022 aikana. Työnantajapalvelu käy tarvittavat neuvottelut liikkeenluovutuksesta henkilöstöjärjestöjen kanssa. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen edellyttää kuntien uuden rahoitusjärjestelmän tuntemusta ja haastaa talousarviovalmistelua. Monetra Pohjois-Savo Oy:ltä hankittavien taloushallinnon palveluiden sisältö on neuvoteltava vastaamaan kaupungin kokonaisuutta vuonna 2023.

Suhdannekehitys ja elinkeinoelämän näkymät vuodelle 2022 ovat erittäin positiivisia pandemian aiheuttaman notkahduksen jälkeen. Yritystonttien kysynnän ennakoidaan pysyvän korkealla tasolla. Yritysten kasvua rajoittaa kuitenkin työvoiman saatavuuden haasteet.

Positiivisen työllisyyskehityksen odotetaan jatkuvan vuonna 2022. Työpaikkoja tulee auki hyvin, mutta osaan työvoiman saatavuus asettaa haasteita sekä yrityksissä että julkisella sektorilla. Yleisen työttömyyden laskusta huolimatta pitkäaikaistyöttömyys on korkealla tasolla. Työmarkkinoilla vallitsee kohtaanto-ongelma.

Hallituksen päättämät työllisyyspalveluja koskevat uudistukset etenevät. Kuntien rooli työllisyyden edistämisessä kasvaa merkittävästi, kun valtion vastuulla olevia tehtäviä siirretään kunnille. TE-palvelut 2024 uudistukseen valmistautumiseksi tulee valmisteltavaksi koko työllisyyden edistämisen palveluekosysteemi paikallistasolla. Lainsäädäntö muuttuu jo vuoden 2022 aikana mm. pohjoismaisen työvoimapalvelumallin ja asiakastietojen käsittelyyn tulevien muutosten johdosta. Nämä asettavat haasteita työllisyyden edistämisen kuntakoikeilun toimeenpanolle.

Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelman toteutus Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osalta alkaa vuoden 2021 lopussa ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) osalta käynnistyy vuoden 2022 alkupuolella. Ohjelmakauden rahoituksesta osa kohdistuu Kestävään kaupunkikehittämiseen, jota toteutetaan yliopistokaupunkien ja -keskusten ekosysteemisopimustan kautta. Kuopion ekosysteemisopimuksen kehittämisen kärkiä ovat terveys- ja hyvinvointiteknologia sekä vesiklusteri.

Sydän-Savon lomituspalvelu siirtyy lisälmen kaupungin hallinnoitavaksi Melan päätöksen mukaisesti vuoden 2023 alusta.

Rahoituksen suunnittelu ja maksuvalmiuden hallinta jatkuu negatiivisen koron ympäristössä.

Henkilökunta tekee etätöitä ja monipaikkainen työskentely on vakiinnuttanut asemansa erityisesti asiantuntijatyötä tekevien piirissä. Työnantaja suosii monipaikkaista työskentelyä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kuopion strategian uudistamista jatketaan yhdessä päättäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Suunnitellaan toimintaa hyvinvointialueiden perustamisen jälkeiseen aikaan. Kehitetään strategian tavoitteiden seuranta ja raportointia.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu jatkuu ja sen rinnalle tulee valmisteltavaksi TE-palveluiden pysyvä siirto kunnille vuonna 2024. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa haetaan ratkaisuja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden ja alle 30-vuotiaiden työttömyyden nujertamiseksi sekä työmarkkinatukimenojen hillitsemiseksi. Sekä kuntakokeilun toimeenpanossa että TE-palvelut 2024 uudistuksessa haetaan uudenlaisia yhteistyöalueita ja -muotoja työssäkäyntialueen kuntien välille. Lisäksi valmistelussa korostuu työnantaja- ja yrityspalvelujen kokonaisuuden suunnittelu ja rakentaminen.

Kuopion kaupunkiseutu on tehnyt vuonna 2021 maankäyttöä, asumista ja liikennettä (MAL) koskevan sopimuksen valtion kanssa. 12-vuotisen sopimuksen toimenpiteet koskevat vuosia 2021-2024. MAL-sopimuksen toimenpiteiden toteutumisesta edistetään yhteistyössä kaupunkiympäristön palvelualueen ja seudun kuntien sekä ELYn ja maakuntaliiton kanssa.

Edistetään, hallinnoidaan ja seurataan Kuopion ekosysteemisopimuksen toteutumista. Tuetaan ja autetaan palvelualueita hyödyntämään ulkopuolisia rahoituslähteitä strategisiin kehittämishankkeisiin. Kehitetään hankeseurantaa ja hankkeiden vaikuttavuuden arviointia.

Useita järjestelmäuudistuksia on käynnissä tai käynnistymässä. Asianhallintajärjestelmän (D10) päivitystyö käynnistyy vuoden 2021 aikana. Samalla on tarkoitus edistää myös asiakirjojen sähköisen allekirjoittamisen, sähköisen asioinnin sekä sähköisen arkistoinnin toimintamallia. Uusi HR-raportointijärjestelmä otetaan käyttöön syksyllä 2021. FCG Talentin KuntaHR järjestelmän elinkaari päättyy vuoden 2022 lopulla. Korvaavan järjestelmän hankinnan valmistelu on aloitettu ja selvitystyö jatkuu vuonna 2022. Taloussuunnittelujärjestelmä uudistuu talousarviovuodelle 2023.

Kaupungin talouden ennakkointia kehitetään yhdessä palvelualueiden ja tilapalvelujen kanssa. Talousraportoinnin kehittyessä kaupungin johto ja päätöksentekijät saavat entistä analysoidumpaa ja ajantasaisempaa tietoa. Raportoinnin sisältöä terävöitetään ja valmistellaan kaupungin toimintaa paremmin kuvaavaa mittaritietoa.

Toiminnassa korostuu myös kaupungin digitaalisen toimintaympäristön kehittyminen sekä henkilöstön osaamisvalmiuksien lisääminen (Ihmisläheinen digitaalinen Kunta -hanke). Microsoftin O365-ympäristössä huomiota kiinnitetään edelleen sähköiseen tiedonhallintaan ja sen edistämiseen. EU:n Whistle blowing -(ilmiantokanava) on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2021 loppuun mennessä. Toiminnan käynnistyminen ja sen toimivuus on painopisteenä vuonna 2022.

Henkilöstösuunnittelu

Elinvoima- ja konsernipalvelujen henkilöstössä on ollut varsin paljon vaihtuvuutta viime aikoina ja useiden keskeisten virkatehtävien osalta on meneillään/tulossa henkilöstön rekrytointitarvetta sekä tehtävien uudelleen järjestelyä. Uusien henkilöiden perehdyttämiseen on varattava riittävän pitkä aika.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilun toimeenpanoa vahvistetaan panostamalla henkilöstön määrätietoiseen osaamisen kehittämiseen ja työhyvinvoinnin tukemiseen. Henkilöresursseja on vahvistettu määräaikailla viroilla 30.6.2023 saakka. TE-palvelut 2024 uudistuksen valmistelu tulee resursoida riittäväksi tasolle. Valmistelutyön edetessä työllisyyspalvelun henkilöstön määrä ja työnkuvat tulevat tarkasteltavaksi osana uutta kokonaisuutta.

Elinvoima- ja konsernipalvelun hallinto- ja tukipalvelujen kokoaminen on käynnissä. Vuoden 2021 talousarvion mukaan palvelualueiden johdon tukipalvelujen talous-, henkilöstö- ja yleishallinnon tehtävissä työskentelevät henkilöt kootaan henkilöstöhallinnollisesti talousjohtajan, henkilöstöjohtajan ja hallintojohtajan alaisuuteen. Uudistuksen toimeenpano toteutetaan vuoden 2022 aikana.

Kaupunginkanslian, työnantajapalvelun sekä talous- ja omistajaohjausyksikön tehtäväkentät uudistuvat hallinnon, henkilöstön ja talouden tehtäviä keskitettäessä Haltuun-projektin tavoitteiden mukaisesti. Henkilöstösuunnitelmat päivitetään sen mukaisesti, kun valmistelu etenee.

Mahdollisiin uusiin ulkopuolisella rahoituksella toteutettaviin hankkeisiin varataan riittävät henkilöresurssit ns. perustehtävien kärsimättä.

Tarjotaan harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja opiskelijoille. Työllistämisen määrärahoilla varaudutaan toteuttamaan 10-12 kv-harjoittelijan jaksot kaupungin palvelualueilla.

1. KASVAVA KUOPIO

1.1. Kilpailukykyinen yrittäjisympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
matkailijoiden yöpymiset, hankkeiden eteneminen	Matkailun edistäminen	Siirtyminen aluemarkkinoinnista kokonaisvaltaiseen matkailunhallintaan. Pohjois-Savon yhteisen matkailun kehittämismallin kehittäminen ja käyttöönotto. Matkailullisesti merkittävien alueiden aktiivinen kehittäminen, kehittämishankkeet.	Kasvava Kuopio-ohjelma
yriytysten työvoiman saatavuus, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.	Tarjotaan kesätyö- ja harjoittelupaikkoja alueen oppilaitoksissa opiskeleville (ml. kv-opiskelijat).	Kasvava Kuopio-ohjelma

1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.	Toteutetaan vaikuttamisviestintäsuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä. Keskeisiä edunvalvonnan kohteita ovat valtion budjetti, hyvinvointialueen muodostaminen, alueen saavutettavuus sekä valmisteilla oleva lainsäädäntö. Tiivistetään edunvalvonnan yhteistyötä.	Kasvava Kuopio-ohjelma
imago- ja maineselvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.	Invest & Expand in Pohjois-Savo Region -hankkeen toteuttaminen	Kasvava Kuopio-ohjelma

1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden muutos (%), tyhjiä liiketilojen osuus, rakentamisen määrä, kaupunkikeskustan	Kaupunkikeskustan elinvoiman lisääminen.	Toteutetaan tietoliikennekonseptoinnissa laadittua mikrokanava-, suoja-putki- ja 5G-tekniikan hyödyntämisuunnitelmaa ja ohjeistusta, jolla lisätään kaupungin elinvoimaisuutta.	Kasvava Kuopio-ohjelma

väestömäärä ja työpaikkamäärä			
-------------------------------	--	--	--

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.3. Työllistyminen ja toimeentulo

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
työttömyysaste, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys, työmarkkinatuen kuntaosuus, koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, kuntakokeilun toteuttaminen	Työttömyys, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys vähenevät.	Toteutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilu. Rakennetaan yhdessä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa työttömien työkyvyn tuen toimintamalli. Valmistaudutaan TE-palvelut 2024 -uudistukseen ja ko. palveluiden järjestämisvastuun siirtoon kunnille.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
tyytyväisyys ympäristön viihtyvyyteen ja kunnossapitoon, asunnottomat/1000 asukasta	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuin-ympäristöön säilyy korkeana.	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista lisätään eri tavoin.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), TEA-viisarin osallisuussummuuttuja	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista lisääntyy.	Tarjotaan asukkaille mahdollisuus osallistua kaupungin strategiatyöhön ja muuhun asukkaita koskevaan suunnitteluun. Rakennetaan osallisuusalustaa OmaKunta-hankkeessa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yli 65 vuotiaiden kaatumisiin ja puutoamisiin liittyvät hoitajaksot, koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja	Arjen turvallisuus vahvistuu.	Päivitetään palveluja koskeva tasarvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma seurantamalleineen.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

alaikäisten tekemät rikokset			
------------------------------	--	--	--

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmastosuunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssiviisasta.	Hankintaohjeisiin sisältyy ohjeet ympäristövaikutusten arvioinnista. Sansia Oy:n kanssa on säännölliset yhteistyötapaamiset ja järjestetään yhteistyössä koulutuksia henkilökunnalle.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Käydään läpi vastualueen toiminta siirryttäessä hybridimalliin. Kartoitetaan tilankäyttö ja kokouskäytännöt sekä sovitaan tavat, jolla parhaiten valmistellaan yhteisiä asioita. Huolehditaan, että sekä toimisto- että etätyövälineet ovat kunnossa. Toteutetaan esimies-, etätyö- ja työtyytyväisyyskysely. Esimiestyötä ja johtamista tuetaan mm. kouluttamalla esihenkilöitä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suositteluhalukkuus	Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstöhankinnasta.	Tehostetaan markkinointia henkilöstön hankinnassa ja suositellaan lähitöhaastattelujen suorittamista, kun henkilökunta vaihtaa työpaikkaa. Intro työntekijöiden sähköinen perehdytysalusta on laajasti käytössä työyksiköissä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Jaetaan työhyvinvointiin tarkoitettu 150 000 euron määräraha työyhteisöille erikseen määriteltujen kriteerien perusteella. Esihenkilöseminaarissa yhtenä teemanä on työhyvinvointi ja työturvallisuus.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä		Kehitetään esimiesten ja henkilöstön digitaalista kyvykkyyttä (Ihmisläheinen digitaalinen kunta –hanke).	
työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Järjestetään henkilökunnalle koulutusta tiimityöskentelystä ja työyhteisön kehittämistaidoista. Kysely toteutetaan osana varsinaista esimies-, etätyö- ja työtyytyväisyyskyselyä. Otetaan käyttöön ja jalkautetaan kaupungin henkilöstön aloite- ja osallisuustoimintaan uusi digitaalinen alusta. Palkitaan vuoden mittaan syntyneet parhaat ideat. Hyödynnetään aktiivisesti hankittuja digitaalisia osallisuustyövälineitä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asiakaskyselyn tulokset muutoksesta, yhteistyön sujuvuus keskeisten tahojen kesken	Rakennetaan hyvää kumppanuutta ja asiakaslähtöisiä yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa.	Osallistutaan aktiivisesti hyvinvointialueen valmisteluun.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.	Kehitetään digitaalisia palveluja osana Ihmisläheinen digitaalinen kunta hanketta. Digitalisoidaan yrityspalveluja osana VM:n Yritysdigi-hanketta.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
suunnittelun eteneminen	Uusi Kuopio 2023: Suunnitellaan kaupungin tulevaa roolia ja organisoidaan toimintaa hyvinvointialueen perustamisen jälkeiseen aikaan.	Strategian uudistamisessa otetaan huomioon kaupungin muuttuva rooli ja tehtäväkenttä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nollatason vuonna 2025.	Hyödynnetään ulkoisia rahoituslähteitä, kuten eu-rahoitusta, mahdollisimman tehokkaasti strategisten toimenpiteiden toteuttamisessa. Noudatetaan talousarviota ja -suunnitelmaa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma Uudistuva Kuopio -ohjelma

Kaupunkiympäristön palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupunkiympäristön palvelualueen toiminta toteuttaa merkittävältä osin kaupungin kasvu- ja kilpailukykystrategian tavoitteita infrastruktuurin, tonttitarjonnan, liikennejärjestelmän sekä kaupunkiympäristön toimivuuden ja laadun osalta. Toiminta vaikuttaa merkittävästi kaupungin vetovoimaisuuteen ja asiakastyytyvyyteen. Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutuminen edellyttää riittävää ja monipuolista asuin- ja yritystonttivarantoa.

Kuopion kaupunkiseutu sekä Jyväskylän ja Lahden kaupunkiseudut ovat mukana valtion ja kaupunkiseutujen välisessä MAL-sopimusmenettelyssä (maankäyttö, asuminen, liikenne). Sopimus perustuu Kuopion kaupunkiseudun kuuden kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun kehittämisestä. Tarkoituksena on vahvistaa kuntien keskinäistä sekä seudun ja valtion yhteistä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin. Sopimuksessa määritellään 12 vuoden kehityspolku sekä konkreettiset toimenpiteet vuosille 2021-2023. MAL-sopimuksen keskeisiä tavoitteita ovat kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä, kestävä ja asukkaiden hyvinvointia tukeva asuminen ja elinympäristö sekä elinvoimainen Kuopion kaupunkiseutu.

Asuntorakentaminen Kuopiossa jatkuu edelleen hyvällä tasolla. Kuopion kaupungin tavoitteena on 1200 uuden asunnon valmistuminen vuosittain. Tällä hetkellä asuntorakentajat arvioivat uusien hankkeiden käynnistymistä aiempaa tarkemmin, koska markkinoilla on edelleen paljon tarjontaa niin ennakkomarkkinoinnissa kuin myös valmistuneissa. Asuntotuotantotavoitteen saavuttaminen edellyttää vahvaa ja ripeää asemakaavoitusta ohjelmoinnin mukaisessa aikataulussa.

Kiertotalouden, jätteettömän tulevaisuuden sekä viihtyisän, terveellisen ja turvallisen elinympäristön merkitys kasvaa yhä enemmän. Tämä kehitys haastaa perinteiset ratkaisut ja edellyttää voimakkaampaa osallistumista myös kaupungin yhteistyökumppaneilta. Materiaalien kierrätys otetaan huomioon infrasuunnittelussa ja rakentamisessa. Suunnitelmissa esitetään vaihtoehtoinen uusiomateriaalien käytön mahdollistava rakenne. Uusiomateriaalien käyttöä suositetaan rakentamisessa, missä se on mahdollista teknisesti ja taloudellisesti toteuttaa.

Toimintaympäristön muutosta tuetaan panostamalla lisää kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksiin. Joukko-liikenne tukee vahvasti seudun elinvoimaa sekä taloudellista kehitystä. Viisaan liikkumisen tukeminen sekä taloudellisesti tehokkaan joukkoliikenteen toimintaedellytysten luominen on yksi kaupunkisuunnittelun keskeisiä läpileikkaavia teemoja, joka näkyy suunnittelun kaikilla tasoilla.

Elinkaaritarkastelut ovat olleet jo pitkään osana päivittäistä työtä. Tarkasteluja kehitetään edelleen mm. korjausvelan hallinnan osalta. Toteuttamiskustannuksiin voidaan vaikuttaa myös hankkeiden aikataulutuksen kautta, jolloin suunnitelmien valmistuminen ajallaan on ensiarvoisen tärkeää. Tärkeätä olisi myös määritellä alueiden rakentamisen laatutaso, koska raha ei tule riittämään kaikkeen.

Asukkaiden osallistumiseen etsitään uusia muotoja mm. digitalisaation mukanaan tuomilla uusilla mahdollisuuksilla. Tulevaisuuden toimintaympäristöä analysoitaessa suoritetaan digitaalisten mahdollisuuksien arviointi ja mahdollisimman monipuolinen hyödyntäminen osana toiminnan kehittämistä. Mahdollisuuksia avaavat myös kannustavat älykkäät järjestelmät, mm. tietomallinnuksen käyttö suunnittelusta toteutukseen ja eri älyjärjestelmien datan hyödyntäminen mm. kaupunkisuunnittelussa. Digitaalisuus tuo muutoksia myös infran hallintaan. Kun infrakohteen kunto hallitaan, kunnossapito- ja saneeraushankkeiden priorisointi on helpompaa.

Kaupungin metsäomaisuus on kasvanut ja uuden metsien monikäyttösuunnitelman laadinta on käynnissä ja tulossa hyväksymiskäsittelyyn. Monikäyttösuunnitelmassa yhteensovitetaan taloudellisesti kestävä metsätalous, metsien tärkeä merkitys asukkaiden virkistysmetsinä, luonnon monimuotoisuusarvot ja metsien hiili-nielutavoitteet.

Jätelainsäädäntö on uudistunut vuonna 2021 ja uudistus tulee vaikuttamaan tulevana vuosina huomattavasti jätehuollon toimintaympäristöön. Lainsäädännön uudistuksen myötä on tarpeen päivittää jätehuoltomääräykset.

Koronaepidemian seurauksena ulkoilijoiden määrä ja retkeilyn merkitys on kohonnut merkittävästi. Retkeilyreittien ja taukopaikkojen ylläpitoon panostetaan kasvaneen kysynnän vuoksi. Ulkoilu ja retkeily ovat parasta mahdollista ennaltaehkäisevää toimintaa ihmisten fyysisen ja mielenterveyden hoidossa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kasvavan Kuopion yksi tärkeimmistä kehittämiskohteista on Savilahden alue. Savilahden kaupunginosaa toteutetaan laajapohjaisena kaupungin ja alueen toimijoiden yhteistyöhankkeena. Infra- ja talonrakentaminen keskittyy Savilahdentien varteen ja Vanhan Varikon alueelle. Vanhan varikon pohjoisosaan valmistellaan n. 115 000 km² asuntorakentamispainotteisen alueen rakentamisen käynnistymistä. Savilahden infrastruktuurin toteutussuunnittelu etenee Vanhan varikon pohjoisosan asemakaava-alueelle sekä Niiralankadun radan seudun suunnitteluun. Suunnittelussa otetaan huomioon Savilahden kehittämiseen liittyvät tavoitteet esim. ICT-kokonaisuuden osalta.

Pientaloalueiden uudisrakentamisen painopiste on Hiltulanlahden alueella. Omakotitonttien kysyntä on lisääntynyt korona-aikana. Mikäli kaupunki aikoo tarjota jatkossa pientalotontteja luovutettavaksi kysyntää vastavasti, on Vanuvuoren suunnittelu käynnistettävä vuoden 2022 aikana. Uudet kerrostaloalueet rakentuvat pääosin Lehtoniemeen ja keskeiselle kaupunkialueelle Mölymäelle, Hatsalaan ja Puijonlaaksoon. Keilanrinneelle ja Lehtoniemeen rakennetaan kerrostalojen lisäksi myös rivitaloja. Rivitalotonttien kaavavarantoa on kuitenkin vahvistettava tulevissa asemakaavoissa. Myös maaseututaajamien omakoti- ja yritystonttien markkinoinnista huolehditaan.

Ikääntyvän väestön asumistarpeet ja erilaiset asumismuodot sekä kohtuuhintaisen asuntotuotannon varmistaminen korostuvat painopistealueina. Kaupunki luo edellytyksiä ja edistää ARA- eli valtion tuetun asuntotuotannon (vuokra- ja asumisoikeusasunnot) toteutumista myös tulevina vuosina kaupungin väestönkasvun ja ikääntymisen tarpeiden mukaan. Tavoitteena on, että Kuopion asuntotuotannosta noin kolmannes toteutuisi ns. ARA-tuotantona.

Elinkeinoelämän kehittymistä tuetaan kaavoittamalla monipuolisia yritystontteja Pieneen Neulamäkeen, Savilahteen ja Tasavallankadun varteen Haapaniemellä.

Muista kärkihankkeista Asemanseudun hanke etenee suunnitellusti. Puijonlaakson ja Neulamäen lähiöuudistushanke jatkuu. Hankekaavoituksella ja maankäyttösopimusneuvotteluilla edistetään keskeisten hankkeiden ja täydennysrakentamishankkeiden toteutumista ja raakamaan hankintaa jatketaan kaupungin kasvualueilla.

Kaupungin tavoite täydennysrakentamisen lisäämisestä nykyistä kaupunkirakennetta tiivistämällä edellyttää onnistuakseen hyvää ja avointa vuorovaikutusta sekä osallistamista. Palvelualueiden välistä tiedonvaihtoa lisätään ja laajemman yhteistyön toimintamalli muotoillaan uudestaan. Asukkaiden vuorovaikutusta osana elinympäristön ja palvelujen suunnittelua lisätään. Asukaslähtöinen kehittämistoiminta kytkeytyy käyttäjälähtöisten palvelujen ja vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Asukkaiden omaehtoista yhteisöllistä toimintaa elinympäristönsä kohentamiseksi vahvistetaan myös mm. talkoorahan avulla ja aktivoidaan pitäjäraatien sekä kyläyhdistysten toiminnan kautta.

MAL-sopimukseen liittyen viimeistellään kaupunkiseudun toiminnallisen rakennemallin päivitys kaupunkiseutusuunnitelmaksi yhteistyössä seudun muiden kuntien kanssa. Samanaikaisesti päivitetään seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma. Kuopion kaupunkirakenne 2030-luvulle -suunnitelman päivittäminen kaupunkiseudun ydinalueelle sijoitettavaksi kaupunkiseutusuunnitelmaksi aloitetaan yhteistyössä Siilinjärven kanssa.

Kunnossapidon urakat ovat muuttumassa yhteistyömuotoisempiin suuntiin, kun siirrytään kokonaisurakoista mm. hoidon johto urakoihin. Tällöin tilaajan ja urakoitsijan yhteistyö lisääntyy ja voidaan helpommin tarttua myös asukkailta saatavaan palautteeseen. Osa hankinnoista tehdään avoimen kilpailun kautta ja myös vuonna 2022 osa rakentamishankkeista kilpailutetaan. Hankinnoissa pyritään käyttämään palkitsevia ja kumppanuuteen perustuvia hankintamuotoja. Vuoropuhelua yritysten kanssa lisätään. Hankinnoissa edistetään resurssi- viisautta, kuten ylijäämämaiden ja kierrätysmateriaalien mahdollisimman tehokasta käyttöä.

Ikääntyvän infran kunnan hallinnasta on pidettävä huolta, koska niukat kunnossapidon resurssit rakenteiden vanhentuessa johtavat ennen aikaiseen kulumiseen, vaurioitumiseen ja palvelutason alenemiseen lyhentäen rakenteiden käyttöikää olennaisesti. Tämän vuoksi kunnossapidon riittävästä rahoituksesta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää korjausvelan pienentämiseksi.

Joukkoliikenteen kehittämistä jatketaan Joukkoliikenne 2030 -ohjelman pohjalta kohti helppokäyttöisempää, sujuvaa ja ympäristöystävällisempää joukkoliikennettä. Viikun paikallisliikenteestä 80 % liikennöidään puhtailla, kestäville, vähähiilillä käyttövoimilla, jotka täyttävät EU:n puhtaat autot -direktiivin vaatimukset jo etuajassa. Tulevissa kilpailutuksissa edellytetään puhtaita käyttövoimia koko paikallisliikenteeltä. MAL-sopimuksen ja joukkoliikenneohjelman mukaisesti joukkoliikenteessä korostetaan asiakaslähtöisyyttä liikkumisen palveluiden järjestämisessä. Osana MAL-sopimuksen mukaista joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämistavoitetta, kehitetään kaupunkipyöräjärjestelmää siten, että kaudelle 2022 lisätään pyörämäärää sadalla.

Tällä vastataan osaltaan pyörien suureen kysyntään. Järjestelmän nettoylläpitokustannusten ei arvioida nousevan, kun ne tasapainotetaan järjestelmän tuloilla.

Käynnistettyä MUKKE -hanketta (Mutkattomia kuljetuspalveluita kaikkiin elämäntilanteisiin Kuopion seudulla) jatketaan maaseudun kuljetusten turvaamiseksi. Hankkeessa kehitetään maaseudun innovatiivisia liikkumismalleja yhteistyössä naapurikuntien, Pohjois-Savon liiton ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa.

Kuopio on mukana useissa resurssiviisaustyöhön liittyvissä verkostoissa ja hankkeissa. Uuden ilmastopoliittisen ohjelman toimenpiteiden toteutusta jatketaan. Luonnon monimuotoisuusohjelma päivitetään vuoden 2022 aikana.

Jätelakiuudistuksen pohjalta jätehuollon viranomaispalveluissa päivitetään jätehuoltomääräykset ja uudistetaan kokonaisuudessaan taksat. Lisäksi laaditaan laajassa sidosryhmäyhteistyössä ja kuntalaisia kuullen uusi kuntien jätepoliittinen ohjelma ja määritellään uusi jätehuollon palvelutaso.

Asiakaspalvelun kehittäminen jatkuu ja palveluja suunnataan entistä enemmän digitaaliseen muotoon. Käyntiasiointiverkostoa integroidaan osaksi kaupungin muita palveluja. Asiakkaita palvellaan yhä enemmän sähköisesti, jolloin asiantuntijatyö on yhä vähemmän paikkasidonnaista. Myös työhyvinvoinnin näkökulmasta suosimme monipaikkaista työskentelykulttuuria, joka näkyy konkreettisina toimenpiteinä tilojen käytön tehostamisena. Monipaikkaisen työskentelykulttuurin lisäksi suositaan etäkokouksia ja verkko-opiskelua. Joustavia työn organisoitokeinoja kehitetään koronaepidemian aikana saatujen kokemusten pohjalta. Sähköisiä palveluja kehitetään ja tietomallipohjaiseen suunnitteluun panostetaan. Lupapiste.fi -palvelua laajennetaan poikkeamislupien ja suunnittelutarveratkaisujen käsittelyyn.

Henkilöstösuunnittelu

Kaupunkiympäristön palvelualueella on tehty henkilöstösuunnitelma vuosille 2021-2024 ja alustavaa suunnitelmaa myös seuraaville vuosille. Lähivuosina palvelualueen henkilöstöstä huomattava määrä on eläköitymässä. Suunnitelman pohjaksi on käyty keskusteluja yksiköissä tuotettavista välttämättömistä palveluista ja niistä, joita voidaan vähentää. Palveluista on tunnistettu ydintehtävät, joiden tuottaminen ja resurssit on pysyttävä varmistamaan. Lisäksi tehtävien jakoa yksiköiden välillä on mietitty uudelleen ja resursseja kohdennetaan strategisesti tärkeisiin palveluihin. Tehtävänkuvia laajennetaan ja virkanimikkeitä muutetaan vastaamaan paremmin tarvetta vastaaviksi.

Kaupunkisuunnittelupalvelujen henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta eläkkeelle ja muihin tehtäviin siirtymisten vuoksi. Resurssivajausta täydennetään uusrekrytoinneilla mutta myös muilla vastuualueilla on vapautuvia tehtäviä ja virkoja täytettävä. Lisäksi tarvitaan jatkuvasti asiantuntijapalveluita ostopalveluna.

1. KASVAVA KUOPIO

1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
matkailijoiden yöpymiset, hankkeiden eteneminen	Matkailun edistäminen	Kehitetään matkailun ja tapahtumien toimintaympäristöä Kuopion keskustassa ja Tahkolla. Puijolla toteutetaan lakialueen infran rakentamista, uusitaan hiihtohissi ja pesäpallokentän tekonurmi.	Kasvava Kuopio -ohjelma
tonttivaranto	Huolehditaan riittävästä ja monipuolisesta asunto- ja yritystonttitarjonnasta.	Huolehditaan riittävästä ja monipuolisesta asunto- ja yritystonttitarjonnasta MAL-sopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Vanuvuoren asemakaavoitus aloitetaan. Maanhankinnalla huolehditaan riittävästä raakamaavarannosta.	Kasvava Kuopio -ohjelma
uudet yritykset, työpaikkakehitys	Yrityskannan ja työpaikkamäärän kasvattaminen.	Kaavoitusohjelmiin sisällytetään riittävästi yritystonttitarjontaa, erityisesti Haapaniemellä ja Pienessä Neulamässä.	Kasvava Kuopio -ohjelma
yritysten työvoiman saatavuus, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.	Tarjotaan opiskelijoille harjoittelu- paikkoja ja kesätyöpaikkoja	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.	Kehitetään viestintää ja edunvalvontaa systemaattisesti kaupunkiympäristön palvelualueen verkostoissa. Osallistutaan aktiivisesti valtakunnallisiin ammatillisiin verkostoihin ja tehdään yhteistyötä muiden kaupunkien kanssa. Huolehditaan MAL-sopimuksen velvoitteiden toteutumisesta.	Kasvava Kuopio -ohjelma
imago- ja maine- selvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.	Viestitään aktiivisesti kaupunkikehityshankkeiden etenemisestä kuten Savilahti, keskustan hankkeet, Tahko, ulkoilu- ja virkistyspaikat.	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden muutos (%), tyhjiä liiketilöiden osuus, rakentamisen määrä, kaupunkikeskustan väestömäärä ja työpaikkamäärä	Kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden lisääminen.	Edistetään täydennysrakentamista ja helpotetaan tapahtumien järjestämisen edellytyksiä yhdessä tapahtumajärjestäjien kanssa. Käynnistetään torin länsilaidan asemakaava-hankkeet yhdessä kiinteistönomistajien kanssa uuden yleissuunnitelman pohjalta.	Kasvava Kuopio -ohjelma
Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden toteutus ja kaavoitus etenevät suunnitellusti.	Tehdään KYS:in ja Vanhan varikon kaavoitus valmiiksi. Luodaan valmiudet talohankkeiden aloitukselle käynnistämällä 110 kV linjan siirto ja jatkamalla Varikon alueen tarvittavia infrarakennustöitä. Tehdään Savilahdentiehen liittyvät rakennustyöt pääosin valmiiksi. Monipuolista asuntotuotantoa ja puurakentamista suunnitellaan MAL-sopimuksen tavoitteiden mukaisesti Savilahteen.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.1. Aktiivisuuteen innostava arki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
arjen fyysistä aktiivisuutta kuvaavat mittarit, sisä- ja ulkoliikunta- paikkojen kävijämäärät ja terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA- viisari) liikunnan osalta	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäluokissa.	Kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan kaupunkiympäristön terveellisyys ja turvallisuus. Edistetään kävelyn, pyöräilyn ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia. Toteutetaan ulkokuntosali Väinölänniemelle.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asukastoiminnan osallistujamäärä,	Aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien kohtaamispaikkojen saavutettavuus ja houkuttelevuus.	Suunnitellaan ja rakennetaan monikäyttöisiä ulkoalueita ja kaupunkitiloja, mm. Sammakkolammen	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

asukastoiminnan kehittyminen		ympäristö, Taimistopuiston keskusleikkipaikka.	
tyytyväisyys ympäristön viihtyvyyteen ja kunnossapitoon, asunnottomat/1000 asukasta	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuin-ympäristöön säilyy korkeana.	Suunnitellaan, rakennetaan ja ylläpidetään terveellistä ja turvallista kaupunkiympäristöä. Rakennetaan ja ylläpidetään ulkoilureitistöjä ja -paikkoja mm. esteetön reitti Puijolla. Parannetaan luontokohteiden opastusta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), TEA-viisarin osallisuussumma-muuttuja	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista lisääntyy.	Asukkaiden osallistumiseen etsitään uusia muotoja mm. digitalisaation mukanaan tuomilla uusilla mahdollisuuksilla. Hankkeiden alkuvaiheessa otetaan asukkaat mukaan suunnitteluun.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yli 65 vuotiaiden kaatumisiin ja puutoamisiin liittyvät hoitojaksot, koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja alaikäisten tekemät rikokset	Arjen turvallisuus vahvistuu.	Huomioidaan esteettömyys ja turvallisuus infran suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa. Asutaan yhdessä -hanke edistää osaltaan ikäihmisten asuin-ympäristöä ja esteettömyyttä Kuopiossa. Hissiavustusten myöntämistä jatketaan. Jatketaan jalankulkijoiden varoittamista liukkaudesta tekstiviestillä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.1. Viisas liikkuminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
eri käyttövoimien osuudet ajoneuvokannasta (%), sähkö- ja kaasuajoneuvojen määrä, lataus- ja tankkauspiesteverkoston laajeneminen	Kuopion alueella on kattava sähköautojen latausverkosto ja useita biokaasun tankkausasemia.	Toteutetaan MAL-sopimuksen vähäpäästöisen liikenteen tavoitteita: Selvitetään mahdollisuutta huomioida urakoissa vähäpäästöisten koneiden ja ajoneuvojen käyttömahdollisuudet. Etsitään tontti biokaasuasemalle. Lisätään kaupungin työpaikkapysäköinnin sähköautojen latauspisteitä. Selvitetään joukkoliikenteen kilpailutusten yhteydessä vähäpäästöisten ajoneuvojen vaihtoehtoja.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
joukkoliikenteen käyttäjämäärä, maaseutualueen	Vähäpäästoiset matkaketjut toimivat kaupunki-, seutu- ja lähiliikenteessä.	Lisätään kestävien liikkumismuotojen (joukkoliikenne, jalankulku, pyöräily, yhteiskäyttöautot) käyttöä ja	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

liikkumisenkokeilun käynnistyminen		toimintaedellytyksiä suunnittelussa ja rakentamisessa. Toteutetaan seudullista joukkoliikenneohjelmaa.	
pyöräpysäköinnin määrän lisäys (kpl), jalankulun ja pyöräilyn kulkutapaosuus, kaupunkipyörien käyttöaste	Kevyen liikenteen kulkutapaosuus on kasvanut.	Kevyen liikenteen väylät, pyöräpysäköintien rakentaminen, sujuvien matkaketjujen edistäminen kehittämällä sovelluksia ja lipputuotteita, kannustetaan pyöräilyyn lisäämällä kaupunkipyörien määrää. Pyöräpysäköinnin kehittämissuunnitelman kohteita toteutetaan.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmastosuunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssiviisasta.	Jokainen kaupungin työyksikkö tekee ilmastosuunnitelman, aloittaa sen toteuttamisen ja suunnittelee seurannan. Luodaan Kuhaan malliesimerkit ilmastosuunnitelmista. Hankinnoille luodaan vastuullisuus- ja ilmastokriteerit ja koulutetaan hankintakriteereistä sekä vahvistetaan hankintaosaamista.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Tuetaan esimiestyötä kouluttamalla esimiehiä, suositaan monipaikkaista työkuultuuria, etäkokouksia ja verkko-opiskelua. Johtamisen uudistaminen on ajan-kohtaista hybridimallissa: luodaan yhteisiä käytäntöjä ja hyviä toimintamalleja. Uudistetaan laitteistoja.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suositteluhalu	Huolehditaan hyvästä työnantajakuudesta ja henkilöstöhankinnasta.	Henkilöstön rekrytointi henkilöstöohjelman mukaisesti. Pidetään lähtöhaastattelut. Alan tunnettavuuden lisääminen opiskelijoiden keskuudessa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Kehitetään henkilöstön moniosaamista ja työn monipaikkaisuutta. Parannetaan viestintää joka tasolla ja joka suuntaan. Ylläpidetään tyky-toimintaa ja yhteisöllisyyttä. Huolehditaan riittävästä henkilöresursseista. CAF:n mukainen laadun parantaminen yhdessä henkilöstön kanssa. Järjestetään työturvallisuuskoulutusta.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Kehitetään henkilöstön moniosaamista ja työn monipaikkaisuutta, parannetaan viestintää. Järjestetään Teams-kahvitilaisuuksia ja yksiköiden välisiä kehittämispalavereita.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asiakaskyselyn tulokset muutoksesta, yhteistyön sujuvuus keskeisten tahojen kesken	Rakennetaan hyvää kumppanuutta ja asiakaslähtöisiä yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa.	Rakennetaan hyvää kumppanuutta ja asiakaslähtöisiä yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa. Kiinteä yhteistyö tärkeimpien sidosryhmien kanssa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.	Kehitetään olemassa olevia osallisuuden ja vaikuttamisen toimintamalleja. Kehitetään sähköisiä palveluja, mm. sähköinen tontinhakupalvelu ja lupapiste.fi -palvelun laajentaminen. Parannetaan palautepalvelun saavutettavuutta ja helppokäyttöisyyttä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
suunnittelun eteneminen	Uusi Kuopio 2023: Suunnitellaan kaupungin tulevaa roolia ja organisoidaan toimintaa hyvinvointialueen perustamisen jälkeiseen aikaan.	Osallistutaan kaupungin tulevan roolin suunnitteluun ja toiminnan organisointiin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nollassa vuonna 2025.	Toimitaan talousarvion tavoitteiden mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue edistää asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisee asukkaiden sosiaalista eriarvoistumista. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tuottamilla palveluilla tuotetaan ennaltaehkäiseviä palveluita ja vahvistetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kaupungin vetovoimaisuutta ja pitovoimaa. Palvelut koostuvat omatoimisesta ja ohjatusta hyvinvointia edistävästä toiminnasta sekä taidepalveluista.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintaa ohjaa Kuopion strategia ja sen eri toteuttamisohjelmat. Palvelualueen toiminnan ja palvelutarjonnan kehittämistä linjaa erityisesti Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma. Hyvinvoiva Kuopio -ohjelman mukaisella, pitkäjänteisellä ja tutkittuun tietoon perustuvalla toimintakulttuurin sekä toiminnan kehittämisenä tähdätään kuopiolaisten nykyistä parempaan hyvinvointiin. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella on keskeinen rooli, kun toimintaa kehitetään Kuopion hyvinvointikertomuksen ja kaupunkitasoisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja painopisteiden linjassa muun muassa vuonna 2021 käynnistyneiden Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmien toimenpiteissä. Näiden rinnalle toimintaa ohjaamaan rakennetaan lisäksi Meidän Kuopio -periaatteet, jotka tähtäävät asukkaiden osallistamiseen kaupunkia kehitettäessä sekä kaupungin palvelutarjontaa suunniteltaessa ja toteutettaessa sekä asukastoimintaa ja lähidemokratiatoimintaa kehitettäessä kaupungin eri alueilla.

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut ja yhteistyötahot tarjoavat monipuoliset toimintaympäristöt sekä mahdollisuudet ja olosuhteet omatoimiselle tekemiselle, kokemiselle, tiedonhauille ja harrastamiselle. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginkirjasto, liikuntapaikat ja museokeskus.

Museokeskus koostuu kulttuurihistoriallisesta museosta, luonnontieteellisestä museosta ja taidemuseosta. Museot toimivat myös alueellisina vastuumuseoina.

Kaupunginkirjasto edistää lukevaa Kuopiota ja tarjoaa kuntalaisille kirjastopalveluita pääkirjastossa, lähikirjastoissa (13), joista seitsemän (7) on kehitetty omatoimikirjastoiksi, kirjastoautossa (kolme) ja verkkokirjastossa. Verkkokirjastoa kehitetään edelleen esteettömäksi ja paikkariippumattomaksi palveluksi, jossa tehdään lukemisen edistämistä, ja jonka kautta kuntalaiset voivat lainata e-aineistoja, hoitaa kirjastoasioita ja kirjastomaksuja. Kaupunginkirjasto toimii alueellisen kehittämistehtävän kirjastona Savon alueella.

Liikuntapaikat edistävät liikkuvaa Kuopiota ja tarjoavat kuntalaisille palveluita sisä- ja ulkoliikuntapaikoilla. Liikuntapaikat mahdollistavat omatoimisen liikkumisen lisäksi ohjatun liikunnan harrastamiseen niin kuopiolaisille kuin valtakunnallisille sekä kansainvälisille liikkujille ja urheilijoille. Liikuntapaikoilla on myös mahdollista järjestää kaiken kokoisia tapahtumia niin liikunnan, urheilun kuin muidenkin tapahtumien muodossa.

Kuopion museo -rakennuksen uudistuminen peruskorjauksen ja laajennuksen myötä on tuonut uuden vaiheen museoiden toimintaan ja kehittämistyöhön. Museo- ja kirjastorakennusten yhdistäminen Kantti -kortteliksi tarjoaa uusia mahdollisuuksia museo- ja kirjastopalvelujen yhteiseen kehittämiseen.

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut aktivoivat yhteistyössä kaupungin muiden palvelualueiden, järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa kaupunkilaisia toimimaan oman ja toistensa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä. Kaupungin omia palveluita tuottavat kansalaistoiminnan palvelut sekä kansalaisopisto.

Kansalaistoiminnan palvelut koostuvat avustus- ja järjestöpalveluista, liikuntaan ja kulttuuriin aktivoinnista, Kino Kuvakukon elokuvatoiminnasta, lähiö- ja asukastoiminnasta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinoinnista. Kansalaistoiminnan palvelut vastaavat myös yleisen kulttuuritoiminnan kehittämistehtävästä Pohjois-Savon alueella. Kehittämistehtävään on saatu opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoitus vuosille 2020-2022.

Kansalaisopisto-opetuksen keskiössä ovat kansalaistaidot eri muodoissaan, yhdessä oppimisen ja opiskelijoiden omien vahvuuksien tunnistamisen kautta tuetaan kuntalaisten valmiuksia toimia aktiivisina kansalaisina. Erityisesti ikääntyneiden suhteellisen osuuden lisääntyminen väestössä lisää elinikäisen oppimisen palvelutarvetta.

Taidepalvelut edistävät Kuopion ja ympäristökuntien asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia järjestämällä teatteri, musiikki ja muita kulttuurielämyksiä ja tapahtumia. Taidepalvelut ovat yksi keskeinen vetovoimatekijä ja taidepalvelut lisäävät myös kaupungin elinvoimaa. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri ja musiikkikeskus. Tilaisuuksia ja esityksiä striimataan, jolloin esteettömyys, saavutettavuus paranevat ja paikkasidonnaisuus vähenee.

Kuopiolaisten hyvinvoinnin tila, ikärakenteen muutos ja muut toimintaympäristön muutokset edellyttävät palveluiden kehittämistä. Tavoitteena on ennaltaehkäisevien palveluiden käytön lisääminen. Hyvinvoinnin edistämisen palvelut edistävät edellä mainittujen strategisten tavoitteiden lisäksi myös kaupungin tunnettuutta ja veto- ja pitovoimaa, mikä näkyy asukastyytyväisyytenä, muuttovoittona sekä matkailun lisääntymisenä ja kansainvälistymisenä. Palvelujen kehittämiseen vaikuttaa lisäksi yleisen vaatimustason nousu ja eri kohderyhmien muuttuvat palvelutarpeet. Kuopion hyvinvointia edistävät palvelut palvelevat koko maakuntaa ja laajemminkin koko Itä-Suomea.

Eri toimintoja ja palveluja kehitetään yhdessä asukkaiden ja asiakkaiden kanssa sekä kumppanuuteen perustuvissa yhteistyöverkostoissa. Kehittämistyössä painotetaan ennaltaehkäisyä, varhaista tukemista ja poikkihallinnollista sekä monitoimijaista yhteistyötä. Asukkaiden osallistuminen suunnitteluun ja toteutukseen on normaali toimintatapa kaikkien palvelujen kehittämisessä.

Viime vuosina kaupunki on investoinut liikunta- ja kulttuuritiloihin merkittävästi. Menossa on Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen toteutus sekä Keskuskentän jalkapallostadionin hankkeen loppuun saattaminen. Kaupungin omat investointitarpeet näihin tiloihin vähenevät. Suurempia tulevia investointitarpeita ovat museon työ- ja kokoelmatilaratkaisut, Väinölänniemen stadionin peruskorjaus ja pääkirjaston peruskorjaus.

Kaupungin tuottamien liikuntapaikkapalvelujen lisäksi asukkaiden kysyntään vastaavat myös yksityiset palveluntuottajat. Kaupunki on edistänyt yksityisen palvelutuotannon kehittymistä harkinnanvaraisesti tukemalla investointiavustuksin ja hankkimalla käyttöaikaa kaupungin tuottamien palveluiden tarpeisiin.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Hyvinvointia edistävien palveluiden palvelumuotoilua jatketaan, ja niiden yhteistä tiedotusta, markkinointia ja viestintää lisätään. Tavoitteena on saada palvelut kohtaamaan myös ne kuntalaiset, jotka niitä eniten tarvitsevat. Tämä huomioidaan palveluverkoston kehittämistyössä ja palvelutarjonnassa.

Digitaalisuutta lisätään asiakaspalvelun parantamiseksi, palvelujen tehostamiseksi ja resurssiviisaan toiminnan kehittämiseksi. Resurssiviisaus huomioidaan mm. kirjastopalveluiden kehittämisessä uuden kirjastoauton suunnittelussa vanhentuvan kirjastoauton tilalle. Kulunvalvonta- ja älylukitusjärjestelmien sekä verkkomaksamisen kehittämistä jatketaan. Toimintaympäristön muuttuessa henkilöstön osaamista kehitetään jatkuvasti. Kumppanuus viranomaisten, yritysten, tutkimuslaitosten ja järjestöjen kanssa lisääntyy. Asukkaiden osallistuminen palvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen kasvaa.

Avustus- ja maksupolitiikan uudistaminen jatkuu. Asukkaiden hyvinvointiin liittyvän tiedonkeruun ja analysoinnin menetelmiä sekä hyvinvointiviestintää kehitetään tukemaan kaupungin hyvinvointityötä.

Kuopion museon perusnäyttelykokonaisuus avataan alkuvuodesta 2022 ja se täydentää Kantti kokonaisuuden valmiiksi. Taidemuseon taidekokoelmille joudutaan pikaisesti hankkimaan uudet tilat. Museon kokoelma- ja työskentelytilojen osalta tilakysymykset odottavat vielä ratkaisua, joka mahdollistaisi myös Korttelimuseon toiminnan ja palvelujen kehittämisen.

Keskeisten kulttuuri- ja liikuntatilojen uudistukset lisäävät asukkaiden vapaa-ajan toimintamahdollisuuksien lisäksi myös tapahtumien, kokousten ja kongressien järjestämismahdollisuuksia Kuopiossa. Kokous- ja kongressitekniikkaa pidetään ajantasaisena ja palvelua kehitetään määrätietoisesti.

Hyvällä mielellä Pohjois-Savo -hankkeen toiminnan painopisteet ovat hankkeen tavoitteiden mukaisesti pohjoissavolaisten mielenterveyden parantaminen, päihteiden käytön ja päihdemyönteisyyden vähentäminen. Kohderyhmänä hankkeessa on 18-64 vuotiaat työikäiset, erityisesti heikommassa asemassa, työelämän ulkopuolella ja työttöminä olevat ryhmät. Hyvällä mielellä Pohjois-Savo on uusi maakunnallinen hanke, joka on käynnistynyt 1.5.2021.

Henkilöstösuunnittelu

Vuoden 2022 henkilöstösuunnitteluun ja henkilötövuosien kasvattamiselle tuovat mm. Hyvällä mielellä-hanke, johon vuoden 2021 aikana rekrytoitiin yhteensä 9 työntekijää. Tulevien vuosien henkilötövuosien kasvu perustuu arvioon verkstoratkaisujen sekä palvelukysynnän muutoksien vaikutuksista. Myös Hyvinvointialueen perustaminen 2023 alusta vaikuttaa mahdollisesti myös palvelualueen henkilötövuosia lisäävästi, mikäli palvelualueelle kohdistuu veloitteita tuottaa eri asukasryhmille lisää ennaltaehkäiseviä palveluita. Hallinnon uudistamiseen ja toimintojen järjestelyyn liittyvä kaupunkitasoinen Haltuun-hanke ei lähtökohtaisesti vaikuta nykyiseen em. palveluissa olevaan henkilöstöön tai henkilötövuosiin.

1. KASVAVA KUOPIO

1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
yritysten työvoiman saatavuus, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.	Eri yksiköissä tarjotaan opiskelijoille harjoittelupaikkoja ja kesätyöpaikkoja.	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.	Vahvistetaan viestintää, hyvinvointitiedolla johtamista, yhteistyötä ja verkostoja toteuttamalla hankkeita ja maakunnallista kehittämistehtävää sekä osallistamalla ylimaakunnallisiin hankkeisiin ja toimenpideohjelmiin.	Kasvava Kuopio -ohjelma
imago- ja maineselvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.	Toimitaan aktiivisesti kansallisista ja kansainvälisissä verkostoissa mm. WHO Healthy Cities ja Terve Kunta-verkostoissa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden muutos (%), tyhjen liikeilojen osuus, rakentamisen määrä, kaupunkikeskustan väestömäärä ja työpaikkamäärä	Kaupunkikeskustan elinvoimallisuuden lisääminen.	Tapahtumatuotannon ja tapahtumajärjestäjien avulla elävöitetään kaupunkikulttuuria. Tapahtumatoiminta palautuu pandemiaa edeltävään tasoon myös valtakunnallisten tapahtumajärjestäjien osalta.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.1. Aktiivisuuteen innostava arki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
arjen fyysistä aktiivisuutta kuvaavat mittarit, sisä- ja ulkoliikunta- paikkojen kävijämäärät ja terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA- viisari) liikunnan osalta	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäluokissa.	Lisätään liikuntamahdollisuuksien saavutettavuutta ja tietoisuutta arjen fyysisen aktiivisuuden merkityksestä. Vahvistetaan yhteistyötä asukaslähtöisten ja tutkittuun tietoon pohjautuvien palvelukokonaisuuksien muodostamiseksi. Tuetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumista lapsuudesta ja nuoruudesta lähtien ja kannustetaan työikäisiä arjen fyysiseen aktiivisuuteen sekä tuetaan ikäihmisten toimintakykyä liikunnan keinoin.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.2. Varhainen tuki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
koettu tuen saaminen vanhemmuuteen, lastensuojelua kuvaavat mittarit, perhekeskustoiminnan eteneminen	Vanhemmuus sekä perheiden ja läheisten ihmissuhteet vahvistuvat.	Tehostetaan viestintää tarjottavan tuen esille tuomiseksi ja puheeksi ottamisen kynnyksen madaltamiseksi. Tehostetaan vanhemmuuden ja parisuhteen tukea osana palveluita ja luodaan sujuvia palvelupolkuja.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
päihteiden käyttö eri ikäryhmissä, nuorten suhtautuminen päihteisiin, psyykkistä kuormittuneisuutta ja mielenterveyttä kuvaavat mittarit, Hyvällä Mielellä Pohjois-Savo -hankkeen eteneminen	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi paranee.	Vahvistetaan toimia, joiden myötä arkiympäristöt tukevat päihteettömyyttä. Vahvistetaan päihteiden käytön puheeksi ottamista sekä riskikäytön varhaista tunnistamista ja tukea. Edistetään mielenterveyttä ja päihteettömyyttä luomalla eri ikäiselle mahdollisuuksia merkitykselliseen tekemiseen ja kokemiseen tulosasosta riippumatta, torjumalla yksinäisyyttä ja tukemalla hyvinvointia edistäviä elintapoja. Toteutetaan Hyvällä Mielellä Pohjois-Savo hanketta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asukastoiminnan osallistujamäärä, asukastoiminnan kehittyminen	Aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien kohtaamispaikkojen saavutettavuus ja houkuttelevuus.	Tuetaan vertaisuutta ja luodaan mahdollisuuksia kohtaamiseen. Kehitetään viestintää ja osaamisesta, yhteisöllisyyttä vahvistavaa matalan kynnyksen toimintaa ja tilojen saavutettavuutta asiakaslähtöisesti.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

tyytyväisyys ympäristön viihtyvyyteen ja kunnossapitoon, asunnottomat/1000 asukasta	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuin- ympäristöön säilyy korkeana.	Luodaan hyvinvointia tukevia, viihtyisiä ja arjen fyysisen aktiivisuuteen kannustavia arkiympäristöjä. Luodaan eri ikäiselle mahdollisuuksia merkitykselliseen tekemiseen ja kokemiseen tulotasosta riippumatta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), TEA-viisarin osallisuussummuuttaja	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista lisääntyy.	Vahvistetaan osallistumista ja vaikuttamisen mahdollisuuksia kehittämällä toimintatapoja ja edistämällä saavutettavuutta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yli 65 vuotiaiden kaatumisiin ja puutoamisiin liittyvät hoitajaksot, koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja alaikäisten tekemät rikokset	Arjen turvallisuus vahvistuu.	Edistetään turvallista liikkumista ja ehkäistään kaatumisia. Edistetään arjen turvallisuutta ehkäisemällä väkivallan ja kiusaamisen kokemista.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmastosuunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssiviisasta.	Hankinnat suoritetaan kilpailutuista paikoista, huomioiden ympäristövaikutukset.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Järjestetään esimieskoulutusta, mahdollistetaan lähi- ja etätyön tekeminen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka,	Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstöhankinnasta.	Rekrytointiprosesseja kehitetään.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suositteluhaluus			
sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Tehdään yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat ja niiden etene- mistä seurataan. Kannustetaan hen- kilöstöä arjen fyysiseen aktiivisuu- teen. Vahvistetaan työpäivän aikai- seen aktiivisuuteen kannustavaa työkulttuuria ja kannustetaan työ- matka- ja vapaa-ajan liikkumiseen.	Uudistuva Kuo- pio -ohjelma
työtyytyväisyys- kysely	Vahvistetaan henkilöstön osalli- suutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Järjestetään työyksikkökohtaisia pa- lavereita ja suunnittelutilaisuuksia, jossa henkilöstö osallistetaan kehi- tystyöhön.	Uudistuva Kuo- pio -ohjelma

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet	Ohjelma
asiakaskyselyn tulokset muutok- sesta, yhteistyön sujuvuus keskeis- ten tahojen kes- ken	Rakennetaan hyvää kumppa- nuutta ja asiakaslähtöisiä yhteis- työmalleja hyvinvointialueen kanssa.	Osallistutaan suunnitteluun.	Uudistuva Kuo- pio -ohjelma
kunnan digitali- saatioaste, asia- kaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja moni- kanavaisesti ja asiakaslähtöi- sesti.	Hyvinvointia edistävien palveluiden palvelumuotoilua jatketaan, tavoit- teena on saada palvelut kohtaa- maan myös ne kuntalaiset, jotka niitä eniten tarvitsevat.	Uudistuva Kuo- pio -ohjelma
suunnittelun ete- neminen	Uusi Kuopio 2023: Suunnitellaan kaupungin tulevaa roolia ja orga- nisoidaan toimintaa hyvinvointi- alueen perustamisen jälkeiseen aikaan.	Osallistutaan suunnitteluun.	Uudistuva Kuo- pio -ohjelma

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova ta- voite	Toimenpiteet	Ohjelma
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toiminta- kulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saa- vuttaa vähintään nollatason vuonna 2025.	Toimintaa järjestetään ja palveluita kehitetään olemassa olevan ta- lousraamin puitteissa.	Uudistuva Kuo- pio -ohjelma

Kasvun ja oppimisen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupungin asukasmäärän ja palvelujen kysynnän kasvu lisäävät palvelutarvetta ja lain edellyttämät mitoitusvaatimukset nostavat järjestämiskustannuksia kasvavan henkilöstön ja uusien ja peruskorjattavien tilojen myötä.

Asukasmäärän kasvaessa palvelun tarve lisääntyy kaikissa palvelualueen palveluissa, mutta kasvu on alueellisesti epätasaista. Kasvu painottuu pääasiassa eteläiselle kaupunkialueella ja eteläiselle maaseutualueelle.

Varhaiskasvatuksen osalta lapsimäärän kasvua palvelussa on rajoittanut edelleen koronaepidemia. Työllisyys-tilanteen paraneminen lisää palvelun tarvetta ja lisäksi syntyvyyden lasku on taittunut. Varhaiskasvatusmaksujen alennus toteutettiin 1.8.2021 alkaen, jolla tavoitellaan valtakunnallisesti myös osallistumisasteen kasvua.

Perusopetuksen oppilaiden kokonaismäärän ennakoidaan vähenevän noin 30 oppilaalla, mutta alueiden väliset erot ovat merkittävät. Eteläisellä, koillisella ja läntisellä kaupunkialueella oppilasmäärien ennakoidaan kasvavan noin 120 oppilaalla.

Palveluverkoston ja opetusresurssin tarkastelussa otetaan huomioon tilojen monipuolinen käyttö, monialaisen palvelukulttuurin kehittäminen ja alueiden tarpeet.

Oppivelvollisuuslaki tuo mukanaan uusia velvollisuuksia opetuksen järjestäjälle ja kunnalle. Henkilöstölisäyksiä tarvitaan tehostettuun perusopetuksen jälkeiseen ohjaukseen, vaille opiskelupaikkaa olevien oppivelvollisten palvelujen koordinointiin, opiskelupaikan etsimiseen sekä maksuttomaan toisen asteen koulutukseen liittyvään laitteiden ja materiaalien hankintaan ja hallinointiin.

Lukiokoulutuksen uusi opetussuunnitelma otettiin uuden lukiolain myötä käyttöön 1.8.2021 alkaen. Sen myötä opiskelijalla on oikeus tukeen opiskelussaan ja lisäksi opinto-ohjaukseen vuosi opiskelujen päättymisen jälkeen. Perusopetuksessa erityisen tuen lainsäädäntöä ollaan uudistamassa, mikä edellyttää erityisopetusresurssin tarkastelua vuodelle 2022.

Hallituksen lakiesityksen mukaan kuraattori- ja psykologipalveluihin on tulossa sitovat henkilöstömitoitukset. Esityksessä vahvistetaan opiskeluhoillon kuraattori- ja psykologipalveluita kouluissa ja oppilaitoksissa. Tavoitteena on varmistaa, että oppilaat ja opiskelijat saavat oppilashuollon ennaltaehkäisevää tukea sekä varhaista apua yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalan piiriin kuuluvassa opetuksessa tulisi olla vähintään yksi kuraattori 670:tä oppilasta kohti ja yksi psykologi 780:tä oppilasta kohti. Uudistus on aikataulutettu siten, että kuraattorien osalta lakimuutos tulisi voimaan 1.1.2022 ja psykologien osalta 1.8.2023. Kuraattorien osalta tämä tarkoittaa vuodelle 2022 kahtatoista kuraattoria.

Sähköisten välineiden ja oppimisympäristöjen käyttöä osana varhaiskasvatusta, opetusta ja oppimista kehitetään. Tavoitteena on, että lapset/oppijat ovat digitaalisia ja heillä on yhdenvertaiset valmiudet toimia yhteiskunnassa aktiivisina monimuotoisen median käyttäjinä ja tuottajina. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi henkilökunnan digiosaamista päivitetään jatkuvasti ja tavoitteen toteutuminen edellyttää myös uusia laitehankintoja ja vanhojen laitteiden uusimista.

Lasten ja nuorten sekä henkilöstön digitaalista verkostoitumista kannustetaan. Maahanmuuttajille annetaan kohdennettuja palveluja ja tukea. Käynnistetään esiopetuksessa valmistava opetus, jolla tuetaan maahanmuuttaja lasten suomen kielen taitoa ja edistetään kouluvalmiuksia. Työperäisen kansainvälistymisen tuemiseksi kehitetään kansainvälistä kasvun ja oppimisen polkua varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Lisäksi hyödynnetään CIMON Erasmus + ohjelmaa kansainvälisessä toiminnassa.

Nuorten vapaa-ajan digitalisoituminen vaatii nuorisopalveluilta työn suuntaamista digitaalisten nuorisopalveluiden kehittämiseen enenevässä määrin. Samoin alueilla ns. jalkautuminen ja liikkuvaan nuorisotyöhön hankitun Wauton (nuorisotila pyörillä) avulla tavoitetaan myös niitä nuoria, jotka eivät käy tai joiden ei ole mahdollista käydä nuorisotiloilla.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Väestöennusteiden mukaan kouluikäisten lasten määrä vähenee haja-asutusalueilla, joilla lapsi- ja oppilasmäärät ovat pieniä. Tällä on vaikutuksia laadukkaaseen kasvatukseen ja opetussuunnitelman mukaisen opetuksen

järjestämiseen, kustannuksiin ja haasteisiin saada osaavaa henkilökuntaa. Varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien ja psykologien rekrytointi on myös haasteellista.

Palveluverkostoa ja sen palvelevuutta tarkastellaan jatkuvana prosessina. Tarkastelussa seurataan alueiden kehitystä ja palvelutarvetta. Osallistutaan aktiivisesti dynaamisen ja ajantasaisen palveluverkostotyön kehittämiseen. Samalla kehitetään myös palvelukonsepteja tilojen yhteiskäytön mahdollistamiseksi ja tilatarpeen optimoimiseksi. Suunnitelman mukaiset toimenpiteet käynnistetään.

Varhaisen tuen kysyntä kasvaa, vaikka mielenterveysongelmia ei tilastollisesti ole juuri aikaisempaa enemmän. Perheiden ja nuorten valvutuneisuus palveluista on lisääntynyt. Tavoitteena on kehittää toimintamalli, jossa jatkuvaan kysynnän kasvuun pystytään vastaamaan varhaisessa vaiheessa. Lasten ja nuorten palvelujen kehittämiseksi käynnistettiin Yhteinen aika -toimintamalli (Perhekeskus), jota kehitetään edelleen.

Koulutuspoliittinen ohjelma uudistetaan varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen yhteiseksi toimintaa ohjaavaksi asiakirjaksi, kasvatus- ja koulutuspoliittiseksi ohjelmaksi.

Oppimisen palveluissa toiminnan painopisteenä on kestävän elämäntavan edistäminen, kuten kestävä ruokailu ja etäopetuksen mahdollisuuksien kehittäminen.

Koronatilanteen jatkuessa kiinnitetään toiminnassa huomiota oppilaiden hyvinvoinnin ja kouluun kiinnittymisen edistämiseen. Toimintaympäristön voimakas muuttuminen edellyttää henkilöstön osaamisen kehittämistä. Hanke- ja digiasioiden merkitys ja määrä on kasvanut. Niiden hallintoa varhaiskasvatuksessa ja opetuspalveluissa on välttämätöntä kehittää.

Digitaalinen oppimisympäristö on jokaisen lapsen/oppijan ja opettajan aktiivisessa käytössä. ICT- ja AV-tekniikkaa ylläpidetään ja päivitetään niin, että se tukee pedagogisia ratkaisuja varmistaen tietoturvallisen ja ajanmukaisen käytön yhä laajemmin ja tasapuolisemmin kaikilla luokka-asteilla sekä varhaiskasvatuksessa. Opettaja, varhaiskasvattaja ja muuta henkilökuntaa koulutetaan systemaattisesti ja heitä osallistetaan digitaalisen oppimisympäristön jatkuvaan kehittämiseen sekä erilaisten sovellusten ja digitaalisten työkalujen tietoturvalliseen käyttöönnottoon ja hyödyntämiseen opetuksessa.

Lukioiden yhteistoimintaa tiivistetään ja kehitetään digitaalisin ja monimuoto-opetuksen keinoin lukiokoulutuksen saatavuuden turvaamiseksi. Lumit-lukion rakentuessa sen kalustusta ja välineistöä sekä yhteistyömuotoa Lyseon lukion kanssa suunnitellaan.

Yhdessä tekeminen verkostoissa on yksi painopiste toiminnassa. Osallistutaan kansallisiin ja kansainvälisiin kasvatusta, oppimista ja opetusta edistäviin verkostoihin. Integroidutaan aikaisempaa paremmin paikalliseen lähiyhteisöön (yritykset, kolmas sektori, asukasyhdistykset ym.). Innovaatioita ja uuden kehittämistä edistetään kokeilukulttuurilla.

Taidelukio Lumitin uusi koulurakennus Kuopionlahdella valmistuu ja otetaan käyttöön kesällä 2022. Keskustan uusi 2-sarjainen alakoulu (0-6) aloittaa toimintansa peruskorjatussa Niiralan koulukiinteistössä elokuussa 2022. Rajalan koulun laajennus valmistuu kesällä 2022. Alavan päiväkodin tavoiteaikataulu on vuoden 2022 lopussa, mikä tarkoittaa käyttöönottovaiheen jakautumista vuosien 2022-2023 vaihteeseen.

Syvänniemen 2-ryhmäisen päiväkodin ja 1-sarjaisen alakoulun (0-2 lk.) rakentaminen alkaa vuonna 2022. Riistaveden yhtenäiskoulun toteutussuunnittelu etenee ja lähtökohtana on, että koulu on valmis 1.8.2023. Pirtin koulun (0-6) toteutussuunnittelu jatkuu vuonna 2022. Keskustan yläkoulun/yläkoulujen hankeratkaisun suunnittelu jatkuu vuonna 2022. Vehmersalmen Majakan hankesuunnittelu/toteutussuunnittelua jatketaan 2022. Särkiniemi-Jynkkä-alueen päiväkotien hankesuunnittelu/toteutussuunnittelua jatketaan 2022. Puisto-kaupungin päiväkotien hankesuunnittelu/toteutussuunnittelu 2022. Saarikellon päiväkodin hankesuunnittelu/toteutussuunnittelua jatketaan 2022. Health City-alueelle valmistuu 2022 vuokrapäiväkotitoiminta, jonne on tarkoitus siirtää keskusta-alueen vuoropäiväkotitoiminta.

Eteläisellä alueella erityisesti Pirtin, Hiltulanlahden ja Martti Ahtisaaren koulun oppilasmäärä kasvaa edelleen ja koulut tarvitsevat lisätillaa. Eteläisen alueen yläkoululaisten oppilasmäärän kasvuun on varauduttava.

Henkilöstösuunnittelu

Vuoden 2022 henkilöstösuunnitteluun ja henkilötyövuosien kasvattamiselle tuovat paineita varhaiskasvatustalouden palveluissa varhaiskasvatustalouden muutos, joka liittyy lapsen tuen vahvistamiseen varhaiskasvatuksessa. Lakimuutos lisää paineita/tarvetta mm. varhaiskasvatuksen erityisopettaja resursseihin. Perusopetuksen ja lukio-koulutuksen osalta oppivelvollisuuslain muutokset lisäävät paineita oppilaanohjauksen ja ohjaamisen

resurssointiin. Kasvun ja oppimisen tuen osalta lisäpaineita vuodelle 2022 tuo velvoittava mitoitus kuraattori- ja psykologipalveluihin. Kuraattoreiden osalta 1.1.2022 alkaen.

Hallinnon uudistamiseen ja toimintojen järjestelyyn liittyvä kaupunkitasoinen Haltuun-hanke ei lähtökohtaisesti vaikuta nykyiseen em. palveluissa olevaan henkilöstöön tai henkilötyövuosiin.

Hanketoimintaan ja projekteihin liittyvä henkilöstö on arvioitu aiheuttavan vuodelle 2022 noin 20 htv:n muutoksen (sisältää varhaiskasvatuspalvelut, perusopetuksen ja nuorisopalvelut, lukiokoulutuksen sekä kasvun ja oppimisen tuen).

1. KASVAVA KUOPIO

1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
yritysten työvoiman saatavuus, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.	Varhaiskasvatuksen rekrytointiyrityksillä tehostaa rekrytointimarkkinointia ja oppilaitosyhteistyötä. Valmistavan ja kaksikielisen opetuksen järjestäminen samassa alakoulussa mahdollistaa maahan muuttaneiden oppivelvollisten lasten entistä paremman huomioimisen.	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
oppilaitosten hakijamäärät	Kuopion asema koulutuskaupunkina vahvistuu.	Kasvatus- ja koulutuspoliittisen ohjelmalla varmistetaan laadukas kasvatus ja opetus sekä tuetaan hyvinvointia varhaiskasvatuksesta toiselle asteen loppuun. Oppimisympäristösuunnittelun konseptointia jatketaan. Konseptissa määritellään pedagogisen, digitaalisen ja fyysisen oppimisympäristöjen keskeiset periaatteet ja linjaukset, joilla sujuvoitetaan käyttäjäkeskeistä toimitilasuunnittelua. LUMIT-lukion rakentuessa kehitetään myös tilojen käyttöön liittyvää yhteistyötä. Lukiokoulutuksen ja korkeasteen innovaatio-, yritys- ja työelämäyhteistyötä syvennetään.	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.	Osallistutaan valtakunnalliseen OPPIVA-verkoston, kuntatyönantajaverkostoon sekä muiden verkostojen toimintaan.	Kasvava Kuopio -ohjelma
imago- ja maineselvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.	Osallistutaan kansallisiin verkostoihin aktiivisesti. Tehdään yhteistyötä ystävyyskaupunkien ja	Kasvava Kuopio -ohjelma

		kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa kansainvälinen yhteistyö palautuu pandemiaa edeltävälle tasolle.	
--	--	---	--

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.1. Aktiivisuuteen innostava arki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
arjen fyysistä aktiivisuutta kuvaavat mittarit, sisä- ja ulkoliikunta- paikkojen kävijämäärät ja terveyden edistämisen aktiivisuus(TEA-viisari) liikunnan osalta	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäluokissa.	Tuetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumista lapsuudesta ja nuoruudesta lähtien. Päiväkodit kuuluvat Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan. Perusopetuksessa Liikkuva koulu –hankkeen päätyttyä toiminta jatkuu osana koulujen toimintakulttuuria. Lisäksi kouluilla on kerhotoimintaa ja Harrastamisen Suomenmalliin kuuluvia kerhoja.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.2. Varhainen tuki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
koettu tuen saaminen vanhemmuuteen, lastensuojelua kuvaavat mittarit, perhekeskustoiminnan eteneminen	Vanhemmuus sekä perheiden ja läheisten ihmissuhteet vahvistuvat.	Varhaiskasvatus ja perusopetus osallistuvat perhekeskusverkostoon ja Yhteinen aika - toimintamalliin.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
päihteiden käyttö eri ikäryhmissä, nuorten suhtautuminen päihteisiin, psyykkistä kuormittuneisuutta ja mielenterveyttä kuvaavat mittarit, Hyvällä Mielellä Pohjois-Savo -hankkeen eteneminen	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi paranee.	Varhaiskasvatuksen opettajille ja erityisopettajille järjestetään Nepsykoulutusta ja Provaka-koulutus on suunnitteilla. Perusopetuksessa toteutetaan mm. Oikeus oppia –hankkeiden kokonaisuus sekä hyvinvointiin liittyvät lukuvuoden painopistealueet. Nuorisopalveluissa tehdään päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn painotuvaa työtä.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.3. Työllistyminen ja toimeentulo

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
työttömyysaste, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys,	Työttömyys, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys vähenevät.	Päiväkoteihin otetaan työkokeilijoita. Perusopetuksessa toteutetaan kouluun kiinnittymisen hankkeita ja tehostettua ohjausta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

työmarkkinatuen kuntaosuus, koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, kuntakokeilun toteuttaminen		Oppivelvollisuuden laajentumisella pyritään varmistamaan jokaiselle toisen asteen tutkinto.	
---	--	---	--

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asukastoiminnan osallistujamäärä, asukastoiminnan kehittyminen	Aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien kohtaamispaikkojen saavutettavuus ja houkuttelevuus.	Tilojen käyttöä on mahdollistettu kaupunkilaisille. Peruskouluja rakennetaan lähipalvelukeskuskonseptin mukaisesti. Käyttäjien näkökulmia selvitetään ja pyritään ottamaan huomioon. Peruskouluja rakennetaan oppimisympäristökonseptin mukaisesti. Toimitilojen yhteissuunnitteluun osallistuvat eri käyttäjäryhmien ja sidosryhmien edustajat sekä alueen asukkaat.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
tyytyväisyys ympäristön viihtyvyyteen ja kunnon sapisitoon, asunnottomat/1000 asukasta	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuinympäristöön säilyy korkeana.	Palvelut pyritään järjestämään pääsääntöisesti lähipalveluna.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), TEA-viisarin osallisuussummuuttaja	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista lisääntyy.	Asiakastyytyväisyyskysely toteutetaan ja sitä kehitetään edelleen. Asukkaita/huoltajia otetaan mukaan kasvatus- ja koulutuspoliittisen ohjelman tekemiseen.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yli 65 vuotiaiden kaatumisiin ja puutoamisiin liittyvät hoitajaksot, koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja alaikäisten tekemät rikokset	Arjen turvallisuus vahvistuu.	Päiväkotien turvallisuussuunnitelma päivitetään vuosittain. Omavalvontasuunnitelma valmistuu 2022 jokaiselle päiväkodille. Kaikilla yksiköillä on turvallisuus- ja valmiussuunnitelmat, WPro-ilmoitukset. Nuorisopalveluissa kehitetään ja koulutetaan heti purku –menetelmän osaajia.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmasto-suunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssiviisasta.	Pyritään lisäämään Vihreä lippuympäristöohjelmaan kuuluvien päiväkotien ja peruskoulujen määrää. Sähköisten materiaalien käyttöä lisätään perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Jatketaan päiväkodinjohtajien sessikoulutusta. Perusopetuksen ja lukion rehtoreiden esimiestyötä tuetaan säännöllisillä kokoontumisilla, uusien rehtoreiden perehdyttämisellä ja mentoroinnilla, johtamiskoulutuksiin osallistumisen tukemisella sekä mahdollisuudella työkiertoon.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suosittelupaluu	Huolehditaan hyvästä työnantajakuudesta ja henkilöstöhankinnasta.	Rekrytointiprosesseja kehitetään kaikissa yksiköissä.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat päivitetään vuosittain. Järjestetään täydennyskoulutusta koulutussuunnitelman mukaisesti. Turvallisuussuunnitelmat ja riskienarvioinnit päivitetään vuosittain. Toteutetaan työhyvinvointipari-toimintaa. Henkilöstön osaamista kehitetään koulutuksen ja tutoroinnin/mentoroinnin avulla. Työsuojelutoiminta tehostuu, kun työsuojeluvaltuutettujen määrä lisääntyy yhdellä uudella työsuojeluvaltuutetulla.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Työyksiköiden palaverit, suunnittelu- ja arviointipäivät toteutetaan pedagogisen johtamisen vuosikellon	Uudistuva Kuopio -ohjelma

		mukaisesti. Henkilöstö osallistetaan kehittämistyöhön.	
--	--	--	--

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asiakaskyselyn tulokset muutoksesta, yhteistyön sujuvuus keskeisten tahojen kesken	Rakennetaan hyvää kumppanuutta ja asiakaslähtöisiä yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa.	Osallistutaan hyvinvointialueen suunnitteluryhmiin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalautte ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.	Sähköisen asioinnin kehittäminen jatkuu. Nuorten kohtaamisen ja asioinnin virtuaalisia kanavia kehitetään. Lasten ja nuorten osallistaminen kehittämiseen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
suunnittelun eteneminen	Uusi Kuopio 2023: Suunnitellaan kaupungin tulevaa roolia ja organisoidaan toimintaa hyvinvointialueen perustamisen jälkeiseen aikaan.	Osallistutaan suunnitteluun.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nollatason vuonna 2025.		Uudistuva Kuopio -ohjelma
		Toimintaa järjestetään ja palveluita kehitetään olemassa olevan talousarvioraamin puitteissa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Perusturvan palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Palvelualueeseen kuuluvat vanhushpalvelut, vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto, lapsiperhepalvelut, aikuissosiaalityön palvelut, perusturvan tukipalvelut sekä perusturvan ja terveydenhuollon yhteiset johdon tukipalvelut. Perusturvan palvelujen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa. Perusturvan palvelut osallistuvat aktiivisesti hyvinvointialueen muodostumiseen liittyvään valmistelutyöhön, johon kohden tuu vuoden 2022 aikana merkittävästi perusturvan viranhaltijoiden työpanosta.

Vanhushpalveluissa toteutetaan lakia ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta. Ikäystävällinen Kuopio-ohjelma sisältää lain vaatiman suunnitelman toimenpiteistä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluissa painottuu ensisijaisesti kotiin annettavat palvelut, jossa toimintakyvyn tukemista ja vahvistamista toteutetaan ensisijaisesti yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa paikassa. Palveluiden järjestämistapana on oma palvelutuotanto, ostopalvelu ja palveluseteli. Erityisasumispalvelujen järjestämistapana on oma palvelutuotanto ja ostopalvelu.

Vanhushpalvelulain muutoksen myötä ympärivuorokautisen asumispalvelun henkilöstömitoituksen on oltava vuoden 2022 alusta vähintään 0,6. Vanhushpalvelulakiin on kirjattu säännökset iäkkään henkilön toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnissa käytävästä RAI-arviointivälineistöstä, jonka tulee olla käytössä viimeistään 1.4.2023. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista tuli voimaan 1.7.2021 alkaen ja lain toisen vaiheen muutokset astuvat voimaan vuoden 2022 alussa. Ensimmäisen vaiheen merkittävin muutos oli pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen asiakasmaksun määräytymisperusteiden yhtenäistäminen laitoshoidon asiakasmaksun mukaiseksi. Toisessa vaiheessa asiakasmaksukaton piiriin tulevat jatkossa muun muassa tilapäisen kotisairaanhoidon asiakasmaksut.

Vanhusten palvelutarpeiden ennakoitaan kasvavan merkittävästi tulevina vuosina. Tulevaisuuden kannalta keskeistä on vahvistaa matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelun roolia sekä parantaa palvelutuotannon toimintakykyä vahvistavien palvelumuotojen vaikuttavuutta. Kotihoidossa keskitytään strategian mukaisesti paljon tukea tarvitsevien ihmisten toimintakyvyn vahvistamiseen. Kevyemmässä palvelutarpeessa olevat asiakkaat ohjataan omaehtoiseen tai kolmannen sektorin palvelujen piiriin. Hoivapalvelujen haasteena on palveluiden kysynnän kasvusta johtuva henkilöstön kasvava tarve samanaikaisesti, kun henkilöstöä eläköityy ja uuden työvoiman saatavuus vaikeutuu.

Vammaislainsäädäntö pitkän tähtäimen vammaispoliittisena tavoitteena on uudistumassa osana sosiaalihuoltolain kokonaisuudistusta. Vammaisille ja kehitysvammaisille henkilöille annettavat palvelut ovat pääosin lakiin perustuvia, joissa henkilön yksilölliset tarpeet on otettava huomioon. Periaatteena on, että julkiset palvelut suunnitellaan kaikille sopiviksi ja ympäristö esteettömäksi. Vammaiselle henkilölle laaditaan henkilökohtainen palvelusuunnitelma hänen tarvitsemiensa palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi. Tavoitteena on tukea vammaisten henkilöiden työ- ja toimintakykyä sekä omatoimisuutta. Kunnan järjestämillä palveluilla ja tukitoimilla helpotetaan vammaisten henkilöiden selviytymistä jokapäiväisessä elämässä. Kunnan järjestämillä palveluilla ja tukitoimilla helpotetaan vammaisten henkilöiden selviytymistä jokapäiväisessä elämässä. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa säädetään erityishuollon järjestämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta. Erityishuoltoa annetaan henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta edellyttää, että asiakkaan itsemääräämistä on tuettava ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä on vältettävä.

Suomeen on valmisteltu kansallinen lapsistrategia, jonka tavoitteena on lapsen oikeuksia kunnioittava yhteiskunta. Valmistelun pohjana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Strategian tavoitteisiin sitoutetaan valtion ohella myös muut julkiset toimijat, etenkin kunnat ja kuntayhtymät, korkeakoulut ja opetuksen järjestäjät, järjestöt, seurakunnat sekä elinkeinoelämä. Valtakunnallisen lapsistrategian yhteydessä on THL suosittanut alle 18-vuotiaiden lasten ja perheiden palveluiden kokoamista niin sanotuksi perhekeskusverkostoksi. Lapsiperhepalveluissa jatketaan perhekeskusmallin toimeenpanoa ja kehittämistä yhteistyössä sivistystoimen, liikunnan, kulttuurin, terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden kesken. Tavoitteena on ennaltaehkäisyyn painottuva toimintamalli perhekeskuksen palvelutoiminnassa. Keskiössä on määritellä alueellisesti yhtenäiset linjaukset, joiden mukaan systemaattista tukea tarjotaan lapsen eri ikävaiheissa raskauden ajalta alkaen. Käytännön työskentelyssä siirrytään monialaiseen ja moniammatilliseen työskentelyyn ja hyödynnetään vanhemmuuden ja parisuhteen tuen sekä eroauttamisen malleja ja työkalupakkeja (LAPE-hanke) sekä valtakunnallisia linjauksia (THL).

Sosiaali- ja terveysministeriön vaativan lastensuojelun työryhmä on antanut raporttinsa lastensuojelua koskevan lainsäädännön muuttamiseksi siten, että vaativan sijaishuollon sisällöstä, tarkoituksesta ja järjestämisestä säädetään lailla. Tavoitteena on luoda kokonaisuus, jolla vahvistetaan toiminnallisesti integroitua sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä vaativan lastensuojelun parantamiseksi. Kuopion kaupungilla ja Kuopion Yliopistollisella sairaalalla on käynnistynyt investointihanke nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun ns. integroidusta laitoshoidosta, joka vastaa ko. lain tavoitteisiin. Lisäksi painopistettä vahvistetaan asiakkaana olevan lapsen oppimisvaikeuksien tai vammaisuuden selvittämiseen sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden järjestämiseen viivytyksettä.

Aikuissosiaalityön palveluihin on määritelty uusi valtakunnallinen palveluluokitus ja jatkossa palvelut luokitellaan työikäisten palvelukokonaisuuteen. Työikäisten sosiaalipalveluiden tavoitteena on tukea työikäisiä asiakkaita elämänhallintaan, työhön, toimeentuloon tai opiskeluun liittyvissä asioissa sekä vähentää eriarvoisuutta. Työikäisten palveluissa annettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi kuntouttava työtoiminta, asiakkaan raha-asioiden hoitaminen ja sosiaalinen kuntoutus. Työikäisten palvelut perustuvat muun muassa sosiaalihuoltolakiin, toimeentulotuesta annettuun lakiin, sosiaalisesta luototuksesta annettuun lakiin, kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ja kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin. Aikuissosiaalityön vastuualue (työikäisten palvelut) tuottaa seuraavat palvelut: asiakasohjaus- ja taloudellinen tukeminen, suunnitelmallinen sosiaalityö, sosiaalinen kuntoutus, työkyky- ja eläkeselvitys, sosiaalinen luototus sekä pakolaistyö.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Vanhuspalveluissa toteutetaan vuoden 2022 aikana aiemmin linjattua palvelustrategiaa ja Kuopio 2025 ohjelman yhteydessä asetettuja rakennetavoitteita. Strategiset tavoitteet korostavat palvelurakenteen keveyttä, asetteista luopumista laitoshoidosta ja ympärivuorokautisen hoivan peittävyden asteittaista pienentämistä. Keskeisenä keinona rakennemuutoksen toteuttamiselle on varhaiskuntoutuksen ja sairaalakotiutusprosessin uudelleen organisointi. Strategian toteutumista haastaa työvoiman saatavuuteen liittyvät haasteet, joiden halluunottoon talousarviossa on myös varauduttu.

Valtuuston vuonna 2021 vanhuspalvelurakenteen kehittämiseksi myönnetyn kehittämisrahan avulla vahvistetaan vanhuspalvelujen varhaiskuntoutuksen rakenteita ja osaamista. Tarkoituksena on valtuuston asettaman tavoitteen mukaisesti asumispalveluiden tavoitepeittävyden ja kotiin annettavien palvelujen yhteensovittaminen. Vanhuspalveluiden sairaalasta kotiutuksen tuki sekä kotihoidon kuntouttavat arviointijaksot keskitetään uuden kotiutus- ja kuntouttava arviointijakso -yksikön toiminnaksi. Keskittämällä vahvistetaan monia-laisen tiimin kuntoutusosaamista, kuntouttavan toiminnan tasalaatuisuutta sekä vaikuttavuutta.

RAI –mittarin käyttöönotto jatkuu vuoden 2022 aikana vanhusten ja mielenterveys- sekä päihdekuntoutujien sekä vammaispalveluissa toimintakykyä ja voimavaroja arvioitaessa ja vahvistaa näin tarveperusteista (hoitoisuus) palvelusuunnittelua. Mittarilla saadaan kansallisen tason vertailutietoa palveluiden kohdentumisesta ja laadusta. Käyttönotot edellyttävät myös henkilöstön työpanosta.

Ikääntyneiden ja erityisryhmien palveluohjauksessa jatketaan edelleen matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelun kehittämistä ja kasvokkain palvelun sekä chat-palvelun vakiinnuttamista palvelukanavana. Tavoitteena on myös etäyhteydellä palveleminen haja-asutusalueilla ja sen mahdollistamiseksi tehdään yhteistyömahdollisuuksien kartoittamista Hyvinvoinninedistämisen palvelualueen kansalaistoiminnan kanssa. Viestinnän roolia muutoksen tukena vahvistetaan ja parannetaan kuntalaisten mahdollisuutta löytää tietoa myös itsestä omatoimisesti pärjäämisen tueksi. Jatketaan yhteistyötä Tarjoomo-osuuskunnan kanssa ja vahvistetaan palveluhakemiston tunnettuutta omassa toiminnassa sekä kuntalaisiin päin. Kehitetään palveluohjauksen työprosesseja niin, että palvelutarpeen arviointi toteutuu lakisäätöisessä ajassa.

Vanhuspalveluissa vahvistetaan muistisairaana oikea-aikaista tukea kohdentamalla muistikoordinaattorien työpanos ensisijaisesti muistisairaudesta varhaisempaan vaiheeseen, jossa palvelutarve ei ole vielä säännöllinen. Samalla muistikoordinaattorin siirtyvät osaksi palveluohjauksen kokonaisuutta. Palvelupisteeseen koostetaan esittely kotona asumista tukevista teknologisista ratkaisuista. Tavoitteena on, että 60 % tulleista yhteydenottoista voidaan ratkaista matalankynnyksen palvelussa.

Hoivapalvelujen säännöllisen kotihoidon ja asumispalvelujen tärkein painopiste on asiakkaiden toimintakyvyn eli arjessa selviytymisen, itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden vahvistaminen. Asiakkaiden hoito- ja kuntoutussuunnitelmat perustuvat asiakkaiden asettamiin omiin tavoitteisiin toimintakyvyn parantamiseksi. Asiakkaan toimintakykyä vahvistetaan vanhustyön monialaisen tiimin, asiakkaan ja hänen lähipiirinsä yhteistyönä.

Virtuaalikotihoidon peittävyttä kotihoidon asiakkaista on tavoitteena laajentaa 15 %:sta 20 %:iin. Lääkerobotin käyttöönotto jatkuu vuodelta 2021 ja tavoitteena on lääkerobotin 15 %:n peittävyys kotihoidon asiakkuuksissa.

Lautakunnan toukokuussa 2021 tekemän päätöksen mukaisesti Puijonlaakson palvelukeskuksen osasto 2 toiminta jatkuu enintään vuoden 2022 loppuun. Korvaavat paikat järjestetään vanhusten asumispalvelujen puitesopimuksen kautta lisäämällä ostopalveluita vuonna 2022.

Kotikuntoutus toimii tiiviissä yhteistyössä muun hoivan kanssa. Kotikuntoutusta kehitetään kotona pärjäämistä ja toimintakykyä tukevaan suuntaan.

Vammaispalveluiden järjestämävastuulla olevissa palveluissa asiakkaille turvataan lakisääteiset, riittävät ja tarkoituksenmukaiset palvelut. Vammaispalveluiden ja kehitysvammahuollon asiakkaille järjestetään sosiaalihoitolain, vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaisia palveluja ja tukitoimia (mm. henkilökohtainen apu, päivä- ja työtoiminta, palveluasuminen, liikkumista tukevat palvelut). Palvelutarpeen arviointi tehdään yhteistyössä asiakkaan, hänen omaistensa/läheistensä tai asiakkaan laillisen edustajan kanssa. Arviointiin voi tarvittaessa osallistua myös palveluntuottajan edustaja ja muu asiantuntija. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa hakemuksesta. Kehitysvammahuollon kokonaisuus sisältää kehitysvammaisille henkilöille erityis- huoltoon kuuluvat palvelut (mm. kehitysvammaisten päivä- ja työtoiminta ja kehitysvammaisten asumispalvelut). Vammaisten ja kehitysvammaisten henkilöiden päivä- ja työtoiminnalla edistetään asiakkaiden yhteiskunnallista osallistumista. Kehitysvammaisten ja vammaisten henkilöiden asumispalveluja tuotetaan pääosin ostopalveluna ja osin omana toimintana (Maljapuron palvelukoti, Puusepän tuettu asuminen). Lasten tilapäisen hoidon oman tuotannon yksikköä on suunniteltu vuoden 2021 aikana. Lasten tilapäishoidon oman tuotannon yksikkö käynnistyy alkuvuonna 2022. Vammaisten lasten perheitä on osallistettu oman tuotannon yksikön suunnitteluun.

Lastensuojelun uudet valtakunnalliset laatusuosituksot ovat tulleet kuntien käyttöön. Päivitetty laatusuositus korostaa entistä vahvemmin ihmissuhdeperustaista, lapsilähtöistä ja lapsen oikeuksista huolehtivaa työskentelyä. Suojelutehtävä toteutuu parhaiten, kun lapset, nuoret ja heidän läheisensä sekä työntekijät luottavat toisiinsa ja toimivat yhteistyössä. Yhteistyötä lapsen asioissa työskentelevien tahojen välillä korostetaan sekä yhteistä arviointia asiakkuuden alusta lähtien. Sijaishuoltoon ja valvontaan on laadittu valtakunnalliset laatusuosituksot.

Lastensuojelun avohuollossa käytössä oleva THL:n mukainen systeeminen toimintamalli käynnistyy pilotointina vuoden 2022 aikana myös sijaishuollossa. Systeemisen mallin mukaista ajattelua laajennetaan poikkihallinnollisesti muihin sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityistason palveluihin. Kuopion kaupunki hallinnoi Pohjois-Savon maakunnan osalta sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaa Itä- ja Keski-Suomen maakuntien lastensuojelun kehittämishanketta (LUMO). Hankkeen keskiössä on monialaisen lasten-suojelutyön ja palvelujen konkreettinen kehittäminen. LUMO-hankkeen aikana Itä- ja Keski-Suomen yhteis-toiminta-alueella otetaan käyttöön monitoimijainen yhteistyömalli ja monialaiseen arviointiin perustuva työskentelymalli, jonka viitekehityksenä on systeeminen lastensuojelu. Systeeminen lastensuojelu antaa lastensuojelun sosiaalityöntekijälle työkaluja ja osaamista vastata tästä monialaisesta työstä sekä kantaa tehtävään kuuluva erityinen vastuu.

Kuopion kaupunki tuottaa sosiaalipäivystyspalvelua maakunnan kunnille. Pohjois-Savon sosiaalipäivystys on edelleen vahvasti kehittämisen painopisteenä mm. yhteiskunnan häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautumiseksi. Sekä sosiaalihuoltolaki että terveydenhuoltolaki ovat uudistuneet 1.3.2021 alkaen ja toimeenpantavaksi tulee mm. valmiussuunnittelua koskevia veloitteita sekä uutena mm. sosiaalihuollon tilannekuvan rakentamista eri häiriötilanteissa.

Aikuissosiaalityössä painopisteenä ovat heikoimmassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevien asiakkaiden toimintakyvyn ja elämänhallinnan ylläpitäminen ja vahvistaminen sekä osallisuuden edistäminen. Aikuis-sosiaalityössä korostuu matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontatyö, muutokseen tähtäävä tai huolenpidollinen suunnitelmallinen yksilötyö, osallisuuden edistäminen, työelämäosallisuuden edistäminen, jalkautuva työ sekä verkostotyö. Aikuissosiaalityön asiakasohjaus- ja taloudellinen tukeminen –yksikkö vastaa kaikkien uusien työikäisten asiakkaiden matalan kynnyksen ohjauksesta ja neuvonnasta, taloudellisesta tukemisesta (täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki, sosiaalinen luototus, välitystili) sekä palvelutarpeen arvioiden tekemisestä ja niiden mukaisesta jatko-ohjaustyöstä ensisijaisten ja tarpeenmukaisten palveluiden piiriin. Aikuissosiaalityössä seurataan toimintaa ohjaavia, sosiaalihuoltoa koskevia lainsäädännön muutoksia.

Lakisääteisen sosiaalisen kuntoutuksen palveluiden tarve on kasvanut tasaisesti. Sosiaalisen kuntoutuksen palveluita toteutetaan sosiaalista toimintakykyä ja arjen sujumista tukevin yksilöpalveluin sekä elämänhallintaa tukevin ryhmäpalveluin. Sosiaalisen kuntoutuksen asiakaspalveluostot toteutetaan pääasiassa vakiintuneeksi tuotantotavaksi käyttöön otetulla palvelusetelimenettelyllä. Vuoden 2022 painopisteenä on jatkaa etäpalveluiden tehokasta hyödyntämistä perinteisten, laadukkaiden toimintatapojen lisäksi. Lisäksi painopisteenä on edelleen varmistaa asiakkaiden ohjautuminen sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan

palveluihin palvelutarpeensa mukaisesti. Työllisyyttä tukevat palvelut ovat aina ensisijaisia sosiaalisen kuntoutuksen palveluihin nähden.

Työkyky- ja eläkeselvitysprosessi on vakiintunut työmuodoksi aikuissosiaalityöhön. Tehostetun työskentelyn tavoitteena on ohjata enemmän pitkään työttömyysetuudella olleita henkilöitä ensisijaisten työkyvyttömyysetuuksien piiriin ja sitä kautta vähentää työmarkkinatuen kuntaosuuksia. Työkyky- ja eläkeselvittelyn tuloksellinen työ on suoraan riippuvainen oikeanlaisista asiakasohjauksista, joka edellyttää mahdollisen työkyvyttömyyden tunnistamista. Työkyky- ja eläkeselvitykseen on kilpailutettu laajasti erikoislääkärien ja muiden asiantuntijoiden ostopalveluita.

Pakolaistyössä jatketaan kiintiöpakolaisten vastaanottoa siten, että kaupunki varautuu ottamaan vähintään Pohjois-Savon ELY-keskuksen Kuopioon esittämän määrän vuosittain. Lisäksi yksikkö on varautunut vastaanottamaan humanitäaristen kriisien perusteella lisäpaikoille osoitettavia henkilöitä

Henkilöstösuunnittelu

Lähi vuosina on vaihtuvuutta erityisosaamista vaativissa tehtävissä sekä hoitohenkilöstön tehtävissä. Rekrytointien suunnittelua ja osaamistarpeita on kartoitettava ennakoivasti. Uudet lait ja asetukset mm. hoitajamitoituksesta ympärivuorokautisessa hoidossa ohjaavat henkilöstön resurssointia samoin kuin suositukset sosiaalityöntekijöiden asiakasmääristä. Ammattihenkilöstön saatavuudessa on kohonnut riski erityisesti tilapäisen työvoiman osalta. Koulutettujen sijaisten saaminen on haastavaa ja etenkin lähipalvelualueille on vaikeuksia saada sekä vakituista henkilökuntaa että sijaisia.

Perusturvan ja terveydenhuollon yhteisen johdon tukipalvelujen uuden keskitetyn rekrytointiyksikön kanssa otetaan käyttöön sujuvammat sijaishankinta- ja rekrytointiprosessit ja vahvistetaan oppilaitos- ja opiskelijayhteistyötä.

Henkilöstön osaamista vahvistetaan lainsäädäntö tuntemuksen, asiakkaan valinnanvapauden ja työmenetelmien osalta. Koulutussuunnitelmassa varaudutaan ajankohtaisten uudistusten vaatimiin koulutuksiin. RAI-toimintakyky mittarin käyttöönotto vaatii henkilöstön kouluttautumisen, mikä on alkanut loppuvuodesta 2021. Työkierto ja joustava henkilöstön käyttö ovat osa tavanomaista toimintaa. Henkilöstöä kannustetaan oman osaamisen kehittämiseen ja uuden oppimiseen.

Lasten tilapäisen hoidon oman tuotannon yksikön toiminnan käynnistyessä tarvitaan henkilöstöä 10 htv.

Lastensuojelun työsuojeluohjelman toimeenpanoa jatketaan vuonna 2022.

Tavoitteena on ylläpitää työhyvinvointia kehittämällä etätöitä ja työyhteisön yhteisöllisyyttä tasapainottavia toimintamalleja.

1. KASVAVA KUOPIO

1.1. Kilpailukykyinen yrittäjisympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
yritysten työvoiman saatavuus, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.	Kerätään kokemuksia työvoiman rekrytoinnista ulkomailta. Oppisopimuskoulutusta edistetään kysynnän mukaisesti. Tarjotaan harjoittelupaikkoja ja otetaan opiskelijoita harjoitteluihin ja kesätyöhön eri yksiköihin.	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.	Osallistutaan aktiivisesti hyvinvointialueen valmisteluun. Kuopion kaupunki toimii osatoteuttajana valtakunnallisessa lastensuojelun kehittämishankkeessa (LUMO) Pohjois-Savon osalta. Tämän lisäksi Kuopion kaupunki pilotoi yhdessä KYSin kanssa valtakunnallisesti ensimmäistä lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian integroitua laitoshoidtoa. Osallistutaan kansallisiin verkostoihin.	Kasvava Kuopio -ohjelma
imago- ja maineselvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.	Näkyvyyden parantaminen rekrytoinnissa yhdessä muiden maakunnan toimijoiden kanssa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.1. Aktiivisuuteen innostava arki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
arjen fyysistä aktiivisuutta kuvaavat mittarit, sisä- ja ulkoliikunta- paikkojen kävijämäärät ja terveyden edistämisen aktiivisuus (TEA-viisari) liikunnan osalta	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäluokissa.	Ikäihmisten ohjauksen ja neuvonnan vahvistaminen.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.2. Varhainen tuki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
koettu tuen saaminen vanhemmuuteen, lastensuojelua kuvaavat mittarit, perhekeskustoiminnan eteneminen	Vanhemmuus sekä perheiden ja läheisten ihmissuhteet vahvistuvat.	Perusturvan lapsiperhepalvelut ja vammaispalvelut osallistuu perhekeskustoimintamallin kehittämiseen ja sen monialaisiin toimintoihin. Lisäksi lastensuojelun systemisen toimintamallin mukaisia työtapoja hyödynnetään ja laajennetaan	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
päihteiden käyttö eri ikäryhmissä, nuorten suhtautuminen päihteisiin, psyykkistä kuormittuneisuutta ja mielenterveyttä kuvaavat mittarit, Hyvällä Mielellä Pohjois-Savo -hankkeen eteneminen	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi paranee.	Lapsiperhepalveluissa ja aikuissosiaalityössä päihteettömyyttä tuetaan sosiaalityön keinoin ja tehdään tiivistä yhteistyötä alueen päihdetyön toimijoiden kanssa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.3. Työllistyminen ja toimeentulo

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
työttömyysaste, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys, työmarkkinatuen kuntakoosuus, koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, kuntakokeilun toteutuminen	Työttömyys, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys vähenevät.	Tehdään yhteistyötä Kuopion työvoiman palvelukeskuksen (TYP) kanssa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista lisääntyy.	Asiakastytyväisyyskyselyjä toteutetaan säännöllisesti ja kehitetään sähköisiä palveluja kuntalaisille.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

osuus (%), TEA- viisarin osalli- suussumma- muuttuja		Vakiintuneiden asiakasraatien toimintaa jatketaan myös hyvinvointialueelle valmistautumisen aikana.	
yli 65 vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot, koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja alaikäisten tekemät rikokset	Arjen turvallisuus vahvistuu.	Ikäihmisten ohjauksen ja neuvonnan kautta vahvistetaan, myös ikäihmisten varhaiskuntoutuksen uusilla toimintamalleilla. RA:n käyttöönotto tukee kaatumisriskin arviointia. Lapsiperhepalveluissa ja aikuissosiaalityössä hyödynnetään Ankkurityöryhmän toimintaa, jonka tehtävänä on ennaltaehkäistä nuorten tekemiä rikoksia ja ohjata nuoria tarvittavien palvelujen piiriin	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmasto-suunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssiviisasta.	Hankinnoissa huomioidaan ympäristövaikutukset.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Perusturvan palveluissa toteutetaan työtyytyväisyyskyselyt vuosittain. Työtyytyväisyyskyselyssä esille nousseet kehittämiskohteet käsitellään yhteisesti henkilöstön kanssa. Henkilöstöllä on mahdollisuus etätyöpäivätyöskentelyyn kaupungin linjaamien ohjeiden mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suositteluhalu	Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstöhankinnasta.	Rekrytoinnin ja rekrytointiyksikön kehittäminen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Henkilöstön sairauspoissaoloja seurataan ja kannustetaan oman osaamisen kehittämiseen. Lakisääteistä täydennyskoulutusveloitetta noudatetaan. Lisäksi työhyvinvointiin, työturvallisuuteen ja osaamisen vahvistamiseen liittyviä mittareita seurataan säännöllisesti. Vanhuspalveluissa tutkimus- ja kehittämissyhteistyö Tampereen yliopiston kanssa kotona tehtävän työn turvallisuusriskien ennakoinnista. Lapsiperhepalveluissa on käynnissä erillinen lastensuojelun työsuojeluohjelma vuosille 2021-2022.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Toteutetaan työtyytyväisyyskyselyt vuosittain.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asiakaskyselyn tulokset muutoksesta, yhteistyön sujuvuus keskeisten tahojen kesken	Rakennetaan hyvää kumppanuutta ja asiakaslähtöisiä yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa.	Osallistutaan hyvinvointialueen valmisteluun ja toteutetaan aktiivista yhteistyötä ja kumppanuutta suhteessa hyvinvointialueeseen ja kuntiin.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.	Ikäihmisten neuvonnassa vahvistetaan Chat-palvelun roolia. Digipalveluita edistetään osana hyvinvointialuevalmistelua.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
suunnittelun eteneminen	Uusi Kuopio 2023: Suunnitellaan kaupungin tulevaa roolia ja organisoidaan toimintaa hyvinvointialueen perustamisen jälkeiseen aikaan.	Osallistutaan Hyvinvointialueen suunnitteluun.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nollatason vuonna 2025.		Uudistuva Kuopio -ohjelma
		Tasapainotussuunnitelman toteuttaminen	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Terveydenhuollon palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Palveluilla tuetaan ja edistetään kaikkien ikä- ja väestöryhmien hyvinvointia järjestämällä laadukkaat ja riittävät peruspalvelut. Erityisesti paneudutaan lapsiperheiden hyvinvointiin, vanhusten toimintakyvyn parantamiseen, päihteettömyyden ja mielenterveyden edistämiseen sekä hoitamaan ammattitaidolla ja asiakaslähtöisesti, niin fyysisiä kuin psyykkisiäkin sairauksia.

Terveydenhuollon palveluissa huomioidaan valtakunnalliset, uuden hallituksen linjaukset lähtökohtana tulevaisuuden sote-keskusmalli.

Tulevaisuuden haasteet liittyvät sote- ja maakuntauudistukseen liittyviin valmistelutehtäviin ja lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan (LAPE) liittyvään syvälliseen toimintakulttuurin uudistukseen ja perhekeskustointimallin rakentamiseen. Haasteina ovat myös henkilöstön osaamisen kehittäminen ja johtamisen yhteensovittaminen. Haasteita toimintojen kehittämiseksi ovat palvelujen maantieteellinen laajuus, työvoiman saataavuus, opiskelijoiden ja monikulttuuristen asiakkaiden lisääntyminen sekä uudistuvia toimintoja tukevien työtilojen mahdollistaminen/löytäminen.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut siirtyivät organisaatiouudistuksen myötä vastaanottopalvelujen alaisuuteen vuoden 2021 alusta alkaen. Lasten mielenterveyspalvelut tuottaa mielenterveyspalvelut 4–12-vuotiaille kuopiolaisille lapsille perheineen ja nuorten mielenterveyspalvelut vastaavat palvelut 13–19-vuotiaille nuorille perheineen. Molemmat yksiköt ovat ruuhkautuneet vuoden 2021 aikana sekä resurssivajeesta, että lisääntyneestä asiakasmäärästä johtuen.

Kaupunki on saavuttanut neuvotteluratkaisun sairaanhoitopiiriin kanssa sekä lasten- että nuorten mielenterveyspalveluiden työnjaon osalta. 1.1.2022 alkaen sairaanhoitopiiri vastaa läheteellisestä erikoissairaanhoidon toiminnasta ja kaupunki keskittyy läheteettömään toimintaan huolehtien lievistä- ja keskivaikeista mielenterveyden ongelmista perusterveydenhuollon tasoisesti. Avohoidon vastaanotto toiminnan yhteyteen luodaan lasten mielenterveysongelmien hoitamista varten oma palvelulinjansa ja nuorten hoitamista varten omansa. Erikoissairaanhoidon palveluita tarjonneen Lasten- ja nuorten mielenterveyspalvelujen (LNMY) toiminta lakkaa 31.12.2021.

Hoitotarvikkeiden kustannukset ovat viime vuosina tasaisesti nousseet ja niin tapahtuu oletettavasti myös 2022. Suurimpia syitä tähän ovat tyyppi I diabeteksen hoidossa käytettävät sensorit ja kotiin hoidettavien iäkkäiden asiakkaiden määrän lisääntyminen. Lääkekustannusten nousun selittää mm. tartuntatautivastaanottoimme hoidettavaksi siirtyneiden hepatiittipotilaiden lääkkeitä ja HIV-potilaiden lääkkeitä. Apuvälineiden kustannusten nousu johtuu ikääntyneiden asiakkaiden asuminen kotona yhä pidempään ja sitä myötä avun ja apuvälineiden tarpeen lisääntyminen.

Suun terveydenhuollon palveluiden kysynnän kasvu ja koronan aiheuttama hoitovelan purkamisen aiheuttaa toimintaan haasteita. Lakiesitys kiireettömän hoitoon pääsyajan lyhentämisestä suun terveydenhuollossa kolmeen kuukauteen tuo lisähaasteita hoitotakuussa pysymiseen.

Asiakasmaksulain maksukatto laajentui koskemaan suun terveydenhuollosta perittäviä asiakasmaksuja vuoden 2022 alusta. Asiakasmaksutulojen vähenemää on vaikea ennakoita. Muutos saattaa lisätä myös potilaiden siirtymistä yksityispuolelta julkiselle puolelle.

Poliklinikkatoiminta Harjulan sairaalassa kapenee neurologian vastaanotto toiminnan integroitua KYSin toimintaan jo vuoden 2022 alusta. Sairaalahankesuunnittelu jatkuu ensisijaisesti kuopiolaisten hoidontarpeen pohjalta, mutta suunnitelmaa mukautetaan syntyvän hyvinvointialueen palvelurakenteeseen. Yhteinen tavoite on entistä paremmin toisiaan täydentävät, kuntoutuksellisesti vaikuttavat ja potilaalle hyötyä tuottavat kokonaisuudet, saattohoidon valtakunnallisia tavoitteita unohtamatta.

Potilastietojärjestelmien (OMNI360, UNA-hanke) myötä tiedon siirtymisen odotetaan parantuvan. Laaja käyttöönotto siirtyy hyvinvointialueen toimeksi pantavaksi.

Valtakunnallisesti psykiatrisen avohoidon palvelujen kysyntä on lisääntynyt. Tämä on näkynyt myös Kuopion psykiatrian keskuksessa, missä läheteet ja vuosittain hoidon piirissä olleiden henkilöiden määrä ovat viimeisten vuosien aikana lisääntyneet. Aikuispsykiatrian osastopaikkojen vähenemistä korvaamaan on perustettu tehostetun avohoidon palveluja. Kuopion psykiatrian keskuksen tehostetun avohoidon työryhmä turvaa nopean hoitoon pääsyn ja tiiviin akuuttivaiheen hoidon. Toiminta parantaa asiakaslähtöisiä palveluja ja tuo onnistuessaan kustannussäästöjä laitoshoidon- ja erityisasumispalvelutarpeiden vähenemisen myötä.

Matalankynnyksen mielenterveyspalveluja tuotetaan yhteistyössä yli organisaatorajojen osallistumalla mielenterveyspalvelujen tuottamiseen terveyskeskuksen vastaanotto toiminnan tiimien kanssa. Psykiatrisen kuntoutuksen palvelut kohdentuvat aiempaa nuorempiin ikäluokkiin. Asiakasprosessien sujuvuutta varmistetaan yhteistyöllä myös kotihoidon, terveydenhoitoyksikön, aikuissosiaalityön sekä lastensuojelun kanssa.

Kuopion psykiatrian keskus on mukana sairaanhoitopiirin sähköisiä palveluja ja videovälitteistä toimintaa kehittävässä e-Psykiatria hankkeessa. Vastaanottokäyntien toteuttamista myös etäyhteyksin on kehitetty ja niiden määrä on lisääntynyt.

Kuopion psykiatrian keskukselta on osallistuttu tulevan psykiatria -talon suunnitteluun, jonne on tarkoitus keskittää aikuisten ja nuorten psykiatrisen sairaalahoito ja poliklinikkatoiminta vuoden 2024 alusta.

Kuopion kaupunki ja Tuusniemen kunta ovat solmineet keskinäisen sopimuksen terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä niin, että isäntäkuntana toimii Kuopion kaupunki. Sopimus on voimassa vuoden 2022 loppuun ja sopimuskauden tavoitteena on uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta yhdessä Tuusniemen kunnan sosiaalipalveluiden kanssa. Tuusniemen yhteistoiminta-alueella sairaanhoitoa kehitetään kotihoitopainotteisemmaksi osastopaikkojen kustannuksella yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoitoon palvelut ostetaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä vuonna 2022, mikä vastaa nykyistä käytäntöä. Ostettavat palvelut ovat erikoissairaanhoitotasoisia erityispalveluita kuntalaisille. Keskeisiä toiminta-alueita ovat erilaiset leikkaustoiminnot, syöpähoidot ja vaativat sisätautien alaan kuuluvat hoidot. Toimintaa pyritään kehittämään avohoitopainotteisemmaksi, ts. vuodeosastojen käyttöä pyritään vähentämään.

Koronavirusepidemia on maaliskuusta 2020 lähtien aiheuttanut huomattavan patouman erikoissairaanhoitoon palvelujen tarpeelle ja tulee viivästyttämään hoitoon pääsyä. Siirtyneet, ei kiireelliset toimenpiteet tulevat myös vaikuttamaan vuoden 2022 talousarvion suunnitteluun.

Talousarviovaraus erikoissairaanhoitoon palveluihin on toimintakatetasolla 185,3 milj. euroa, joka on n. 2,6 milj. euroa vähemmän tilinpäätökseen 2020 verrattuna (ilman edellisvuosien shp:n alijäämiä) ja talousarvioon 2021 verrattuna 6,8 milj. euroa (3,8 %) enemmän. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tämän hetkisen 2022 talousarvion Kuopion osuus (+3,8 %) huomioiden myös muu maksettava erikoissairaanhoito Kuopion kaupungin talousarviossa on noin 9,4 milj. euron ero. Tässä summassa ei ole huomioitu erikoissairaanhoitoon mm. patoutuneen ei kiireellisen hoidon purkamisesta. Kaupunki lähtee siitä, että valtion budjettiesityksen mukaisesti hoitojen purkuun sairaanhoitopiirit ja kunnat saavat merkittävän rahoituksen vuosina 2021-2023.

Erikoissairaanhoitoon ja perusterveydenhuollon tuottamien palveluiden osalta monialainen aktiivinen tilannekuvaseuranta KYSin ja ympäristökuntien kanssa jatkuu. Toimintamuutoksissa huomioidaan hyvinvointialueen muodostuminen ja palvelutoiminnan käynnistyminen 1.1.2023 alkaen.

Kuopion perusterveydenhuolto osallistuu erikoissairaanhoitoon kanssa YHESSÄ-hankkeeseen. Erikoissairaanhoitoon yksikköjen ja ympäristökuntien kanssa tullaan tekemään hoitopolkujen mallintamista työpaja -tyyppisenä toimintana mm. valtimotautipotilaiden, sokeritautipotilaiden, toiminnallisia häiriöitä sairastavien potilaiden ja iäkkäiden potilaiden osalta. Kuopio luopuu omasta lasten ja nuorten mielenterveyshäiriöiden erikoissairaanhoitosta vuoden 2022 alusta ja toiminta siirtyy sairaanhoitopiiriin vastuulle.

Potilaiden oikea-aikaista siirtymistä ja hoitoketjujen tuloksellisuutta erikoissairaanhoitoon ja perusterveydenhuollon välillä tulee tarkastella ja optimoida yhdessä, jotta hoitokäytännöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillinen koulutus ja tuki vastaavat tarvetta.

Yhteistyötä erikoissairaanhoitoon ja perusterveydenhuollon tuottamien palveluiden osalta tiivistetään. Pandemian myötä syntynyt aktiivinen yhteisen tilannekuvan seuranta jatkuu myös muiden potilasvirtojen osalta.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tulevaisuuden haasteena on tulevaan sote-uudistukseen liittyvä toimintakulttuurin muutos sekä uudelleen muotoutuva palvelukokonaisuus ja integraatio. Perustettavat hyvinvointialueet ottavat vastatakseen vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut kokonaisuudessaan. Pohjois-Savon hyvinvointialueen väliaikainen valmisteleva toimielin (VATE) on käynnistynyt heti lain hyväksymisen jälkeen heinäkuussa 2021. Uudistus vaikuttaa vuoden 2023 jälkeen kunnan rahoitus pohjaan ja tehtävä rakenteeseen. Sote- uudistuksen valmistelussa keskitytään asiakaslähtöiseen perustehtävään ja sen kehittämiseen kaupunkitasoisesti maakunnallisuus kuitenkin huomioiden. TulSote-mallin valmisteluun osallistuminen tulee olemaan tärkeä painopistealue. Palvelualueella jatketaan sote-uudistukseen valmistautumista siten, että palvelut

pystytään turvaamaan keskeytyksettä siirtymävaiheen aikana. Sote-uudistus tulee olemaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle suuri muutosprosessi ja ponnistus, jonka aikana kuitenkin on turvattava kaupungin peruspalvelut vuoden 2023 alkuun asti.

Vastaanotto toiminnan painopiste on tiimityön jatkuva kehittäminen. Varsinkin hoitajatyön merkitys korostuu potilaiden motivoimisessa pitkäaikaissairauksien hoitoon ja ennaltaehkäisyyn. Hoitajavastaanottojen kehittämistä jatketaan edelleen.

Avohoidon kuntoutuksessa tarkastellaan terapioiden lääkinnällistä tarveperustetta ja kuntoutustarpeen kestoa sekä kehitetään asiakaspalautejärjestelmää. Toiminnan painopisteenä on kuntoutujan kokonaistilannetta ymmärtävä ja kuntoutujaa osallistava työote, jossa kuntoutumista tapahtuu myös arjessa ja terapiakertojen välissä.

Hyvinvointikioskin toimintaa esitetään lakkautettavaksi säästövaateiden takia. Toiminta on ollut jo nyt 1,5 vuoden ajan tauolla, koska koronaepidemian aiheuttamat toiminnan muutokset ovat vaatineet henkilöstön työpanoksen. Kioskin tuottamat fysioterapeutin palvelut on saatu järjestettyä kuntoutuksen tiloihin pääterveysasemalle ja ajanvaraus tapahtuu sähköisesti eTerveyspalvelun kautta. Kuntalaiset ovat löytäneet sujuvasti palvelun piiriin. Kioskilla tapahtuneet rokotukset voidaan hoitaa vastaanottopalvelujen tiimeissä ja tartuntatautiyksikössä. Terveysneuvontaa voidaan toteuttaa hoitajavastaanoilla. Mikäli kioskin toiminta lakkaa, henkilöstö siirtyy vastaanottopalveluihin ja heidän työpanoksensa on sitä kautta käytettävissä myös näihin entisenkaltaisiin tehtäviin.

1.3.2022 alkaen perustetaan uusi avohoidon palvelulinja huolehtimaan lasten ja nuorten neuropsykiatristen ja oppimisvaikeusongelmien hoidosta. Palvelulinjojen toiminnasta huolehtii 21 henkilötyövuoden suuruinen moniammatillinen erityisosaajajhenkilöstö, joka edustaa lasten-, nuorisopsykiatrian, lastentautien sekä yleislääketieteen lääkäriosaamista, psykologian, sosiaalityön ja sairaanhoidon asiantuntemusta. Lisäksi käytössä on neuropsykiatrisia valmentajia. Täydentäviä palveluita, kuten terapioiden hankitaan kilpailutettavien ostopalveluiden kautta yksityisiltä palveluntuottajilta.

Uuden toimintamallin yhteydessä työtapoja uudistetaan painottaen itsenäistä työskentelyä. Perheen aikuisille suunnattavaa ryhmämuotoista, kaupungin eri yksiköiden työntekijöiden tarjoamaa moniammatillista tukea aletaan kehittää ripeästi yhdessä järjestöjen kanssa.

Uudistuksilla tavoitellaan toimivaa palveluketjua, päällekkäisyyksien purkamista työnjakoa selkeyttämällä, asiakkaan paikasta toiseen pompottelun vähentämistä, kohtuullisia hoitopääsyaikoja sekä työtyytyväisyyden ja työn vetovoimaisuuden parantamista.

Haasteina nähdään mm. palvelun aloitusvaiheeseen ennustettavan kysyntäpiikin hallinta, jo hoidossa olevien ja hoidon aloitusta jonottavien vaikeahoitoisten potilaiden jatkohoito, perustason työntekijöiden täydennyskoulutus ja tuki uuden toimintamallin käynnistyessä sekä henkilökunnan rekrytointien onnistuminen.

Ehkäisevään suun terveydenhuoltoon panostetaan ja kehitetään omahoidon ohjausta. Pop Up -toiminta lasten ja nuorten tarkastuksissa on tuonut huomattavaa tehokkuutta ja positiivista palautetta. Nuoret ja lapset, joiden kohdalla huoli on herännyt, tunnistetaan ja heidät ohjataan omahoidon vastaanotolle, missä tehdään tarvittaessa yhteistyötä sosiaalitoimen ja kouluterveydenhuollon kanssa. Moniammatillinen yhteistyömalli vakiinnutetaan myös erityisen tuen tarpeessa oleviin aikuisiin. Hoitoon pääsy turvataan Kerttu toiminnanohjausjärjestelmän, kokonaishoidon palvelusetelin ja ostopalvelun turvin.

Terveydenhoidon palvelut ovat keskeisesti mukana Lasten, nuorten ja lapsiperhepalvelujen (LAPE) muutosohjelmassa. Perhekeskustoimintamallin ja monitoimijaisen yhteistyömallin jatkumisen varmistaminen on keskeistä, sillä suurin osa terveydenhoidon palveluista on perhekeskuksen ydin(terveys) palveluja. Asiakaspalvelua parannetaan kehittämällä monialaista Yhteinen aikapalvelumuotoa sekä hyödynnetään uusia sähköisiä palveluja.

Uutena seulontana otetaan käyttöön aikuisten suolistosyövän seulonta, joka toteutetaan 2 vuoden välein. Toiminta tulee laajenemaan 56–74-vuotiaisiin vaiheistaen siten, että vuoden 2022 aikana käynnistetään seulonta 60–68-vuotiaiden osalta.

Kasvatus- ja perheneuvontaa kehitetään perhekeskustoimintamallia eteenpäin vieden sekä huomioimalla hyvinvointialueelle siirtyminen. Toiminnassa painopiste on arvioinnissa, ohjauksessa, neuvonnassa.

Sairaalapalveluiden lääkäripäivystystuki palvelee kaupungin omaa toimintaa koskeva osastoja, asumisyksiköitä ja kotihoidon työntekijöitä osavuorokautisesti. Lisääntyneen työmäärän myötä päivystysmuoto on

muuttunut osin työpaikkapäivystykseksi. Päivystyksen kokonaisjärjestely tulee uudelleen tarkasteltavaksi hyvinvointialueen toiminnan alkaessa

Ikäihmisten lukumäärä kasvaa edelleen. Kotiin vietävien palveluiden kehittyttyä sairaalapaalveluihin ohjautuvat vain aikaisempaa moniongelmaisemmat ja huonokuntoisemmat potilaat. Vierihoidon vaativien potilaiden määrä on huomattavasti lisääntynyt.

Sairaala osallistuu terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutukseen yhteistyössä Sakkyn, Savonian ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. Oppilaitosten opetus on muuttunut yhä vahvemmin työssäoppimiseksi.

KYSin ja Kuopion kaupungin Harjulan sairaalan poliklinikan ja avovastaanoton virtuaalinen diabeteskeskus toimii diabeteksen hoidon erityispätevyyden koulutautumispaikkana. Koulutustoiminnalla varmistetaan diabeteksen osaajien lisäämistä avotoimipisteisiin.

Mielenterveyspalveluissa päämääränä on hoidon ja kuntoutuksen vaikuttavuuden lisääntyminen, laadun parantaminen ja asiakaslähtöisen palveluprosessin oikea kohdentaminen avohoitopainotteisesti. Psykiatrian poliklinikkatoiminnan toimintatapojen tehostaminen ja yhtenäistäminen jatkuvat. Viime vuosina painopisteenä on ollut erityisesti lyhytpsykoterapia menetelmien osaamisen lisääminen.

Opioidikorvaushoidossa käyttöön tulleen injektiomotoisen lääkityksen käyttö lisääntyy, mikä mahdollistaa potilaiden tarvitseman muun psykososiaalisen kuntoutuksen tehostamisen.

Henkilöstösuunnittelu

Potilaiden laadukas hoito edellyttää ammatillisesti osaavaa henkilökuntaa, joka on sitoutunut jatkuvaan kehittymiseen. Terveydenhuollon toiminnoissa henkilöstön osaaminen turvataan ammatillisen täydennyskoulutusvelvoitteen ja kehityskeskustelujen pohjalta (KuntaHR) laaditun henkilökohtaisen koulutussuunnitelman myötä. Osaamisen muutos on jatkuva ja osaamista kehitetään sekä arvioidaan säännöllisesti. Yksilölliset koulutukset kohdennetaan sekä henkilökohtaisen että työyhteisön osaamistarpeen mukaisesti. Uusien teknologisten ratkaisujen käyttö edellyttää riittävää koulutusta, osaamisen vahvistamista ja kannustusta.

Henkilöstön työhyvinvointia tuetaan vuosittaisilla työhyvinvointisuunnitelmilla, jotka laaditaan yksiköittäin ja niiden toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden seurantaa.

Asiakkuuksien lisääntyminen vaatii osaamistarvetta asiakkuuden määrittelyssä, ongelmien fokuksinnassa, määräaikaissa hoito- ja kuntoutusmenetelmissä. Palvelujen takaamiseksi vakinaista henkilöstöä perehdytetään sijaistamaan erityisosaajia poissaolotilanteissa.

Vastaanottopalveluissa maaseututerveysasemilla on edelleen rekrytointiongelmia ja lääkärivajetta joudutaan täyttämään ostolääkäripalvelulla. Sijaisten saanti on vaikeutunut myös kantakaupungin alueelle hoitaja- ja lääkärhenkilöstölle.

Vastaanottopalvelujen henkilöstöön esitetään 5 terveyskeskuslääkärin htv:n lisäystä, joista 1,5 htv sijoittuisi opiskeluterveydenhuollon tehtävien hoitoon asetusmuutoksen vaativan lisäyksen takia. Tämä lisäys tukee myös lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuutta koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. 3,5 htv sijoittuu vastaanotto toimintaan tiimivastaanoille. Perusteena tälle on kasvava väestö ja lisääntynyt palvelujen tarve. Lisäksi esitetään kolmen sairaanhoitajan tehtävää vastaanottopalveluun perusteena työpareiksi lisättäville lääkäriresursseille.

Kasvaneen palvelutarpeen vuoksi esitetään vuodelle 2022 perustettavaksi kahden psykiatrisen sairaanhoitajan tehtävää uuteen muodostettavaan perustason lasten ja nuorten mielenterveyden palvelulinjaan.

Suun terveydenhuollossa kantakaupungissa henkilökunnan saatavuus on hyvä lukuun ottamatta ajoittaista hammashoitajapulaa. Kolmen hammashoitajan vakinaistaminen turvaa henkilöstön saatavuutta.

Vuodelle 2022 esitetään perustettavaksi 2 htv (sairaanhoitaja/terveydenhoitaja) neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja nuorten valmennukseen. Neuropsykiatrisen valmennuksen tavoitteena on tukea asiakkaita arjen elämänhallinnassa, tärkeiden asioiden loppuunsaattamisessa ja tunnesäätelyssä. Neuropsykiatrisella valmennuksella pyritään edistämään asiakkaan elämänhallinnan kannalta myönteisten muutosten ja toimintatapojen kehittymistä ja mielekkään elämän rakentumista. Neuropsykiatristen valmentajien kohderyhmänä ovat asiakkaat, joilla on toiminnanohjauksen vaikeuksia tai neuropsykiatrisen diagnoosi, kuten ADHD/ADD, autismikirjon häiriö, esim. Aspergerin oireyhtymä. Valmennus perustuu ratkaisukeskeiseen filosofiaan ja siinä huolehditaan voimavarakeskeisesti ja konkreettisesti erilaisten toimivien menetelmien soveltamisesta nepsy-asiakkaiden kanssa.

Sosiaalihuoltolain mukaan asiakkaalla on oikeus omatyöntekijään ja oikeus saada palvelutarpeensa kokonaisvaltaisesti arvioiduksi. Kasvatus- ja perheneuvonnassa palveluun pääsyä ja sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalityöntekijän tekemää palvelutarpeen arviointia vahvistetaan vuoden 2022 aikana yhdellä työparilla (2 htv; sosiaalityöntekijä ja psykologi). Lisäksi psykologin tekemät kehitystasotutkimukset pyritään tuottamaan jatkossa omana tuotantona nykyisten ostopalvelujen sijaan. Tätä varten psykologi resurssia vahvistetaan 1 htv:lla.

Aikaisten mielenterveyspalveluista esitetään kahden uuden psykiatrisen sairaanhoitajan tehtävän perustamista tukemaan terveyskeskuksessa tehtävää ensisijaisesti nuorten mielenterveystyötä. Lisäresurssilla voidaan myös tehostaa tiettyjen potilasryhmien tarvitsemaa pidempikestoista hoidon seurantaa. Myös perhe- ja verkostotyön kehittäminen, lasten huomiointi, neuropsykiatristen ongelmien ja päihdeongelmien tunnistaminen sekä yhteistyö muiden palveluntuottajien kanssa edellyttävät substanssiosaamisen vahvistamista ja resurssin käytön joustavaa suunnittelua.

1. KASVAVA KUOPIO

1.1. Kilpailukykyinen yrittäjisympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
yritysten työvoiman saatavuus, oppilaitoksista valmistuneista jää alueelle (%), kaupungin tarjoamat harjoittelu- ja kesätyöpaikat	Turvataan osaavan työvoiman saatavuutta.	Opiskelijoita otetaan sijaisuuksiin ja kesäharjoittelijoiksi opintojen valmistusasteen mukaisesti. Yhteistyö Savonia amk:n ja Itä-Suomen yliopiston kanssa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
edunvalvonnan vaikuttavuus	Tehdään ennakoivaa ja aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista valtakunnalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon.	Osallistutaan valtakunnallisiin verkostoihin ja työryhmiin. Pääpaino Hyvinvointialueen valmistelussa.	Kasvava Kuopio -ohjelma
imago- ja maineselvitykset	Kuopion kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen.	Näkyvyyden parantaminen rekrytoinnissa yhdessä muiden maakunnan toimijoiden kanssa.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.1. Aktiivisuuteen innostava arki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
arjen fyysistä aktiivisuutta kuvaavat mittarit, sisä- ja ulkoliikunta- paikkojen kävijämäärät ja terveyden edistämisen aktiivisuus(TEA-viisari) liikunnan osalta	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäluokissa.	Vahvistetaan Neuvokas perhe – toimintamallin toteuttamista varhaiskasvatuksessa sekä terveydenhuollossa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.2. Varhainen tuki

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
---------	-----------------------------------	--------------	---------

koettu tuen saaminen vanhemmuuteen, lastensuojelua kuvaavat mittarit, perhekeskustoiminnan eteneminen	Vanhemmuus sekä perheiden ja läheisten ihmissuhteet vahvistuvat.	Perhekeskustoimintamalli varmistetaan. Vahvistetaan vanhemmuustaitoja tarjoamalla eri ikäiset lapset ja perhetilanteet huomioivia palveluja (monialaiset perhevalmennukset ja vanhemmuudentuen ryhmät, kuten Vahvuutta vanhemmuuteen ja Ihmeelliset vuodet, monialaiset vanhempainillat ja teemakohtaiset tilaisuudet, yksilötyöskentelyssä muun muassa Vavu-menetelmä). Varmistetaan perheille varhaista tukea hyödyntämällä ja juurruttamalla Yhteinen aika -toimintamallia. Kehitetään palvelupolkuja ja uusia toimintamalleja eri toimijoiden (ml. järjestöt) yhteistyönä huomioiden saatava työote ja erityiset tuentarpeet (esim. sovinnollinen ero, eron ensiapupiste ja nepsy-osaaminen ja toimintamallit). Vahvistetaan perheille tarjottavaa varhaista tukea, kuten tukiperhe ja tukihenkilötoimintaa (koulutetut tukiperheet ja tukihenkilöt) ja systeemisen lastensuojelun toimintamallin toteutusta.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
päihteiden käyttö eri ikäryhmissä, nuorten suhtautuminen päihteisiin, psyykkistä kuormittuneisuutta ja mielenterveyttä kuvaavat mittarit, Hyvällä Mielellä Pohjois-Savo -hankkeen eteneminen	Päihteiden käyttö vähenee ja mielen hyvinvointi paranee.	Vahvistetaan henkilöstön osaamista puheeksi ottamiseen ja varhaiseen tunnistamiseen ja tukeen sekä asiakkaiden kohtaamiseen (mm. Motivoiva haastattelu, Varhaiskasvatuksen koulutuskokonaisuus, Mielen ensiapu -koulutukset, Lapset puheeksi). Yhteistyö ero toimijoiden kanssa, mm. Päihdesäätiö, TE-keskus työkykylausunnot, työttömien terveystarkastukset, joissa otetaan puheeksi päihteet ja mielenterveys, ja tarvittaessa ohjaus terveystarkastuksiin. Kehitetään terveyskeskuksen vastaanottotoiminnan yhteydessä tarjottavia matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja. Osallistutaan psykiatrisen sairaanhoitajan työpanoksella poliisin nuorille suunnatun moniammatillisen Ankkuri-työryhmän toimintaan.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

2.3. Työllistyminen ja toimeentulo

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
---------	-----------------------------------	--------------	---------

työttömyysaste, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys, työmarkkinatuen kuntaosuus, koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, kuntakokeilun toteutuminen	Työttömyys, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys vähenevät.	Tehdään yhteistyötä Kuopion työvoiman palvelukeskuksen (TYP) kanssa sekä järjestetään työttömien terveystarkastukset.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
---	---	---	----------------------------

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
yhteenkuuluvuus kouluyhteisöön, aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), TEA-viisarin osallisuussummuuttuja	Asukkaiden osallistuminen sekä kokemus vaikutusmahdollisuudesta lisääntyy.	Asiakastyytyväisyyskyselyjä toteutetaan säännöllisesti ja kehitetään sähköisiä palveluja kuntalaisille.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
yli 65 vuotiaiden kaatumisiin ja puutoamisiin liittyvät hoitajaksot, koulukiusaaminen, katuturvallisuusindeksi ja alaikäisten tekemät rikokset	Arjen turvallisuus vahvistuu.	Osallistutaan Ankkuri-työryhmän toimintaan, jonka tehtävänä on ennaltaehkäistä nuorten tekemiä rikoksia ja ohjata nuoria tarvittavien palvelujen piiriin.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
henkilöstön osuus niissä yksiköissä, jotka ovat tehneet ilmasto-suunnitelman	Toiminta ja hankinnat ovat Kuopiossa resurssiviisasta.	Hankinnoissa huomioidaan ympäristövaikutukset.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Etätyö mahdollistetaan esimiestyötä tekeville suunnitelmallisesti esimiestyötä tukien ja työhyvinvointia tukien. Työtyytyväisyyskyselyt tehdään vuosittain ja esille nousseet kehittämiskohteen käsitellään henkilöstön kanssa.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suosittelupaluu	Huolehditaan hyvästä työnantajakuudesta ja henkilöstöhankinnasta.	Panostamalla suunnitelmallisesti työhyvinvointiin voimme turvata suuntauksen terveydenhuollon vetovoimaisuutta työnantajana. Kiinnitetään huomiota rekrytointiprosessiin. Täytetään avoimet virat ja tehtävät mahdollisuuksien mukaan nopeasti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv, työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Vuosittaiset työhyvinvointisuunnitelmat laaditaan jokaiseen toimintoon ml. tukipalvelut. Hyödynnetään työkyvyn tuen toimintamallia. Työpaikkakäynnit, Haipro ja Wpro, kehityskeskustelut, koulutus. Lakisäateiset täydennyskoulutukset toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Yhteistyötä työterveyshuollon kanssa tehdään aktiivisesti ja ennakkoivasti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Roidu-palautekyselyt, tyhytoiminta, tiimipalaverit, keskinäiset palaverit monella tasolla.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asiakaskyselyn tulokset muutoksesta, yhteistyön sujuvuus keskeisten tahojen kesken	Rakennetaan hyvää kumppanuutta ja asiakaslähtöisiä yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa.	Yhteistyön ja hyvien toimintamallien suunnittelu hyvinvointialueelle.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.	Osallistutaan erilaisiin kehittämishankkeisiin kaupunki- että maakuntatasolla. Kaikki palvelut mitkä voidaan tuottaa digitaalisesti, niin suunnitellaan toteutettavaksi.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
suunnittelun eteneminen	Uusi Kuopio 2023: Suunnitellaan kaupungin tulevaa roolia ja organisoidaan toimintaa hyvinvointialueen perustamisen jälkeiseen aikaan.	Osallistutaan Hyvinvointialueen suunnitteluun.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nollatason vuonna 2025.		Uudistuva Kuopio -ohjelma
		Tasapainotussuunnitelman toteuttaminen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Keskusvaalilautakunta

Määrärahat on varattu 23.1.2022 järjestettäviin aluevaaleihin.

Tarkastustoimi

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mukaan mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kaupungin ulkoisesta valvonnasta kuntalain, hallintosäännön ja tarkastustoimiston toimintasäännön mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi ja julkaista yhteenveto sidonnaisuuksista kaupungin verkkosivuilla.

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 90 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä.

Kuntalain 121 §:n 6 kohdan ja Kuopion kaupungin hallintosäännön 84 §:n 4 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on tehdä esitys tarkastuslautakunnan talousarvioksi.

Kuluvalle vaalikaudelle tarkastuslautakunnan jäsenmäärä kasvoi seitsemästä jäsenestä kahdeksaan. Kevään 2021 tilintarkastuspalvelujen kilpailutus laski hieman yksikköhintoja, mikä on huomioitu palvelujen ostoissa.

Yleishallinto

Yleishallintoon sisältyvä toiminta palvelee koko kaupunkiyhteisöä. Talousarviokohta sisältää mm. kaupunginvaltuuston ja -hallituksen määrärahat, kaupungin yhteistoimintaosuudet ja verotuskustannukset sekä keskitetysti maksettavat henkilöstömenot, tukipalvelut ja avustukset. Lisäksi yleishallintoon on koottu ict- ja muiden kehittämishankkeiden määrärahat.

Kaupunginvaltuusto

Valtuuston toimintamenoihin varataan 0,6 milj. euroa. Määräraha sisältää kaupunginvaltuuston puheenjohtajan käyttövarat 10 000 euroa. Valtuutettujen ja valtuustoryhmien tukemiseen varataan yhteensä 75 000 euroa.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen ja kaupungin johdon toimintamenoihin varataan yhteensä 2,3 milj. euroa. Toimintamenoihin sisältyy käyttövarausmääräraha 92 000 euroa. Määrärahoissa on huomioitu kaupunginhallituksen alaisen lähidemokratiajaoston kehittämismääräraha 90 000 euroa. Lisäksi lähiöohjelman toteuttamisen jatkamiseen varataan 35 000 euroa. Pitäjäraatien toimintamenoihin varataan 180 000 euroa.

Yhteistoimintaosuudet ja avustukset

Kohtaan sisältyy keskitetysti maksettavat maksuosuudet ja jäsenmaksut sekä yleishallintoon kuuluvat avustukset. Kuopion maksuosuus Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kustannuksiin on 9,8 milj. euroa. Muutosta talousarvioon 2021 verrattuna on +1,6 milj. euroa (19,8 %). Kustannusten lisääntyminen aiheutuu pääosin erillisperusteisista maksuosuuksista keskustan ja Petosen uusista pelastusasemista ja palosuojelurahastolta saamatta jääneiden avustusten kompensaatiodista. Muihin jäsenmaksuihin ja osuuksiin varataan yhteensä 2,1 milj. euroa, josta Kuopion, Nilsiän ja Juankosken kaupunkikeskustojen kehittämissyhistysten avustusten osuus on yhteensä 85 000 euroa. Kaupungin myöntämiin tapahtuma-avustuksiin varataan 0,7 milj. euroa.

Muu yleishallinto

Muu yleishallinto sisältää verotuskustannukset ja eläkemenoperusteiset maksut. Keskitettyjen talous- ja palkkahallinnon tukipalveluiden määrärahavaraus on 2,6 milj. euroa ja ict-palveluiden varaus 3,2 milj. euroa.

Henkilöstöpalveluihin tehdään keskitetty määrärahavaraus 1,5 milj. euroa, joka sisältää varaukset mm. palvelussuhdepalveluiden ja yhteistoiminnan sekä työhyvinvoinnin edistämisen, palkitsemisen ja virkistytymisen osalta.

Osakkeiden ja osuuksien myyntivoittoja arvioidaan kertyvän 4,1 milj. euroa.

Hankkeet

Kuopion kaupunki on kuluvalle EU:n rakennerahastokaudella (2014-2020) ollut toteuttamassa ja rahoittamassa yhteensä reilua sataa hanketta. Kuluvan rahoituskauden hankkeiden toteutusta jatkuu syksyyn 2023 asti. Kaupungin noin reilun 10 milj. euron rahoituksella on ollut vipuvoimaa yhteensä yli 74 milj. euron hankkeiden toteutukselle. Suurin osa (yli 80 %) kaupungin hankerahoituksesta kohdistuu kaupungin kasvun ja elinkeinon elämisen toimintaedellytysten kehittämiseen sekä työllisyyden parantamiseen.

Kaupungin EU-hankkeista kooltaan suurimpia ovat saavutettavuuteen ja vähähiilisyteen liittyvät investointihankkeet ja työllisyshankkeet.

Yleishallinnon kehittämisrahoituksesta (muut kehittämishankkeet) rahoitetaan pääosin poikkihallinnollisia EU-hankkeita. Vuoden 2022 määrärahassa on varauduttu rahoittamaan mm. seuraavia hankkeita: Maaseutu-leader, Ihmisläheinen digitaalinen kunta, OmaKunta ja TalentHub. Lisäksi rahoituksessa on varauduttu ekosysteemisopimuksen kuntarahoitukseen sekä sitomattomalla määrärahalla uusiin vuoden mittaan käynnistyviin hankkeisiin. Merkittävä osa kehittämishankkeiden rahoituksesta on palvelualueilla. Muiden kehittämishankkeiden toimintamenoihin varataan yhteensä 1,2 milj. euroa. Hankkeiden vastinrahoitusten kautta saatavia toimintatuottoja arvioidaan kertyvän yhteensä 0,5 milj. euroa.

Digikehittäminen sisältää keskitetyt strategioita edistävät sekä teknisen infrastruktuurin kehittämiseen ja muihin teknologiaprojekteihin varattavat määrärahat. Lisäksi varataan määräraha lainsäädännöstä tai tekniikan ja liienssien vanhenemisesta johtuviin ohjelmistojen kehittämissuhteisiin. Digikehittämisen toimintamenoihin varataan yhteensä 1,2 milj. euroa.

Kuopion Tilapalvelut

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kuopion Tilapalvelut järjestää terveellisiä, turvallisia ja tilatehokkaita toimitiloja asiakkaidensa palvelutuotannon tarpeisiin. Asiantuntijaorganisaationa Tilapalvelut vastaa kaupungin omistamien toimitilojen arvon säilymisestä ja kiinteistökehityksestä.

Palvelukysyntään vaikuttavat mm. alueellinen väestökehitys ja ikärakenteen muutos. Toimitilat mitoitetaan palveluverkoston muutokset ennakoiden ja huomioiden kaupungin talous.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmistelu on käynnistynyt ja Tilapalvelut osallistuu projektiryhmän omaisuus ja toimitilat valmistelutyöhön. Alkuvuoden 2022 aikana valmistellaan hyvinvointialueelle vuokrattavien ja sinne siirtyvien tilojen vuokrasopimukset.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Toimitilapalvelujen tehtävänä on asiakkuuksien lisäksi hallita kiinteistöomaisuutta tilasalkulla, jossa on määritelty jokaiselle rakennukselle pitkän ajan käyttö- ja omistussuunnitelma. Salkun hallinta ja ajantasaisuus varmistetaan kaupunginhallituksen tilatyöryhmän ohjauksessa ja yhteistyössä palvelualueiden kanssa. Salkun sisältö ja siinä tapahtuvat muutokset raportoidaan vuosittain kaupunginhallitukselle.

Arkkitehtitoimisto -tulosityksikkö kehittää palvelualueiden kanssa työympäristöä ja tilatehokkuutta, joka tuo taloudellisia säästöjä sekä parantaa työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Tilankäytön suunnittelu tehdään tarve- ja toimintälähtöisesti mahdollistaen tilojen monikäyttöisyys ja saavutettavuus sekä palveluiden hyödyntäminen. Toteutusratkaisuihin etsitään kokonaistaloudellisesti edullisempia vaihtoehtoja palvelutarpeen elinkaaren ajalle. Toimitilahankkeiden hankesuunnitteluvaiheessa määritellään myös käytettävä hanke- ja rahoitusmalli ja toteutetaan eri hankemallien edullisuusvertailu käytettävissä olevan aineiston perusteella. Tämän pohjalta edetään toteutussuunnitteluun ja kilpailutukseen.

Rakennusten ennakoiva kunnossapito perustuu uudisrakentamisen ja perusparannusten yhteydessä rakennuskohtaisesti laadittavaan pitkántähtäimen kunnossapito-ohjelmiin. Rakennusten kattavat, mahdollisimman ajantasaiset kuntotiedot ovat perusta suunnitelmalliselle ja hallitulle kiinteistön ylläpidolle. Kuopion Tilapalvelut tilaa laajoja kuntotutkimuksia, joiden perusteella ylläpidetään kiinteistökohtaisia pitkántähtäimen kunnossapito-ohjelmia. Kunnossapito-ohjelman mukaan toteutettavilla korjaustoimenpiteillä varmistetaan tilojen terveellisyys ja turvallisuus. Kuntotutkimukset ja toimenpiteiden taloudellinen tarkastelu toimivat korjaus- ja laadunvarmistussuunnittelun lähtökohtana. Tämän lisäksi kaikissa rakennushankkeiden toteutuksissa painotetaan aikaisempaa enemmän laadullisia tavoitteita. Tilapalvelujen asiantuntijaosaaminen ja resursointi, käytettävissä olevat tietojärjestelmät sekä alan asiantuntijapalvelut tukevat näitä tavoitteita. Tästä toiminnasta vastaa ylläpitoyksikkö.

Tilapalvelut toteuttaa kaupungin resurssiviisuus-ohjelmaa sen painopisteiden mukaisesti. Toiminnan yhtenä tavoitteena on energiankäytön vähentäminen sisäilmaolosuhteita vaarantamatta ja uusiutuvaa energiaa hyödyntävien tuotantomuotojen laaja käyttö. Rakennushankkeissa huomioidaan hiilineutraalisuustavoitteet. Viisaan liikkumisen edistämiseksi Tilapalvelut kehittää kaupungin toimitilojen ja liikuntapaikkojen pyöräpysäköintiä sekä rakentaa sähköautojen latauspisteitä kysyntälähtöisesti.

Tilapalvelut uudisti rakentamisen puitesopimukset ja Servican palvelusopimuksen rakenteet vuoden 2021 aikana. Uudistuksen tavoitteena on tehostaa entisestään kiinteistöjen ylläpitoa vuoden 2022 aikana.

Kaupungin palvelutuotannolle tarpeettomista ja tyhjästä tiloista luovutaan myymällä, purkamalla tai jalostamalla uuteen käyttötarkoitukseen. Tavoitteena on parantaa tilatehokkuutta ja tuoda säästöä rakennusten ylläpito-, kunnossapito- ja korjauskuluihin sekä pienentää kaupungin rakennusten korjausvelkaa.

Korona on vaikuttanut toimitilojen tarpeeseen voimakkaasti lisääntyneen etätyön takia. Vuoden 2022 aikana kaupungille syntyy tarkempi näkymä koronan jälkeiseen tilatarpeeseen ja työskentelymalleihin. Tilapalvelut toimii asiantuntijana turvallisten tilojen suunnittelussa ja järjestämisessä korona huomioiden. Lyhyellä aikavälillä tyhjiksi tai vajaakäytölle jääneille tiloille on vaikea löytää toissijaista käyttäjää, mutta etätyön kasvaminen tulee ottaa huomioon tulevaa tilantarvetta arvioitaessa.

Henkilöstösuunnittelu

Palveluiden tuottamisen vaatima henkilöstön resurssointi ja osaaminen kohdennetaan vastaamaan toimintaympäristön ja asiakkaiden tarpeita. Volyymin vaihtelua tasataan käyttämällä puitesopimusosapuolien palveluita. Toimintavuoden aikana jatketaan valmistautumista lähivuosien eläköitymisiin, joilla on merkittävä vaikutus Tilapalveluiden resurssointiin. Seuraavan kolmen vuoden aikana Tilapalveluista jää 30 % henkilöstöstä vanhuuseläkkeelle.

Tilapalvelut

TULOSLASKELMA (1 000 €)	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022
Liikevaihto	92 432	97 751	103 310
Liiketoiminnan muut tuotot	663	1 005	1 244
	93 095	98 756	104 554
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-10 198	-11 543	-12 691
Palvelujen ostot	-26 602	-30 714	-32 136
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-36 801	-42 257	-44 827
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-2 329	-2 292	-2 388
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-1 200	-897	-1 113
Muut henkilösivukulut	-83	-105	-91
Henkilöstökulut yhteensä	-3 612	-3 294	-3 592
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-20 267	-19 061	-21 344
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-20 267	-19 061	-21 344
Liiketoiminnan muut kulut	-16 454	-19 177	-19 976
Liikelylijäämä (-alijäämä)	15 961	14 967	14 816
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	4		
Korvaus peruspääomasta	-14 550	-14 550	-14 550
Muut rahoituskulut	-13		
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 559	-14 550	-14 550
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	1 402	417	266
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	1 402	417	266
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	42	42	42
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 443	459	308

1. KASVAVA KUOPIO

1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden toteutus ja kaavoitus etenevät suunnitellusti.	Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen rakentaminen etenee suunnitelmien mukaisesti.	Kasvava Kuopio -ohjelma

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
asukastoiminnan osallistujamäärä, asukastoiminnan kehittyminen	Aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien kohtaamispaikkojen saavutettavuus ja houkuttelevuus.	Tilojen monikäyttöisyys huomioidaan suunnittelussa palvelutuotanto huomioiden. Tilojen monikäyttöisyys huomioidaan suunnittelussa.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma
tyytyväisyys ympäristön viihtyvyyteen ja kunnon saapitoon, asunnottomat/1000 asukasta	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuinympäristöön säilyy korkeana.	Palveluverkoston kuuluvien tilojen käytettävyys pidetään korkealla tasolla ja huolehditaan tilojen turvallisuudesta ja terveellisistä olosuhteista.	Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.1. Viisas liikkuminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
eri käyttövoimien osuudet ajoneuvokannasta (%), sähkö- ja kaasujoneuvojen määrä, lataus- ja tankkausverkoston laajeneminen	Kuopion alueella on kattava sähköautojen latausverkosto ja useita biokaasun tankkausasemia.	Toimitilojen yhteyteen rakennetaan rakennusmääräysten ja toimipisteen kysynnän mukaisia sähköautojen latauspisteitä.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma
pyöräpysäköinnin määrän lisäys (kpl), jalankulun ja pyöräilyn	Kevyen liikenteen kulutusosuus on kasvanut.	Toimitilojen pyöräpysäköintiä kehitetään suunnitelmallisesti talousarvion puitteissa.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

kulikutapaosuus, kaupunkipyörien käyttöaste			
---	--	--	--

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
m2/oppilas uusissa kouluissa, kaupungin toimitilojen määrä (m2)	Tilasuunnittelun lähtökohtana on muuntojoustavuus ja tilojen käytön tehokkuus. Rakennusten ympäristökuorma on minimoitu.	Tilapalvelut suunnittelee muuntojoustavia ja tilatehokkaita toimitiloja kaupungin palvelutuotannolle.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

3.3. Energiatehokkuus ja uusiutuva energia

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
uusiutuvan energian osuus sähkön ja lämmön hankinnasta sekä omasta tuotannosta, puurakentamisen määrä, öljylämmitteiset kaupungin kiinteistöt	Tarkastellaan uusiutuvien energiamuotojen ja puurakentamisen hyödyntämismahdollisuudet kaikissa peruskorjaus- ja uudiskohteissa sekä uusilla rakentamisalueilla.	Uusiutuvien energiamuotojen ja puurakentamisen hyödyntämismahdollisuudet selvitetään ja eri ratkaisujen taloudellinen kannattavuus vertaillaan kaikissa peruskorjaus- ja uudiskohteissa.	Resurssiviisas Kuopio -ohjelma

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
esimieskysely, johtamisen uudistamisen eteneminen, etätyöpäivät, työtyytyväisyyskysely	Uudistetaan johtamista, tuetaan esimiestyötä ja lisätään erilaisia työntekemisen muotoja, kuten työn monipaikkaisuutta.	Mahdollistetaan henkilöstön mahdollisuus työskennellä monipaikkaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
kelpoisuuden omaavien hakijoiden määrä/avoin työpaikka, lähtövaihtuvuus, urakehitysmahdollisuuksien kokeminen, suositteluhalukkuus	Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstöhankinnasta.	Pidetään säännöllisesti henkilöstön kuukausikokoukset ja yksiköiden palaverit.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
sairauspoissaolot pv/htv, sairauspoissaolojen kustannukset, tapaturmapoissaolot pv/htv,	Huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja osaamisesta.	Varmistetaan resurssien riittävyys, kannustetaan osaamisen kehittämiseen sekä työturvallisuuden parantamiseen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

työtyytyväisyys, toteutetut toimenpiteet, koulutusten määrä, koulutuksiin osallistuneiden määrä			
työtyytyväisyyskysely	Vahvistetaan henkilöstön osallisuutta työn, tiimien ja työyhteisön kehittämiseen.	Osallistetaan henkilöstö työprosessien ja työyhteisön kehittämiseen.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
kunnan digitalisaatioaste, asiakaspalaute ja asiakaskyselyt	Kehitetään palveluja monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.	Huomioidaan hankkeissa ja uusien toimitilojen suunnittelussa monikanavaiset ja digitaaliset palvelut.	Uudistuva Kuopio -ohjelma

4.3. Kestävä talous

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Ohjelma
tilikauden tulos, toimintakatteen kasvu%, toimintakulujen kasvu%	Kaupungin tilikauden tulos saavuttaa vähintään nollatason vuonna 2025.	Tilapalvelujen tulos toteutuu talousarvion mukaisesti.	Uudistuva Kuopio -ohjelma
		Tilapalvelun tulos toteutuu talousarvion mukaisesti,	Uudistuva Kuopio -ohjelma

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Pohjois-Savon pelastuslaitos on yksi maamme 22 pelastuslaitoksesta. Pelastuslaitoksen perustehtävänä on parantaa turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia ja niiden vaikutuksia. Pelastuslaitos vastaa maakunnan turvallisuudesta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tuottaen pelastustoimen palvelut sekä yhteistointasopimuksen mukaiset ensivaste- ja ensihoitopalvelut.

Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua pelastuslaitoksen tehtävä on tuottaa tehokkaat pelastustoiminnan palvelut, joilla turvataan tärkeät toiminnot ja vähennetään onnettomuuden seurauksia. Pelastuslaitoksen tuottamat ensihoitopalvelut ovat osa laadukasta terveydenhuollon päivystyspalveluiden ketjua. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu pelastuslain muuttamista koskevan lain 1353/2018 mukaisesti vastata alueellaan pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Lisäksi pelastuslaitos

- 1) suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä
- 2) tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien valmiussuunnittelua ja varautumista
- 3) huolehtii muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Pohjois-Savon pelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon maakunnan alueella ja lisäksi sopimuksen mukaiset ensivaste- ja ensihoitopalvelut. Ydintehtäviin sisältyy onnettomuuksien ja tulipalojen ennaltaehkäisytyö, pelastustoiminta ja varautuminen sekä ensihoitopalvelujen tuottaminen Kuopiossa, Suonenjoella ja Varkaudessa. Ensivastepalveluita pelastuslaitos tuottaa koko maakunnan alueella. Suuremmilla paloasemilla lisäalassa, Kuopiossa, Siilinjärvellä ja Varkaudessa henkilöstöä on töissä ympäri vuorokauden ja ollen samalla välittömässä lähtövalmiudessa. Vuoden 2021 ja 2022 aikana perustetaan keskisuuriin kuntiin 24/7 valmius ja tehdään kompensatiotoimenpiteitä varallaolosta luopumiseksi. Muutos tulee lisäämään virkojen tarvetta, mutta näiden virkojen lukumäärä selviää pienten paloasemien henkilöstön sisäisen liikkuvuuden mahdollisuuksien tarkastelulla. Pienillä paloasemilla pyritään säilyttämään henkilöstöä töissä virka-aikana ja virka-ajan ulkopuolella toiminta turvataan vastemuutoksilla, hälytysrahan nostamisella ja aktiivisella henkilöstöpolitiikalla. Talousarvioesitys ei sisällä varallaolon luopumisen kompensatiotoimenpiteitä. Sivutoiminen pelastushenkilöstö osallistuu hälytys- ja harjoitustoimintaan aktiivisesti.

Valtakunnallisesti vahvistetaan pelastustoimen ja siviilivalmiuden tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Sisäministeriö valmistelee pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuuden yhtenäistämistä sekä huolehditaan sen kytkeytymisestä muiden viranomaisten johto- ja tilannekeskuksiin. Sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitosten kumppanina vahvistetaan tunnistamalla myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet. Uudistetaan pelastuslaki kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta. Hallitus huolehtii koko maan kattavasta paloasemaverkostosta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksessa kootaan sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen järjestäminen kuntaa suuremmille itsehallinnollisille hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Itsehallinnollisia hyvinvointialueita on 21 sekä Helsinki ja 5 yhteistoiminta-alueita erityistason palveluita varten. Hyvinvointialueiden toiminnasta, taloudesta ja hallinnosta säädetään erillisellä lailla, joka on vahvistettu kesällä 2021. Päätoimiset hyvinvointialueiden valmistelutyöt on aloitettu. Alueiden päätöksenteosta vastaavat suorilla vaaleilla valitut valtuutetut. Asukkaiden osallisuutta ja käyttäjädemokratiaa vahvistetaan. Pelastustoimilain kokonaisuudistus alkoi kesällä 2021.

Mahdollisuus käyttää palveluita yli maakuntarajojen säilytetään. Maakunnat tekevät yhteistyötä keskenään. Erityistason palveluiden turvaamiseksi muodostetaan viisi yhteistoiminta- aluetta. Alueet pohjautuvat voimasaoleviin erityisvastuualueisiin (erva).

Pelastustoimen ja ensihoidon tiiviin yhteyden tuoma synergiaetua turvataan hyvinvointialue uudistuksessa.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Pohjois-Savon maakunnan väestön kokonaismäärä vähenee, väestö lisääntyy vain Kuopion seutukunnassa. Iäkkäämpien ihmisten suhteellinen osuus maakunnan asukasluvusta kasvaa. Myös maakunnan väestön sairastuvuusindeksi on kasvusuunnassa. Keskimääräiset prosentuaaliset asiointivirrat maakunnassa keskittyvät Iisalmeen, Kuopioon ja Varkauteen. Riskianalyysi osoittaa onnettomuusriskien keskittyvän maakunnassa Iisalmen, Kuopion, Varkauden ja Siilinjärven alueille. Pelastustoimen järjestelmän on vastattava onnettomuusuhkia ja siten riskikeskittymissä on oltava uhkia vastaavat, tehostetut pelastustoimen palvelut.

Väestön ikääntyminen ja sairastavuuden lisääntyminen lisäävät ensihoitopalvelujen tarvetta sekä lisäksi ne vaativat onnettomuuksien ennaltaehkäisevältä toiminnalta erityishuomiota ikääntyviin asukkaisiin ja erityisryhmiin eri viranomaisten yhteistyönä. Väestön väheneminen ja vanheneminen sekä hakeutuminen kasvukeskuksiin vaikeuttaa sopimushenkilöstön ja päätoimisen henkilöstön rekrytointia maakunnan pienempien kuntien paloasemille. Pelastuslaitoksen yhtenä haasteena onkin riittävän henkilöstömäärän turvaaminen pienemmille paloasemille.

Palvelujen saatavuuden parantamiseksi ja kehittämiseksi, sekä kokonaiskustannusten pienentämiseksi, pelastuslaitos ylläpitää yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa moniammatillista yksikkötoimintaa (hybridiyksikkö). Yksikössä toimii palomies ja ensihoitaja.

Pelastuslaitos käyttää sähköistä viestintää neuvonta- ja valistustoiminnassa sekä rakenteellisen paloehkäisyn että väestönsuojelun ohjeistuksessa. Ilmastopoliittisen ohjelman mukaisesti pelastuslaitos huomioi asiakasneuvonnassa ja muussa valvontatoiminnassaan ympäristönsuojelunäkökohdat ja on ottanut käyttöön mm. pienkohteiden palotarkastustyössä omavalvonnan. Kalustohankinnoissa huomioidaan vähäpäästöinen kalusto ja pelastustehtävien hoidossa on tavoitteena valita vähiten ympäristöä kuormittava menetelmä. Henkilöstön liikkumista ohjataan vähäpäästöisten julkisten kulkuneuvojen käyttöön. Kokouksia ja viestintää hoidetaan yhä enemmän omilta työpaikoilta käsin tietotekniikan avulla. Myös henkilöstökoulutusta voidaan järjestää hyödyntäen etäyhteyksiä ja videointimahdollisuuksia.

Pelastusviranomaiset osallistuvat pelastustoimen asiantuntijoina Pohjois-Savon maakunnan sekä kuntien varautumistyöhön sekä turvallisuus- ja valmiussuunnitteluun. Pelastuslaitosten välisen hankintayhteistyö on jatkunut kaluston ja varusteiden hankinnassa toiminnallisten hyötyjen ja säästöjen saamiseksi.

Pelastuslaitoksen edustajat osallistuvat valtakunnallisen pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan toimintojen kehittämiseksi, yhdenmukaistamiseksi ja laadun kehittämisen johdosta. Yhteistyötä jatketaan myös Itä-Suomen pelastuslaitosten kesken mm. erilaisten suunnitelmien ja hankkeiden yhteistoteutuksella, ohjeiden ja hälytysvasteiden sekä viestinnän ja johtamisen yhteensovittamisella.

Yhtenä kehittämisen kohteena on pelastuslaitoksen toiminnan johdonmukainen kehittäminen ja sitä tukevien tavoitteiden asettaminen. Tavoitteet ja keinot kuvataan pelastuslaitoksen strategiassa. Strategiaa toteutetaan päivittäisessä työssä sekä mm. tiimien ja johtoryhmän työssä sekä kehityskeskusteluissa. Kuopion strategisten tavoitteiden mukaisesti palveluissa on tavoitteena asiakaslähtöisyys ja ennaltaehkäisyn periaate. Liitteenä päivitetty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen strategia 2025.

Pelastuslaitoksen toimitiloja uudistetaan peruskorjaamalla ja tarvittaessa paloasemarakennuksia uusimalla sekä riskianalyysin perusteella lisäämällä uusia asemia. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on ti-lanne- ja johtokeskus, jossa pelastustoimella on käytettävissä tilanne- ja johtokeskustilat sekä varusteet. Tilannehuoneessa voidaan mm. koota, analysoida ja ylläpitää monipuolista tilannekuvaa sekä jakaa tilannekuvaa kunnille sekä muille yhteistyöviranomaisille.

Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Savon yhteinen tilannekeskustoiminta on keskitetty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ylläpitämään tilannekeskukseen 24/7 periaatteella päätoimisena palveluna. Kustannuksista vastaavat neljä pelastuslaitosta yhteisesti. Pelastustoimen uudistuksen myötä maamme on suunnitteilla viisi pelastustoimen alueellista tilanne- ja johtokeskusta. Lisäksi vuonna 2021 toteutetaan sisäministeriön rahoituksella tilannekeskusten kehittämishanketta. Hanke mahdollisesti jatkuu vuonna 2022.

Henkilöstösuunnittelu

Pelastuslaitoksen tavoite on mahdollistaa motivoituneen henkilöstön osaamisen, työn ja työyhteisön aktiivinen kehittäminen. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstösuunnitelmassa on esitetty suunnitelma vuosien painopistealueet sekä palveluiden tuottamiseen tarvittava henkilöstömäärä huomioiden tiukka käyttötalousraami. Henkilöstösuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain laadittavalla henkilöstökertomuksella.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on tuottaa monipuolisia sekä asiakaslähtöisiä palveluita, ylläpitää henkilöstön osaamistasoa sekä panostaa täydennyskoulutukseen. Päätoimisen sekä sivu toimisen henkilöstön osaamista kehitetään edelleen koulutuksen ja harjoitusten avulla. Työyhteisössä seurataan henkilöstön osaamista ja tulevia koulutustarpeita muun muassa kehityskeskustelujen avulla. Tavoitteena on kehittää edelleen työyhteisön avointa ja oppimismyönteistä ilmapiiriä, joka edesauttaa myös työhyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Pelastuslaitoksella laaditaan vuosittain työhyvinvointisuunnitelma, jonka toteutumista seurataan mm. työsuojelutoimikunnassa.

Osaamisen vahvistamisen keinoina käytetään perehdyttämistä, työssä oppimista sekä tiimitoimintaan osallistumista, oppisopimuskoulutusta sekä ammatillista täydennyskoulutusta. Alueen oppilaitosten kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä onnistuvien rekrytointien varmistamiseksi. Lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos on mukana valtakunnallisissa kehittämishankkeissa tarvittaessa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnassa on mukana koulutus- ja resurssikeskus, jonka tehtävänä on mm. henkilöstön työvuorosunnitteluun, vuosilomasuunnitteluun, sijaisrekrytointiin sekä sisäiseen liikkuvuuteen liittyvät työtehtävät. Koulutus- ja resurssikeskuksen tavoitteena on jatkaa kehittämistyötä sisäiseen ja ulkoiseen koulutukseen liittyvissä kysymyksissä yhdenmukaisen, tehokkaan ja laadukkaan koulutuksen varmistamiseksi. Sekä vahvistaa ja kehittää sisäistä liikkuvuutta maakunnan eri pelastusasemilla huomioiden perustettavat keskiuoret 24/7 asemat.

Pohjois-Savon pelastuslaitos

TULOSLASKELMA (1 000 €)	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022
Liikevaihto	26 263	27 229	29 294
Liiketoiminnan muut tuotot	380	716	544
	26 643	27 945	29 838
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-1 142	-1 118	-1 112
Palvelujen ostot	-2 566	-2 513	-2 604
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 708	-3 631	-3 716
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-14 862	-15 684	-16 141
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-2 741	-2 867	-3 039
Muut henkilösivukulut	-599	-772	-765
Henkilöstökulut yhteensä	-18 203	-19 322	-19 945
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 017	-1 173	-1 226
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-1 017	-1 173	-1 226
Liiketoiminnan muut kulut	-3 523	-3 595	-4 590
Liikelylijäämä (-alijäämä)	191	224	361
Rahoitustuotot ja -kulut			
Kunnalle maksetut korkokulut	-15	-20	-28
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-15	-20	-28
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	175	204	333
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	175	204	333
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	120	95	81
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	295	299	414

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Ensihoitopalveluita tuotetaan ensihoidon palvelutasopäätöksen ja yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.	Ylläpidetään ja kehitetään ensihoitopalvelun vahvuutta ja valmiutta palvelutasopäätöksen mukaisesti. Ensihoito- ja Ensivastepalveluiden toiminnan analysointia suunnitellaan.
Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistamalla kansainväliseen pelastustoimintaan.	Kansainvälinen asiantuntija koordinoi ja kehittää ulkoisuuden avun antamista ja vastaanottamista.
Pelastustoimella on riskejä vastaavat resurssit ja riittävä palvelukyky koko maakunnan alueella.	Päivitetään riskienarvioinnin tilastotieto-osuudet vuosittain, ja muuttuneiden tietojen arviointi kokonaisuuteen.
Pelastustoimi seuraa aktiivisesti yhteiskunnan turvallisuuskehitystä sekä ennakoii ja tuottaa tietoa. Suuronnettomuuksiin on varauduttu riskejä vastaavasti.	Huomioidaan toiminnassa kansalliset ohjeet ja riskienarvioinnit. Vastuuhenkilöt toteuttavat tavoitteellisesti suuronnettomuussuunnittelun ja -harjoitukset.
Sopimushenkilöstö (sopimuspalokunnat, sivutoiminen henkilöstö) on tärkeä osa pelastustoimen järjestelmää.	Toimintakykytestaus ja koulutustoiminta toimivat sopimushenkilöstöllä tavoitteellisesti. Vapaaehtoiset järjestöt sekä sopimushenkilöstö osallistuvat harjoituksiin ja yhteistoiminta on sujuvaa.

3. RESURSSIVIISAS KUOPIO

3.2. Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Edistetään etätyöskentelyä, verkko- opiskelua ja etäkokouksia.	Pelastuslaitos toteuttaa ulkoista ja sisäistä koulutusta verkko-opiskeluna ja kokouksista etäkokouksina.

4. UUDISTUVA KUOPIO

4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Henkilöstön saatavuus turvataan koko toimialueella.	Kehitetään päätoimisen ja sivutoimisen pelastustoimen sekä ensihoidon rekrytointia.
Henkilöstön työhyvinvointi paranee ja sairauspoissaolot vähenevät kaupunkitasoisesti 15,1 pv/htv tasolle.	Sairaus- ja tapaturmapoissaolot vähenevät pelastuslaitoksella 14,0 pv/htv tasolle. Pelastuslaitos laatii työhyvinvointisuunnitelman. Korvaavan työn toimintamalli on aktiivisesti käytössä ja yhteistyö työterveyshuollon palveluntuottajien kanssa on tiivistä.
Pelastuslaitoksen tavoitteena on nolla työtapaturmaa.	Työtapaturmiin liittyvä läheltä piti -tilanteiden käsittelyprosessi on kunnossa. Johdon sisäinen kouluttaminen.
Pelastustoimen henkilöstöllä on korkeatasoiseen koulutukseen pohjautuva, toiminnan tarpeita vastaava, jatkuvaan osaamiseen arviointiin ja kehittämiseen perustuva osaaminen ja ammattitaito.	Henkilöstön osaamista kehitetään koordinoimalla ja kehittämällä sisäistä koulutusta yhdenmukaiseksi. Pelastustoimen ja ensihoidon tehtäväalueiden henkilöstön osaamista kehitetään synergiaedun vahvistamiseksi. Esimiesten henkilöstöjohtamisen tukeminen ja koulutus.

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet
Kehitetään tiedolla johtamista (tiedon kerääminen, analysointi ja hyödyntäminen, mittarit) kaupunkitasoisesti, jotta se palvelee paremmin toiminnan, palvelujen ja palveluverkoston suunnittelua ja seuranta.	Pelastuslaitos toteuttaa kumppanuushankkeen valmistelun mukaisten mittarien käyttöönoton ja on mukana ict-hankkeessa ja onnettomuuksien ehkäisyhankkeessa.
Palvelujen saatavuuden ja sujuvuuden parantaminen digitalisaation avulla. Laaditaan digitalisaation tiekartta ja viedään toimintaa eteenpäin.	Internetsivustojen, digitaalisten asiakaspalvelujen ja sähköisen asioinnin kehittäminen. Liitytään kansallisesti yhtenäiseen asuinkiinteistöjen arviointijärjestelmään.

Isäntäkuntapalvelut

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kuopion kaupunki ja Tuusniemen kunta ovat solmineet keskinäisen sopimuksen terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä niin, että isäntäkuntana toimii Kuopion kaupunki. Sopimus on voimassa vuoden 2022 loppuun ja sopimuskauden tavoitteena on uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta yhdessä Tuusniemen kunnan sosiaalipalveluiden kanssa. Tuusniemen yhteistoiminta-alueella sairaanhoitoa kehitetään kotihoitopainotteisemmaksi osastopaikkojen kustannuksella yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Yhteistoimintasopimuksen mukaan sopimuskunnat tekevät esityksen Kuopion kaupungille kunnille tuotettavista palveluista ja niiden tasosta vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä. Sopimuskunta vastaa sopimukseen kuuluvien palvelujen kustannuksista aiheuttamisperiaatteen mukaisesti lukuun ottamatta hallinnon kustannuksia, jotka määräytyvät sopimuksen mukaan eri tavalla. Nykyisen sopimuksen mukaan Tuusniemen kunta maksaa hallintopalvelujen järjestämisestä 7,5 %:a Tuusniemen perusterveydenhuollon toimintakuluista.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tuusniemen syntyvyys on alhainen ja toiminta väkisinkin painottuu aikuisväestön ja ikääntyneiden palveluihin. Kotisairaanhoidon palvelua vahvistetaan taajama-alueella ja osaston sairaansijapaikkoja vähennetään. Osaston toimintaprofiilia on muutettu siten, että se vastaa sitä palveluntarvetta, jonka tuottaminen paikallisesti on tarkoituksenmukaista. Täydentävät palvelut hankitaan muualta Kuopion palveluntuotannon mukaisesti. Vaativa sairaanhoito ja alueellinen päivitys keskittyvät KYSiin. Tuusniemeläiset voivat käyttää myös Juankosken iltavastaanottoa soveltuvilta osin virka-ajan ulkopuolella.

Henkilöstösuunnittelu

Toiminta jatkuu pääosin nykyisen henkilöstövahvuuden turvin. Ostopalvelutyövoiman käyttö näyttää välttämättömältä palvelutason turvaamiseksi.

Tuusniemen henkilöstön kehittämisessä noudatetaan terveystalouden yhteistä kehittämis- ja koulutussuunnitelmaa. Täydennyskoulutuksessa keskitytään erityisesti kotisairaanhoidon tarpeisiin.

Isäntäkuntapalvelut

TULOSLASKELMA (1 000 €)	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022
Liiketoiminnan muut tuotot	3 318	3 175	3 203
	3 318	3 175	3 203
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-338	-280	-320
Palvelujen ostot	-912	-882	-850
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-1 251	-1 162	-1 170
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-1 686	-1 638	-1 658
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-299	-295	-307
Muut henkilösivukulut	-61	-66	-65
Henkilöstökulut yhteensä	-2 046	-1 998	-2 030
Liiketoiminnan muut kulut	-22	-15	-3
Liikelylijäämä (-alijäämä)	0	0	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	0	0	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	0	0

Määrärahat vastualueittain ja taseyksiköittäin 2022

	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022	Muutos-% TA 22/TA 21
ELINVOIMA- JA KONSERNIPALVELUT				
Yrityspalvelu				
TOIMINTATUOTOT	123	284	211	-25,8 %
TOIMINTAKULUT	-1 531	-2 063	-1 997	-3,2 %
TOIMINTAKATE	-1 408	-1 778	-1 786	0,4 %
Työllisyyspalvelu				
TOIMINTATUOTOT	1 525	3 392	2 310	-31,9 %
TOIMINTAKULUT	-17 636	-20 659	-19 576	-5,2 %
TOIMINTAKATE	-16 111	-17 267	-17 266	0,0 %
Strategia ja kehittäminen				
TOIMINTATUOTOT	2	2	27	1250,0 %
TOIMINTAKULUT	-396	-474	-570	20,3 %
TOIMINTAKATE	-394	-472	-543	15,1 %
Markkinointi ja viestintä				
TOIMINTATUOTOT	36	4	4	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-1 850	-1 809	-1 867	3,2 %
TOIMINTAKATE	-1 814	-1 805	-1 863	3,2 %
Lomituspalvelu				
TOIMINTATUOTOT	11 096	10 410	10 300	-1,1 %
TOIMINTAKULUT	-10 874	-10 402	-10 300	-1,0 %
TOIMINTAKATE	222	9		-100,0 %
Kaupunginkanslia				
TOIMINTATUOTOT	211	67	73	9,0 %
TOIMINTAKULUT	-2 288	-1 970	-2 000	1,5 %
TOIMINTAKATE	-2 077	-1 903	-1 927	1,3 %
Työnantajapalvelu				
TOIMINTATUOTOT	8	3	3	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-1 183	-950	-932	-1,9 %
TOIMINTAKATE	-1 174	-947	-929	-1,9 %
Talous- ja omistajaohjaus				
TOIMINTATUOTOT	5	2	2	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-1 199	-979	-1 034	5,6 %
TOIMINTAKATE	-1 194	-977	-1 032	5,6 %
Tietohallinto				
TOIMINTATUOTOT	225	2	2	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-862	-747	-834	11,7 %
TOIMINTAKATE	-637	-745	-832	11,7 %
Elinvoima- ja konsernipalvelut yhteensä				
TOIMINTATUOTOT	13 230	14 166	12 932	-8,7 %
TOIMINTAKULUT	-37 819	-40 052	-39 110	-2,4 %
TOIMINTAKATE	-24 588	-25 886	-26 178	1,1 %

	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022	Muutos-% TA 22/TA 21
--	------------	--------------	------------	-------------------------

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE

Kaupunkisuunnittelupalvelut

TOIMINTATUOTOT	14 602	16 036	15 571	-2,9 %
TOIMINTAKULUT	-23 815	-26 587	-26 929	1,3 %
TOIMINTAKATE	-9 213	-10 551	-11 358	7,6 %

Rakentamisen ja kunnossapidon palvelut

TOIMINTATUOTOT	9 403	7 659	6 898	-9,9 %
TOIMINTAKULUT	-20 390	-19 214	-20 283	5,6 %
TOIMINTAKATE	-10 987	-11 555	-13 385	15,8 %

Maaomaisuuden hallintapalvelut

TOIMINTATUOTOT	36 166	33 399	34 213	2,4 %
TOIMINTAKULUT	-5 513	-5 307	-5 470	3,1 %
TOIMINTAKATE	30 653	28 092	28 743	2,3 %

Ympäristö ja rakennusvalvontapalvelut

TOIMINTATUOTOT	3 214	2 786	2 736	-1,8 %
TOIMINTAKULUT	-5 361	-6 133	-6 123	-0,2 %
TOIMINTAKATE	-2 146	-3 347	-3 387	1,2 %

Kaupunkiympäristön johdon tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	275	365	353	-3,3 %
TOIMINTAKULUT	-2 377	-3 291	-3 466	5,3 %
TOIMINTAKATE	-2 102	-2 926	-3 113	6,4 %

Kaupunkiympäristön palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	63 660	60 245	59 771	-0,8 %
TOIMINTAKULUT	-57 455	-60 531	-62 271	2,9 %
TOIMINTAKATE	6 205	-286	-2 500	772,9 %

HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN PALVELUALUE

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut

TOIMINTATUOTOT	3 774	5 229	5 717	9,3 %
TOIMINTAKULUT	-25 761	-29 127	-30 303	4,0 %
TOIMINTAKATE	-21 987	-23 898	-24 586	2,9 %

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut

TOIMINTATUOTOT	2 027	2 260	2 375	5,1 %
TOIMINTAKULUT	-10 631	-11 560	-11 671	1,0 %
TOIMINTAKATE	-8 604	-9 300	-9 296	0,0 %

Taidepalvelut

TOIMINTATUOTOT	1 980	3 050	3 290	7,9 %
TOIMINTAKULUT	-10 949	-11 986	-12 241	2,1 %
TOIMINTAKATE	-8 970	-8 936	-8 951	0,2 %

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	2	1 329	986	-25,8 %
TOIMINTAKULUT	-329	-1 696	-1 497	-11,7 %
TOIMINTAKATE	-327	-367	-511	39,2 %

	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022	Muutos-% TA 22/TA 21
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue yhteensä				
TOIMINTATUOTOT	7 782	11 868	12 368	4,2 %
TOIMINTAKULUT	-47 670	-54 369	-55 713	2,5 %
TOIMINTAKATE	-39 888	-42 501	-43 345	2,0 %

KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE

Varhaiskasvatuspalvelut

TOIMINTATUOTOT	5 610	5 296	4 336	-18,1 %
TOIMINTAKULUT	-79 771	-83 977	-86 787	3,3 %
TOIMINTAKATE	-74 160	-78 681	-82 451	4,8 %

Perusopetus ja nuorisopalvelut

TOIMINTATUOTOT	5 974	7 752	7 992	3,1 %
TOIMINTAKULUT	-113 301	-118 278	-119 536	1,1 %
TOIMINTAKATE	-107 327	-110 526	-111 544	0,9 %

Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyö

TOIMINTATUOTOT	1 259	1 481	1 481	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-18 014	-19 070	-20 626	8,2 %
TOIMINTAKATE	-16 755	-17 589	-19 145	8,9 %

Kasvun ja oppimisen tuen palvelut

TOIMINTATUOTOT	58	29	389	1241,4 %
TOIMINTAKULUT	-2 457	-2 486	-3 132	26,0 %
TOIMINTAKATE	-2 398	-2 457	-2 743	11,6 %

Kasvun ja oppimisen palvelualueen tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	40	36	36	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-1 815	-1 619	-1 721	6,3 %
TOIMINTAKATE	-1 775	-1 583	-1 685	6,5 %

Kasvun ja oppimisen palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	12 942	14 594	14 234	-2,5 %
TOIMINTAKULUT	-215 357	-225 429	-231 802	2,8 %
TOIMINTAKATE	-202 415	-210 835	-217 568	3,2 %

PERUSTURVAN PALVELUALUE

Vanhuspalvelut

TOIMINTATUOTOT	24 208	21 742	23 105	6,3 %
TOIMINTAKULUT	-114 278	-118 870	-130 450	9,7 %
TOIMINTAKATE	-90 070	-97 128	-107 345	10,5 %

Vammaispalvelut

TOIMINTATUOTOT	2 879	2 847	2 847	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-38 851	-40 485	-43 343	7,1 %
TOIMINTAKATE	-35 972	-37 638	-40 496	7,6 %

Lapsiperhepalvelut

TOIMINTATUOTOT	3 319	3 297	3 297	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-31 602	-31 312	-35 048	11,9 %
TOIMINTAKATE	-28 283	-28 015	-31 751	13,3 %

	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022	Muutos-% TA 22/TA 21
--	------------	--------------	------------	-------------------------

Aikuissosiaalityönpalvelut

TOIMINTATUOTOT	1 015	1 006	1 206	19,9 %
TOIMINTAKULUT	-5 507	-6 060	-6 405	5,7 %
TOIMINTAKATE	-4 492	-5 054	-5 199	2,9 %

Perusturvan tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	14	3	3	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-2 144	-2 315	-2 051	-11,4 %
TOIMINTAKATE	-2 130	-2 312	-2 048	-11,4 %

Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueen johdon tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	542	308	308	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-9 817	-5 544	-5 833	5,2 %
TOIMINTAKATE	-9 276	-5 236	-5 525	5,5 %

Perusturvan palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	31 977	29 203	30 766	5,4 %
TOIMINTAKULUT	-202 200	-204 586	-223 130	9,1 %
TOIMINTAKATE	-170 223	-175 383	-192 364	9,7 %

TERVEYDENHUOLLON PALVELUALUE

Avohoidon palvelut

TOIMINTATUOTOT	6 814	7 979	7 322	-8,2 %
TOIMINTAKULUT	-56 038	-63 918	-66 655	4,3 %
TOIMINTAKATE	-49 224	-55 939	-59 333	6,1 %

Sairaalapalvelut

TOIMINTATUOTOT	2 620	2 588	2 588	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-24 666	-24 725	-25 370	2,6 %
TOIMINTAKATE	-22 047	-22 137	-22 782	2,9 %

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

TOIMINTATUOTOT	403	343	343	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-10 747	-7 405	-7 750	4,7 %
TOIMINTAKATE	-10 344	-7 062	-7 407	4,9 %

Terveydenhuollon tukipalvelut

TOIMINTATUOTOT	113	111	111	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-1 296	-1 354	-291	-78,5 %
TOIMINTAKATE	-1 183	-1 243	-180	-85,6 %

Erikoissairaanhoidon ostopalvelut

TOIMINTATUOTOT	1 839	370	3 770	918,9 %
TOIMINTAKULUT	-194 937	-178 870	-189 070	5,7 %
TOIMINTAKATE	-193 099	-178 500	-185 300	3,8 %

Terveydenhuollon palvelualue yhteensä

TOIMINTATUOTOT	11 789	11 391	14 134	24,1 %
TOIMINTAKULUT	-287 684	-276 271	-289 135	4,7 %
TOIMINTAKATE	-275 895	-264 880	-275 001	3,8 %

	TP 2020	TA+M 2021	TA 2022	Muutos-% TA 22/TA 21
--	------------	--------------	------------	-------------------------

Keskusvaalilautakunta

TOIMINTATUOTOT			230	
TOIMINTAKULUT	-30	-532	-550	3,3 %
TOIMINTAKATE	-30	-532	-320	-39,9 %

Tarkastustoimi

TOIMINTATUOTOT	2			
TOIMINTAKULUT	-245	-282	-289	2,6 %
TOIMINTAKATE	-243	-282	-289	2,6 %

Yleishallinto

TOIMINTATUOTOT	2 652	6 313	6 215	-1,6 %
TOIMINTAKULUT	-24 579	-30 246	-31 784	5,1 %
TOIMINTAKATE	-21 927	-23 933	-25 569	6,8 %

YDINKAUPUNKI YHTEENSÄ

TOIMINTATUOTOT	144 034	147 780	150 650	1,9 %
TOIMINTAKULUT	-873 039	-892 299	-933 785	4,6 %
TOIMINTAKATE	-729 004	-744 519	-783 135	5,2 %

Tilapalvelut

TOIMINTATUOTOT	93 095	98 756	104 554	5,9 %
TOIMINTAKULUT	-56 867	-64 728	-68 395	5,7 %
TOIMINTAKATE	36 228	34 028	36 160	6,3 %

Pohjois-Savon pelastuslaitos

TOIMINTATUOTOT	26 643	27 945	29 838	6,8 %
TOIMINTAKULUT	-25 435	-26 548	-28 251	6,4 %
TOIMINTAKATE	1 208	1 397	1 587	13,6 %

Isäntäkuntapalvelut

TOIMINTATUOTOT	3 318	3 175	3 203	0,9 %
TOIMINTAKULUT	-3 318	-3 175	-3 203	0,9 %
TOIMINTAKATE				

KUOPION KAUPUNKI YHTEENSÄ

TOIMINTATUOTOT	267 090	277 656	288 245	3,8 %
TOIMINTAKULUT	-958 659	-986 750	-1 033 633	4,8 %
TOIMINTAKATE	-691 569	-709 094	-745 388	5,1 %

Toimintakate palvelualueittain ja taseyksiköittäin 2018–2022

	Tilin- päättös 2018 M€	Tilin- päättös 2019 M€	Tilin- päättös 2020 M€	Talous- arvio 2021 M€	Ennuste syyskuu 2021 M€	Talous- arvio- kehys 2022 M€	Lauta- kuntien esitykset 2022 M€	Talous- arvio 2022 M€	Muutos-% TA2022/ TA2021
Elinvoima ja konsernipalvelu	-24,7	-24,9	-24,6	-25,9	-26,3	-26,2	-26,2	-26,2	1,1 %
Kaupunkiympäristön palvelualue	2,0	2,5	6,2	-0,3	-4,3	-2,5	-2,5	-2,5	772,9 %
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-37,2	-38,6	-39,9	-42,5	-43,3	-43,3	-43,3	-43,3	2,0 %
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-192,2	-201,4	-202,4	-210,8	-210,8	-216,2	-219,1	-217,6	3,2 %
Perusturvan palvelualue	-149,7	-159,6	-170,2	-175,4	-183,4	-192,1	-192,4	-192,4	9,7 %
Terveystieteiden palvelualue	-245,3	-265,2	-275,9	-264,9	-277,2	-274,9	-275,1	-275,0	3,8 %
- josta erikoissairaanhoido*	-167,9	-183,7	-193,1	-178,5	-188,8	-185,3	-185,3	-185,3	3,8 %
- josta terveydenhuolto oma toiminta	-77,4	-81,5	-82,8	-86,4	-88,4	-89,7	-89,8	-89,7	3,8 %
Keskusvaalilautakunta	-0,2	-0,3	0,0	-0,5	-0,5	-0,6	-0,3	-0,3	-39,9 %
Tarkastustoimi	-0,3	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	2,6 %
Yleishallinto	-21,2	-21,8	-21,9	-23,9	-18,5	-25,6	-25,6	-25,6	6,8 %
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-668,8	-709,6	-729,0	-744,5	-764,7	-781,8	-784,8	-783,1	5,2 %
Tilapalvelut	31,4	32,2	36,2	34,0	33,8	36,2	36,2	36,2	6,3 %
Pelastuslaitos ja isäntäkuntapalvelut	1,1	1,2	1,2	1,4	1,4	1,6	1,6	1,6	13,6 %
TOIMINTAKATE** KOKO KAUPUNKI	-636,3	-676,2	-691,6	-709,1	-729,5	-744,0	-747,0	-745,4	5,1 %

Vertailukelpoinen toimintakatteen muutos-% edelliseen vuoteen   3,4 %   6,3 %   2,3 %   2,5 %   5,5 %   4,9 %   5,3 %   5,1 %

* erikoissairaanhoidon toimintakate vuonna 2019 sisältää 7,9 M€ ja vuonna 2020 yhteensä 10,2 M€

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alijäämien kattamista

** toimintakatteesta eliminoitu yhtiöitettyjen kokonaisuuksien vaikutus: Järvisseudun Työterveys, Kuopion Vesi, Mestar (2018-2020)

3 Tuloslaskelmaosa

3.1 Tuloslaskelman lukuohje

Tuloslaskelmaosan määrärahat sisältyvät vähennyslaskukaavan muotoiseen tuloslaskelmaan, joka on esitetty viereisellä sivulla.

Toimintatulot sisältävät palvelualueiden ja taseyksiköiden tuloarviot, jotka kohdistetaan talousarviovuodelle suoriteperusteisesti. Toimintatulot saadaan joko vastikkeena annetuista palveluista tai avustuksena, tukena tai korvauksena tehtävien suorittamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Toimintamenot yhteenlaskettu määrä on ydinkaupungin eri palvelualueiden toimintaa sitova menomääräraha. Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta aiheutuvat menot budjetoidaan pääsääntöisesti arvonalisäverottomina. Toimintakate osoittaa paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Toimintakate on palvelutoiminnan osalta miinusmerkkinen.

Vuosikate on kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos. Vuosikate osoittaa riittääkö kunnan tulorahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuneet menot eli käyttöomaisuuden poistot. Ennen vuosikatetta esitetään vain säännönmukaisen toiminnan tulot ja menot. Satunnaisten tulojen ja menojen siirtämisellä vuosikatteen jälkeen pyritään vuosikatteen vertailtavuuteen eri vuosien ja eri kuntien välillä.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan varauksia tai vapaata omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

3.2 Tuloslaskelma 2022

	Ydinkaupunki 1 000 €	Taseyksiköt			Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä 1 000 €
		P-S pelas- tustoimi 1 000 €	Tilapalvelut 1 000 €	Isäntäkunta- palvelut 1 000 €	
TOIMINTATULOT	150 650	29 838	104 554	3 203	288 245
Myyntitulot	50 117	29 213	536	2 853	82 719
Maksutulot	44 066	336		350	44 752
Tuet ja avustukset	15 351	186	13		15 550
Muut toimintatulot	41 116	103	104 005		145 224
TOIMINTAMENOT	-933 785	-28 251	-68 395	-3 203	-1 033 633
Henkilöstömenot	-323 511	-19 945	-3 592	-2 030	-349 077
Palvelujen ostot	-452 460	-2 604	-32 136	-850	-488 050
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-20 275	-1 112	-12 691	-320	-34 398
Avustukset	-35 443	-67			-35 510
Muut toimintamenot	-102 096	-4 523	-19 976	-3	-126 598
TOIMINTAKATE	-783 135	1 587	36 160	0	-745 388
Verotulot	530 000				530 000
Valtionosuudet	241 477				241 477
Rahoitustulot					
Korkotulot	10 733				10 733
Muut rahoitustulot	4 408				4 408
Rahoitusmenot					
Korkomenot	-4 545	-28			-4 573
Muut rahoitusmenot	-55				-55
Peruspääoman tuotto	14 550		-14 550		0
VUOSIKATE	13 433	1 559	21 610	0	36 602
Poistot ja arvonalentumiset	-28 465	-1 226	-21 344		-51 035
TILIKAUDEN TULOS	-15 032	333	266	0	-14 433
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	7	81	42		130
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-15 025	414	308	0	-14 303

3.3 Tuloslaskelmaosa

Talousarviossa toimintakate on -745,4 milj. euroa ja se heikkenee 36,3 milj. euroa (5,1 %) vuoden 2021 talousarvioon verrattuna. Vuoden 2021 tilinpäätösennusteeseen nähden se heikkenee 15,9 milj. euroa (2,2 %). Taloussuunnitelmavuosina toimintakate pienenee yli 60 % ja on jatkossa noin -280 milj. euron tasolla.

Verotulot ovat yhteensä 530 milj. euroa, joka on 12,2 milj. euroa (2,3 %) enemmän tilinpäätösennusteeseen verrattuna. Talousarvioehdotus perustuu nykyisille veroprosenteille. Vuodelle 2023 kunnallisveroprosentteja leikataan kaikilta kunnilta samansuuruisella prosenttiyksikkömäärällä. Vuoden 2022 kunnallisveroprosentti päätös betonoi tason myös seuraavalle vuodelle. Leikkauksen suuruus varmistuu vasta kesällä 2022.

Valtionosuudet ovat yhteensä 241,5 milj. euroa, tilinpäätösennusteeseen nähden valtionosuudet kasvavat 10,3 milj. euroa (4,4 %). Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa, myös valtionosuuksien rakenne muuttuu olennaisesti ja valtionosuuksien kokonaismäärä pienenee arviolta noin 200 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosustekijäksi kuntien rahoituksessa vuodesta 2023 alkaen jäävät käytännössä ainoastaan nuorempien ikäluokkien laskennalliset kustannukset. Valtionosuuksien yhtenä keskeisenä elementtinä tulee olemaan siirtymäkauden 2023-2026 kuntien rahoituksen tasapainoon vaikuttava, asteittain muuttuva siirtymätasaus ja pysyväksi tekijäksi jäävä muutosrajoitin. Valtionosuusarviot ovat hyvin alustavia ja tarkentuvat vasta ensi vuoden kuluessa.

Talousarvioehdotuksessa rahoitustulojen ja -menojen nettomäärä on 10,5 milj. euroa, 1,3 milj. euroa vähemmän kuin tilinpäätösennusteessa. Korkotuloja arvioidaan saatavan 10,7 milj. euroa ja ne kertyvät konserniyh-teisöille annetuista lainoista. Muita rahoitustuloja arvioidaan kertyvän 4,4 milj. euroa, ne ovat pääosin osinko-tuloja. Tilapalveluiden peruspääoman tuotto on 14,6 milj. euroa. Korkomenoja arvioidaan maksettavan 4,6 milj. euroa, 0,5 milj. euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Rahoitustulojen ja -menojen nettomää-rän arvioidaan hieman alenevan suunnitelmakauden aikana.

Talousarviossa vuosikate on 36,6 milj. euroa. Vuosikate on reilut 5 milj. euroa parempi kuin tilinpäätösennus-teessa. Vuosikatteen arvioidaan parantuvan siten, että suunnitelmakauden lopussa vuosikate on noin 60 milj. euroa.

Poistot ovat 51 milj. euroa, 0,6 milj. euroa suuremmat kuin kuluvan vuoden tilinpäätösennusteessa. Korkean investointitason vuoksi poistojen määrän arvioidaan kasvavan vuosittain ja viimeisenä taloussuunnitelmavuo-tena poistojen määrä on noin 60 milj. euroa. Talousarviossa vuosikate kattaa poistoista 72 %, taloussuunni-telmakauden lopussa vuosikate kattaa poistot 100 prosenttisesti.

Talousarviossa tilikausi on alijäämäinen 14,3 milj. euroa. Taloussuunnitelmakauden aikana tavoitteena on kääntää tilikauden tulos ylijäämäiseksi ja vuonna 2025 tilikausi on ylijäämäinen 0,2 milj. euroa. Erityisesti vuodet 2024 ja 2025 vaativat määrätietoisia toimenpiteitä mm. palveluverkoston, tilatehokkuuden, palvelujen digitaalisen siirtymän ja henkilöstösuunnittelun osalta, jotta laskelmassa oleva hyvin maltillinen toimintakatteen kasvu on mahdollista saavuttaa. Investointitason pysyessä korkealla, poistojen määrä alkaa kasvaa huomattavasti ja ylijäämäisen taloussuunnitelman valmistelu vaikeutuu entisestään. Tuleville vuosille ei ole arvioitu veronkorotuksia.

KUOPION KAUPUNGIN TULOSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää liikelaitokset ja taseyksiköt, sisältää sisäiset erät, vuodet eivät vertailukelpoisia yhtiöittämisjärjestelyjen vuoksi)

	TP	TP	TP	TA+	TPE	TA	TS	TS	TS
	2018	2019	2020	TAMU 2021	2021	2022	2023	2024	2025
Toimintatulot	329,9	331,2	306,9	277,7	279,4	288,2	200,6		
Myyntituotot	126,7	122,9	98,3	79,0	83,9	82,7			
Maksutuotot	40,8	41,0	46,6	44,5	41,2	44,8			
Tuet ja avustukset	12,1	13,3	14,2	15,9	16,5	15,6			
Muut toimintatuotot	125,3	129,8	129,8	137,6	137,8	145,2			
Valmistus omaan käyttöön	25,0	24,3	18,1	0,0	0,0	0,0			
Toimintamenot	-950,0	-991,2	-996,1	-986,8	-1008,8	-1033,6	-476,1		
Henkilöstökulut	-327,2	-338,5	-331,5	-336,1	-338,5	-349,1			
Palvelujen ostot	-430,4	-445,8	-448,8	-463,2	-482,0	-488,1			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-43,2	-43,0	-41,3	-32,2	-33,7	-34,4			
Avustukset	-46,5	-56,0	-60,1	-35,1	-35,7	-35,5			
Muut toimintakulut	-102,7	-107,9	-114,3	-120,2	-119,0	-126,6			
TOIMINTAKATE	-620,1	-660,0	-689,2	-709,1	-729,4	-745,4	-275,5	-279,2	-282,4
Verotulot	441,3	464,0	486,2	496,6	517,9	530,0	281,9	274,7	286,5
Valtionosuudet	197,3	203,3	248,5	230,5	231,2	241,5	44,7	44,5	46,3
Korkotulot	8,0	8,1	11,1	10,9	10,9	10,7			
Muut rahoitustulot	9,6	5,0	5,0	4,2	4,6	4,4			
Korkomenot	-4,4	-3,9	-3,9	-5,0	-3,7	-4,6			
Muut rahoitusmenot	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1			
Rahoitustulot ja menot, netto	13,2	9,2	12,1	10,1	11,8	10,5	10,0	9,8	9,6
VUOSIKATE	31,6	16,5	57,6	28,0	31,4	36,6	61,1	49,8	59,9
Poistot ja arvonalentumiset	-48,2	-54,7	-48,0	-48,4	-50,4	-51,0	-55,5	-58,1	-59,7
Satunnaiset tulot ja menot	12,4	92,9	9,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN TULOS	-4,2	54,7	18,9	-20,4	-19,0	-14,4	5,6	-8,3	0,2
Poistoeron lisäys (-) ja vähennys (+)	0,2	0,2	0,6	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-4,0	54,9	19,4	-20,3	-18,9	-14,3	5,6	-8,3	0,2
Tunnuslukuja									
- Toimintatulot / toimintamenot	35 %	33 %	31 %	28 %	28 %	28 %	42 %		
- Toimintakatteen kasvu	3,5 %	6,4 %	4,4 %	2,9 %	10,5 %	8,2 %	-63,0 %	1,3 %	1,2 %
- Vuosikate poistoista	66 %	30 %	120 %	58 %	62 %	72 %	110 %	86 %	100 %

4 Investointiosa

4.1 Investointiosan esitystapa

Talousarvion investointiosassa esitetään ydinkaupungin ja Tilapalvelujen investoinnit hankkeittain. Hanke on pääsääntöisesti toimielimen vastuulla oleva käyttöomaisuuden hankinta- tai perusparannuskokonaisuus. Hankkeesta tai hankeyhdistelmästä on esitetty hankkeen kustannusarvio, aikaisemmin käytetyt määrärahat, myönnettävä määräraha sekä mahdollinen perustelu. Pohjois-Savon alueellisen pelastuslaitoksen investoinneista esitetään tulo- ja menoarvioiden summat sekä niiden nettosummat.

- Investointiesityksiä on sopeutettu ja hankkeita on ollut välttämätöntä lykätä, jotta kaupungin nettovelkaantumista on voitu hillitä.
- Talousarvion investointiosassa investointihankkeiden tai hankekokonaisuuksien menot esitetään bruttomääräisinä.
- Investointiosan tuloksi merkitään investointien rahoittamiseen arvioidut rahoitusosuudet sekä käyttöomaisuuden myyntien osalta myytävien kohteiden tasearvo.
- Arvioidut luovutusvoitot tai -tappiot budjetoidaan käyttötalousosaan.
- Investointiosassa kaupunginvaltuustoa sitovia ovat talousarviovuoden 2022 määrärahat ja tuloarviot.

4.2 Investointiosa

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025	2022-2025
ICT-hankinnat							
Tietokoneohjelmistot							
Kaupunginhallitus	Menot	-168	-121	-100	-100	-100	-421
Tietokone- ja viestintälaitteet							
Kaupunginhallitus	Menot	-533	-521	-400	-400	-400	-1 721
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	Menot	-526	-102	-100	-100	-100	-402
Kasvun ja oppimisen lautakunta	Menot	-200	-1 716	-200	-200	-200	-2 316
	Menot yht.	-1 427	-2 460	-800	-800	-800	-4 860
Maa- ja vesialueet							
	Tulot	500	500	500	500	500	2 000
	Menot	-2 000	-2 000	-13 200	-3 000	-3 000	-21 200
	Netto	-1 500	-1 500	-12 700	-2 500	-2 500	-19 200
Yhdyskuntarakentaminen							
Lähiliikuntapaikat	Menot	-430		-300			-300
Satamat	Menot	-80	-80	-580	-580		-1 240
Kunnallistekniikka	Rah.osuus	1 224	3 675	1 600	1 600	1 600	8 475
	Menot	-27 430	-25 705	-25 810	-28 260	-29 100	-108 875
	Netto	-26 206	-22 030	-24 210	-26 660	-27 500	-100 400
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet	Rah.osuus	400					
	Menot	-3 550	-4 075	-6 465	-6 325	-5 820	-22 685
	Netto	-3 150	-4 075	-6 465	-6 325	-5 820	-22 685
Liikuntapaikat	Rah.osuus	250	800				800
	Menot	-1 415	-5 270	-6 150	-5 950	-4 900	-22 270
	Netto	-1 165	-4 470	-6 150	-5 950	-4 900	-21 470
	Tulot yht.	1 874	4 475	1 600	1 600	1 600	9 275
	Menot yht.	-32 905	-35 130	-39 305	-41 115	-39 820	-155 370
	Netto	-31 031	-30 655	-37 705	-39 515	-38 220	-146 095

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025	2022-2025
Koneet ja kalusto							
Kaupunkirakennelautakunta	Menot	-55	-33	-55	-55	-55	-198
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	Menot	-1 692	-956	-900	-900	-900	-3 656
Kasvun ja oppimisen lautakunta	Menot	-1 190	-2 930	-1 300	-1 300	-1 300	-6 830
Perusturva- ja terveyslautakunta	Menot	-897	-338				-338
	Menot yht.	-3 834	-4 257	-2 255	-2 255	-2 255	-11 022
Muut aineelliset hyödykkeet							
	Menot	-80	-80	-80	-80	-80	-320
Osakkeet ja osuudet							
Kuopion Energia Oy:n pääomanpalautus	Tulot	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400
Kuopion Pysäköinti Oy:n pääomittaminen (Savilahden pysäköintitalo)	Menot		-9 000				-9 000
Muut osakkeet ja osuudet	Tulot	600	30				30
	Menot	-500	-980	-780	-780	-630	-3 170
	Tulot yht.	2 200	1 630	1 600	1 600	1 600	6 430
	Menot yht.	-500	-9 980	-780	-780	-630	-12 170
	Netto	1 700	-8 350	820	820	970	-5 740
Ydinkaupungin investoinnit yhteensä							
	Tulot	4 574	6 605	3 700	3 700	3 700	17 705
	Menot	-40 746	-53 907	-56 420	-48 030	-46 585	-204 942
	Netto	-36 172	-47 302	-52 720	-44 330	-42 885	-187 237

**Investoinnit 1 000 €
Tilapalvelut**

TA+M 2021 TA 2022 TS 2023 TS 2024 TS 2025 2022-2025

Talonrakennus

Koko hanke

Kasvun ja oppimisen palvelualue (koulut ja nuorisotilat)

Länsi-Puijon koulun lisätilat	laajennus	2 150	-1 450					
Lumit, musiikki- ja ilmaisutaidon lukio	uusi	27 200	-13 600	-7 061				-7 061
Niiralan koulun peruskorjaus koulu- ja päiväkotikäyttöön	peko	15 500	-9 200	-7 510				-7 510
Riistaveden kouluratkaisu	uusi	13 600	-400	-7 100	-6 090			-13 190
Syvänniemen alakoulu ja päiväkoti (0-2)	vuokra		-100	-50				-50
Jynkänlahden viipaleen korvaus uudisrakennuksella	vuokra			-50				-50
Pirtin koulun laajennus ja muutostyöt	uusi	27 300		-300	-800	-4 000	-15 000	-20 100
Hatsalan klassillinen koulu (korvaava uudisrakennus)	uusi	28 000		-100	-6 900	-14 000	-7 000	-28 000
Ylä-Pyörö perusparannus	perusp.	22 800				-6 500	-10 000	-16 500
Lyseon peruskorjaus	peko	9 000				-100	-4 400	-4 500
Kettulan koulu (korvaava uudisrakennus)	uusi	7 000				-300	-3 200	-3 500
Särkiniemen koulu (korvaava uudisrakennus)	uusi	4 450				-250	-2 100	-2 350
		157 000	-24 750	-22 171	-13 790	-25 150	-41 700	-102 811

Kasvun ja oppimisen palvelualue (päiväkodit)

Männistön päiväkoti, 8 r	vuokra	250	-250					
Mölymäen määräaikainen päiväkoti, 10 r	vuokra	750	-700					
Kurkimäen viipalepäiväkoti	vuokra	450	-450					
Lastentien päiväkoti (Alava), 6 r	uusi	5 800	-2 200	-3 564				-3 564
Länsi-Puijon päiväkoti, 4 r	uusi	4 250		-100	-2 500	-1 650		-4 250
Petosen päiväkoti, 8 r	uusi	6 500		-100	-3 000	-3 000		-6 100
Paimenpojan päiväkoti, 6 r	uusi	4 700			-300	-3 000	-1 400	-4 700
Sinikellon päiväkoti, 8 r	uusi	7 900			-200	-2 600	-3 300	-6 100
Saarikellon päiväkoti, 6 r	uusi	4 700		-200	-2 000	-2 500		-4 700
Suopursun päiväkoti, 5 r	peko	2 000				-2 000		-2 000
Maunolanmäen päiväkoti	peko	2 000					-2 000	-2 000
Takkapolun päiväkoti	uusi	3 600					-3 600	-3 600
Kivilammen päiväkoti, 4 r	uusi	3 600					-300	-300
Uudiskohteet (korvaavat nykyisiä peruskorjauskuntoisia)	uusi		-100					
		46 500	-3 700	-3 964	-8 000	-14 750	-10 600	-37 314

Investoinnit 1 000 €

TA+M 2021 TA 2022 TS 2023 TS 2024 TS 2025 2022-2025

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Koko hanke

Lippumäen jäähallin muutos sisäliikuntahalliksi ja uimahallin peruskorjaus	peko	6 000	-2 400					
Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus, väestönsuoja	uusi	35 500	-9 000	-15 000	-8 624			-23 624
Velvoiteautopaikat		4 000			-4 000			-4 000
Pääkirjaston yläpohjan peruskorjaus	peko	1 500		-50	-1 450			-1 500
Taidemuseon kokoelmatilat	uusi	3 400		-1 700	-1 700			-3 400
Keskuskentän jalkapallostadion	uusi			-150	-150			-300
Väestösuojien peruskorjaukset	peko	2 800	-200	-200	-200	-200	-200	-800
		53 200	-11 600	-17 100	-16 124	-200	-200	-33 624

Toimisto yms. hallintorakennukset

Kaupungintalon peruskorjaus (sis. matkailutoimisto)	peko	10 000			-2 000	-6 000	-2 000	-10 000
		10 000			-2 000	-6 000	-2 000	-10 000

Perusturvan palvelualue

Turvakoti	vuokra	50	-50					
		50	-50					

Palo- ja pelastustoimi

Nilsin pelastusasema, uudisrakennus	uusi	3 600	-2 800					
		3 600	-2 800					

Kalusto- ja valmiussuunnitelmahankinnat

		240	-60	-60	-60	-60	-60	-240
--	--	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Pienet peruskorjauskohteet

			-10 000	-7 000	-8 000	-8 000	-8 000	-31 000
--	--	--	---------	--------	--------	--------	--------	---------

Investoinnit 1 000 €

TA+M 2021 TA 2022 TS 2023 TS 2024 TS 2025 2022-2025

Tulot

Koko hanke

Kiinteistöjen myynnit			400	870	700	700	700	2 970
Lippumäen uimahalli / sisäliikuntahallimuutostyö, OKM:n avustus		800	160					
Nilsin uusi pelastusasema, palosuojarahasto		220	220					
Savilahti, OKM:n avustus		750		375	150			525
Tulot yhteensä			780	1 245	850	700	700	3 495

Tilapalvelut yhteensä

Tulot		780	1 245	850	700	700	3 495
Menot		-52 960	-50 295	-47 974	-54 160	-62 560	-214 989
Netto		-52 180	-49 050	-47 124	-53 460	-61 860	-211 494

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta

Tulot		266	285				285
Menot		-2 755	-1 485				-1 485
Netto		-2 489	-1 200				-1 200

Investoinnit yhteensä

Tulot		5 620	8 135	4 550	4 400	4 400	21 485
Menot		-96 461	-105 687	-104 394	-102 190	-109 145	-421 416
Netto		-90 841	-97 552	-99 844	-97 790	-104 745	-399 931

Elinkaari- ja vuokrahankkeet 1 000 €

TA+M 2021

TA 2022

TS 2023

TS 2024

TS 2025

Tilapalvelut

Koko hanke

Kasvun ja oppimisen palvelualue (koulut ja nuorisotilat)

Rajalan koulun lisätilat (elinkaarisop.laajennus)	vuokra	3 600		x			
---	--------	-------	--	---	--	--	--

Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet

Turvakoti	vuokra	2 900		x	x		
Leväsen palvelukeskus (Niku)	vuokra	8 500		x	x		
Puijonlaakson palvelukeskus (Niku)	vuokra	10 200				x	x
		21 600					

Palo- ja pelastustoimi

Neulamäen pelastusasema, uudisrakennus	vuokra	13 000			x	x	
--	--------	--------	--	--	---	---	--

Elinkaari- ja vuokrahankkeet yhteensä

		38 200					
--	--	---------------	--	--	--	--	--

4.3 Lisätietoja investoinneista

4.3.1 Maa- ja vesialueiden hankinnat

Maahankintaa jatketaan kaupungin tulevilla kasvualueilla Vanuvuoressa ja Ranta-Toivalassa. Lisäksi maata hankitaan yksittäisinä alueina täydennysrakentamisen turvaamiseksi asumista ja elinkeinotoimintaa varten. Maa-alueiden hankintaan kohdennettavissa määrärahoissa on poikkeuksellinen vuosi 2023. Silloin toteutetaan pääosa Savon koulutuskuntayhtymän ja kaupungin väliseen Mölymäen alueen maankäyttösopimukseen ja kiinteistöjen vaihtoon liittyvistä toimenpiteistä.

4.3.2 Yhdyskuntarakentaminen

Savilahti

Savilahden alueella jatketaan yhdyskuntatekniikan rakennustöitä. Savilahdentien työt valmistuvat vuonna 2023 Volttikadun risteyksen saneerauksen viimeistelytöitä lukuun ottamatta. Seuraavat vaiheet ovat Vanhan Varikon alue (Lohkareen alue), Marikonranta ja Savisaari, tässä järjestyksessä. Vuonna 2022 rahoitustarve on lähes 10 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 jälkeen rahoitustarve tasaantuu alemmalle tasolle.

Ydinkeskustan hankkeet

Keskusta ja Rönö

Keskustassa on useita kohteita. Näistä Maljalahden ja Matkustajasataman alue on suurelta osin valmistunut. Määrärahaa tarvitaan kuitenkin alueen pohjoisosan, mm. Satamatorin, muutoksiin ja Aallonmurtajankadun viimeistelyyn. Alue yhtyy pohjoisessa Itkonniemen alueeseen.

Asemanseudun toteuttaminen on pitkällä. Väyläviraston matkustaja- ja tavararatapihan saneerauksen suunnittelu on käynnissä ja Puijonkadun ratasilta uusitaan vuonna 2022. Lähimpinä vuosina rahoitusta tarvitaan alueen viimeistelyyn sekä esimerkiksi Puijonkadun saneeraukseen ja sovittamiseen valtion hankkeen kanssa. Kaupungin osuudesta ja aikataulusta on sovittava valtion kanssa. Vanhan rautatieaseman uudistukset ovat VR-yhtymän vastuulla.

Kuopionlahti toteutuessaan suunnitellusti (hotellihanke) vaatii kymmeniä miljoonia euroja, mutta toteutus ja kaantunee useammalle vuodelle. Aukiot nykyisen Hallikadun kohdalla sekä rannan rakentaminen on suunniteltu asemakaavoituksen aikana erittäin korkealuokkaisiksi. Tähän menneessä on varmistunut Lumitin rakentaminen, jonka takia Puijonkadun eteläosa on saneerattu. Vuonna 2022 saneerataan Haapaniemenkatu Minna Canthin kadun ja Kirkkokadun välillä. Tässä yhteydessä myös Koljonvirkankatu Lumitin luona ennallistetaan.

Kuntolaaksossa on ensimmäinen osuus eli uuden uima-jäähallikompleksin rakentaminen valmistunut. Health Cityn ja Opistokujan alueiden kunnallistekniikan rakentaminen on käynnistynyt vuonna 2021 ja töitä jatketaan viimeistelytöillä vuonna 2022.

Keskustaan on suunniteltu myös muita lähinnä saneeraus pohjaisia hankkeita, joiden eteneminen riippuu talousarviotilanteesta. Tällaisia hankkeita ovat mm. Kauppakadun saneeraus torilta Sairaalakadun suuntaan, rännikatuverkoston jatkosaneeraukset (mm. Käsityökadun saneeraus Kauppa- ja Tulliportinkatujen välillä). Muita keskustan hankkeita nousee esiin jatkuvasti mm. Väinölänniemen stadionin saneeraus ja Puijonkadun saneeraus välillä tori – Asemakatu.

Katujen peruskorjaukset

Keskustan kohteissa mainitut hankkeet ovat osaltaan myös katujen peruskorjaustöitä (esim. Puijonkatu, Koljonniemenkatu). Vastaavia kohteita on myös muualla keskeisellä kaupunkialueella ja maaseututaajamissa. Täydennysrakentaminen Puijonlaakson alueella jatkuu vielä vuonna 2022. Lisäksi tehdään muita liikenneturvallisuuden ja täydennysrakentamiseen liittyviä töitä, jotka on suunniteltu tehtäväksi vuoden 2022 aikana.

Vuoden 2022 jälkeen tulee mahdollisesti tehtäväksi täydennysrakentamiseen liittyviä töitä, mm. Kiekkotien alue.

Rahusenkanakaalla on yhteishanke Kuopion Veden kanssa Pihlajaharjuntien vesihuoltolinjojen huonon kunnon vuoksi.

Täydennysrakentaminen

Niiralan, Haapaniemen ja Siikalahden alueet

Tasavallankadun varren alueella on käynnistynyt asemakaavamuutos, joka tulee aiheuttamaan katumuutoksia. Tässä vaiheessa valmistaudutaan alueen tarkempaan suunnitteluun mm. Tehdaskadun oikaisun osalta. Siikarannan ja Saaristokadun risteys on noussut ongelmallisena esille, Siikarannan suunnasta on vasemmalle kääntyminen ajoittain hankalaa. Alueen tiivistyminen (mm. polttoainepiste) voi lisätä ongelmia. Risteykseen tarkastellaan vaihtoehtoina kiertoliittymää ja liikennevaloja.

Petosen alue

Lähivuosien suurin saneerauskohte Petosen alueella on Litmasenlammen puisto, jossa on pitkään kertynyttä korjausvelkaa. Tämän lisäksi Pyörön alueella on myös täydennysrakennuskohteita.

Asuinalueiden rakentaminen

Saaristokaupunki

Saaristokaupungissa rakentaminen jatkuu vielä Lehtoniemen alueen kunnallistekniikassa sekä Lehtoniemen että muiden alueiden viimeistelytoilla.

Hiltulanlahden ja Vanuvuoren alueet

Hiltulanlahden 2-alueen rakentaminen jatkuu vielä vuonna 2022, jonka jälkeen rakentamisen painopiste siirtyy Puutosalmentien varteen Hiltulanlahden 3-alueelle. Hiltulanlahden 1-alueen viimeistelyihin tehdään pieni vauraus kauden alkupuolelle. Vuoden 2022 jälkeen Hiltulanlahden 2-alueen viimeistelyt jatkuvat. Yhteishankkeena ELY-keskuksen kanssa on maantielle 553 kevyen liikenteen väylän rakentaminen välille Hiltulanlahti – Pellesmäki. Hanke on saanut valtiolta kävelyn ja pyöräilyn edistämistä rahaa. Rahoituksella saadaan osa kevyen liikenteen väylästä toteutettua.

Vanuvuoren alueen rakentamisesta ei ole vielä tehty päätöksiä.

Mölymäellä jatketaan alueen kunnallistekniikan rakentamista Sakkyn kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Liikuntapaikat

Puijon alue

Alun perin Puijon kehittämiseen urheilulaakson alueelle on varattu määrärahaa vuosittain 1–2 miljoonaa euroa. Periaatteessa pohjoisosa eli maaliaukiolla olevat rakenteet voidaan viedä nopeammin eteenpäin. Maaliaukion tekonurmikentän rakentamista on useaan otteeseen siirretty. Sitä esitetään toteutettavaksi vuonna 2022. Muualla Puijon alueella hankkeiden etenemistä vaikeuttavat lupakysymykset. Nk. Puijoa kiertävän helpon ladun suunnittelu on keskeytetty. Antikkalan alueen jatkokehittämistä vaikeuttavat käynnissä olevat lupa-asiat. Viimeisimpänä on käynnissä Puijon lakialueen sekä sinne nousevan hiihtohissin suunnittelu. Nämä toimenpiteet pyritään saamaan käyntiin vuosien 2021 ja 2022 aikana.

Lähiliikuntapaikat sekä ulkoilu- ja leikkipaikat

Lampipuiston, Luotipuiston, Taimistupuiston ja Haarakastien leikkipaikkojen saneeraukset esitetään toteutettaviksi vuonna 2022. Väinölänniemelle rakennetaan ulkokuntosali.

Elinkeinoiniin liittyvät hankkeet

Sorsasalo

Sorsasalossa varaudutaan suunnittelemaan alueen liikenneverkkoa.

Etelä-Kuopion yrityspuistoon kuuluvat alueet

Alueista tärkeimmät ovat Logistiikka-alue ja Pienen Neulamäen 2-alue. Logistiikka-alueen asemakaavoitus on loppuvaiheessa. Töiden aloittaminen riippuu asemakaavan lainvoimaisuudesta. Alueen rakentamiskustannukset arvioidaan 30 miljoonaksi euroksi ottaen huomioon alueen esirakentaminen. Osa alueen rakentamisesta voidaan tehdä hyödyntämällä ylijäämää massoja. Alueelle on syytä varata vuosittainen määräraha koko kaudeksi.

Pienen Neulamäen 1-alueen ja Kylmämäen alueella jatketaan viimeistelytyötä Kylmämäentien, Pioneerikadun, Asevarikontien ja Majurinkadun osalta.

Muut yritystontit ja -alueet

Muiden alueiden osalta olisi syytä varautua mm. Matkuksen esirakentamisen vauhdittamiseen jäljellä olevien tonttien osalta. Myös muualla kaupungin alueella on vastaavia tontteja. Elinkeinohankkeille varataan vuosittainen määräraha pikaisesti käynnistyviin kohteisiin.

Maaseututaajamat

Melalahden ja Vehmersalmen alueet

Riistavedellä tunnistettuja yhdyskuntatekniikan hankkeita lähiaikoina ovat mm. Vartialan kentän kunnostus ja Peltoniemen alueen viimeistely sekä Melalahden leikkipaikan kunnostus.

Karttulan alueet, Kurkimäki

Kurkimäen, Syvänniemen ja Pihkainmäen alueella tehdään yksityisten teiden rakentamista vuosina 2021-2022.

Nilsinä

Nilsinän osalta tärkeimpänä kohteena on Tahkon matkailuympäristön parantaminen. Keskustan osalta hanke lähtee mahdollisesti rakentumaan jo vuoden 2021 loppupuolella.

Maaninka

Vuonna 2021 on käynnissä Hallitien yksityisen tien rakentaminen Käärmelahdessa. Pitkään valmisteilla ollut Keskisaarentien ja Pihtisalmen sillan rakentaminen ei ole edennyt. Tämä on johtunut tonttien heikosta kysynnästä Keskisaaren alueella.

Juankosken alueet

Juankoskella toteutetaan muutamia katuja. Muuruvedelle toteutetaan vuonna 2022 maantien 5661 parantaminen kevyen liikenteen järjestelyineen yhteistyönä ELY-keskuksen kanssa.

Muut kohteet

Yksittäisten kohteiden lisäksi vuosittain varataan investointimäärärahaa pieniin parannuskohteisiin mm. kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen, liikenneturvallisuuden parantamiseen, ulkovalaistuksen kehittämiseen.

5 Rahoitusosa

5.1 Rahoituslaskelman lukuohje

Rahoituslaskelma jakautuu kahteen osaan.

Toiminnan ja investointien rahavirta pitää sisällään käyttötalouden ja investoinnit osoittaen rahavirran, joka on katettava rahoitustoiminnalla tai joka jää rahoituksen katteeksi. Rahoitussuunnitelman toiminnan rahavirta muodostuu tulossuunnitelmasta siirtyvästä vuosikatteesta ja satunnaisista eristä sekä tulo-rahoituksen korjauseristä.

Toiminnan rahavirta

Tulo-rahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Tästä syystä rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulo-rahoitusjäämän osoittava vuosikate sekä satunnaiset erät, jotka tuloslaskelmassa esitetään vuosikatteen jälkeen.

Investointien rahavirta

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä. Rahoituslaskelman Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntihintaiset myyntitulot.

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Kunnan myöntämät lainat, jotka taseessa esitetään pysyvien vastaavien ryhmässä Sijoitukset, käsitellään ryhmässä antolainauksen muutokset. Antolainojen lisäykset vähentävät rahavaroja ja antolainojen takaisinmaksut lisäävät rahavaroja. Antolainojen muutoksina esitetään erikseen lainojen lisäykset ja lainojen lyhennykset.

Lainakannan muutokset

Rahoituslaskelma osoittaa, miten kunnan rahoitusrakenne tilivuoden aikana muuttuu. Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinnut niitä. Lyhytaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta on ottanut uutta lyhytaikaista lainaa tai uusinnut sitä. Lyhytaikaisten lainojen vähennys osoittaa, kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana lyhentänyt lyhytaikaisia lainojaan. Lyhytaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset esitetään rahoituslaskelmassa nettona.

Vaikutus maksuvalmiuteen

Rahoitusosa päättyy Vaikutus maksuvalmiuteen -erään, jonka positiivinen arvo tarkoittaa kunnan maksuvalmiuden vahvistumista ja negatiivinen sen heikkenemistä.

5.2 Rahoituslaskelma 2022

	Taseyksiköt				Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä 1 000 €
	Ydinkaupunki 1 000 €	P-S pelastustoimi 1 000 €	Tilapalvelut 1 000 €	Isäntäkuntapalvelut 1 000 €	
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	13 433	1 559	21 610	0	36 602
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-9 650		-685	0	-10 335
Toiminnan rahavirta yhteensä	3 783	1 559	20 925	0	26 267
Investointien rahavirta					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-53 907	-1 485	-50 295		-105 687
Rahoitusosuudet investointimenoihin	4 475	285	375		5 135
Pys. vastaavien hyöd.luov. tulot	11 830		1 555		13 385
Investointien rahavirta yhteensä	-37 602	-1 200	-48 365	0	-87 167
TOIMINNAN JA INV. RAHAVIRTA	-33 819	359	-27 441	0	-60 901
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-270				-270
Antolainasaamisten vähennykset	6 746				6 746
Antolainauksen muutokset	6 476	0	0	0	6 476
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	135 000	270			135 270
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-60 400	-267			-60 667
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-20 000				-20 000
Lainakannan muutokset	54 600	3	0	0	54 603
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	61 076	3	0	0	61 079
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	27 257	362	-27 441	0	178

5.3 Rahoitusosa

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen määrän. Tavoitteen mukaisesti taloussuunnitelmakauden lopussa vuonna 2025 vuosikate kattaa poistot ja talous on tasapainossa.

Toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2022 on -60,9 milj. euroa, joka on rahoitettava joko kassa- tai pääomarahoituksella.

Antolainojen lisäykseen varaudutaan 0,27 milj. eurolla Pohjois-Savon Pelastuslaitokselle. Pelastuslaitoksen lainanlyhennykset ovat vastaavansuuruiset. Lisäksi konserniyhteisöt lyhentävät kaupungin antamia lainoja 6,5 milj. eurolla.

Pitkäaikaista lainaa otetaan vuonna 2021 bruttomääräisesti 135 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja maksetaan takaisin yhteensä n. 60,7 milj. eurolla.

Rahavarojen ennakkoidaan olevan samalla tasolla kuin vuoden 2022 alussa.

Bruttoinvestoinnit ovat 105,7 milj. euroa vuonna 2022 ja suunnitelmavuosinakin taso pysyy korkeana. Erityisesti vuoden 2025 investointisuunnitelma tulee vaatimaan tarkentamista, koska siitä aiheutuu erittäin kova vaatimus tulo-rahoitukselle. Taloussuunnitelmakauden aikana toiminnan rahavirran ja investointien välillä vallitsee epäsuhta. Nettoinvestointitaso ylittää poistot joka vuosi. Toiminnan ja investointien rahavirta on koko suunnitelmakauden ajan negatiivinen, mikä käytännössä tarkoittaa pitkäaikaisten lainojen nettomäärän kasvua suunnitelmakauden jokaisen tarkasteluvuoden aikana. Tavoitteeksi on asetettu, että omarahoitus riittää 36 %:iin investoinneista vuonna 2022.

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa kaupungin investoinneille tai velkaantumiselle ei käytännössä tapahdu mitään, sillä uudistuksessa kuntiin jäävät omaisuus ja velat. Mutta jatkossa aikaisempaa merkittävästi pienemmällä kaupungin volyymeilla on kyettävä saamaan aikaan riittävä tulo-rahoitus investoinneille, jotka pääsääntöisesti ovat kouluja, päiväkotia ja kunnallistekniikkaa.

Pitkäaikaisten lainojen lisäykset sopeutetaan rahoitustuloksen ja lainojen lyhennysten mukaiseen tasoon.

Kaupungin lainamäärä kasvaa suunnitelmakauden tulo-rahoitus- ja investointitason vuoksi seuraavasti:

Kaupungin lainakanta 2018–2025

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021*	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Lainakanta milj. euroa	343,0	396,3	459,5	456,6	511,2	536,6	582,4	620,3
Lainamäärän muutos %	-1,3	15,5	15,9	-0,6	12,0	5,0	8,5	6,5
Lainat (euroa/asukas)	2 891	3 320	3 823	3 762	4 174	4 342	4 672	4 934
Lainamäärän kasvu (euroa/asukas)	-49	429	503	-61	412	168	330	261

* 9/2021 osavuositarkastuksen mukainen ennuste

KUOPION KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää liikelaitokset ja taseyksiköt, sisältää sisäiset erät, vuodet eivät vertailukelpoisia yhtiöittämisjärjestelyjen vuoksi)

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TA + TAMU 2021	TPE 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Toiminnan rahavirta									
Vuosikate	31,6	16,5	57,6	28,0	31,4	36,6	61,1	49,8	59,9
Satunnaiset erät	12,4	92,7	9,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-12,6	-97,7	-12,8	-9,9	-17,4	-10,3	-6,0	-10,0	-7,5
TOIMINNAN RAHAVIRTA YHT.	31,3	11,5	54,1	18,1	14,0	26,3	55,1	39,8	52,4
Investoinnit									
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-91,7	-123,3	-82,1	-96,5	-93,8	-105,7	-104,4	-102,2	-109,1
Rahoitusosuudet	1,6	1,7	2,9	2,5	2,5	5,1	1,8	1,6	1,6
Käyttöomaisuuden myyntitulot	24,1	184,7	18,3	13,0	15,0	13,4	8,8	12,8	9,8
INVESTOINNIT NETTO	-66,1	63,1	-60,8	-80,9	-76,3	-87,2	-93,8	-87,8	-97,7
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-34,7	74,6	-6,8	-62,9	-62,3	-60,9	-38,8	-48,0	-45,3
Rahoituksen rahavirta									
Antolainojen muutokset									
Antolainojen lisäys	-8,9	-126,2	-6,6	-0,6	-0,4	-0,3	0,0	0,0	0,0
Antolainojen vähennys	5,4	5,8	2,7	6,7	6,7	6,7	6,5	6,5	6,5
Antolainojen muutokset yhteensä	-3,5	-120,4	-3,9	6,0	6,3	6,5	6,5	6,5	6,5
Lainakannan muutokset									
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	88,0	105,3	115,0	125,6	40,0	135,3	100,0	120,0	145,0
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-45,7	-52,9	-52,0	-71,4	-63,3	-60,7	-74,6	-74,2	-107,1
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-25,0	0,6	11,5	0,0	20,0	-20,0	0,0	0,0	0,0
Lainakannan muutokset yhteensä	17,3	53,0	74,6	54,3	-3,3	54,6	25,4	45,8	37,9
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	24,8	-79,9	70,6	60,3	3,0	61,1	31,9	52,3	44,4
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-10,0	-5,3	63,9	-2,6	-59,2	0,2	-6,9	4,3	-0,9
Investointien omarahoitusprosentti	35 %	14 %	73 %	30 %	34 %	36 %	60 %	50 %	56 %

6 Liitteet

6.1 Yli miljoonan euron yhdyskuntarakentamisen hankkeet

Vuosien 2022-2025 investointiohjelma yli miljoonan euron yhdyskuntarakentamisen hankkeista (1 000 €)

Investointikohde	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025	Yhteensä
Sorsasalo					
Sorsasalonsalontaloyhtiö		100	500	1 500	2 100
Puijonlaakso -Taivaanpankko					
Sammakkolammentie, Ahkiotie, jalankulun ja pyöräilyn järjestelyt	400	900			1 300
Savilahti, Hehkun Sydän (Yliopistorannan kohta)	3 300				3 300
Savilahti, ramppijärjestelyt	1 200				1 200
Savilahdentie, Volttikadun risteys	2 500	300			2 800
Niiralankatu ja rata-alikulku	100	2 500	1 000		3 600
Savilahti, 110 kV johdon siirto	1 500				1 500
Neulaniementie			2 500	2 000	4 500
Vanhan Varikon alue	100	3 000	1 500	1 500	6 100
Marikonranta	0	100	100	2 500	2 700
Puijo					
Puijon urheilulaakso, yleissuunnitelman mukainen toteuttaminen, korjaus- ja muutostyöt	100	1 500	1 500	2 000	5 100
Puijonrinteen hiihtohissin uusimistyöt	2 100				2 100
Maaliaukion tekonurmikenttä	1 500	1 000			2 500
Nuorisopuisto / lähiliikunta-alue		500	500	1 000	2 000
Puijon alakenttä		1 000	1 000		2 000
Itkonniemi - Männistö - Linnanpelto					
Vanha asema - Itkonniemen alueen rakentaminen		100	1 000	3 000	4 100
Kelloniemi - Likolahti					
Kelloniemen alueen rakentaminen			100	2 500	2 600
Telkkistentien saneeraus		1 000	500		1 500
Keskusta					
Asemaseudun rakentaminen	50	1 000	1 000		2 050
Puijonkatu väli Asemakatu-Tulliportinkatu			1 900		1 900
Kuopionlahden alue		300	1 000	2 000	3 300
Puijonkadun silta moottoritien yli / siltasaneeraus			2 500		2 500
Karjalankadun sillat moottoritien ja Puijonlaaksontien yli / siltasaneeraus				3 600	3 600
Väinölänniemen stadion peruskorjaus + urheilukenttä			200	1 000	1 200
Haapaniemi					
Mölymäen liikuntapuisto	70	1 000	1 000		2 070
Mölymäki, Amiskanrinne ja Kopiksenkatu		500	1 000		1 500
Mölymäen viheralueet, Merenmaanpuisto ja Aulis Rytkösen katu	30	2 000	2 200	300	4 530
Siikalampi					
Tehdaskadun ja Teollisuuskadun alueet	500	1 300			1 800
Levänen					
Rauhalahdentie - Leväsentie	1 000	1 000			2 000
Kivilammen alue		150	2 500		2 650
Leväsentie saneeraus Särkiniemestä etelään		150	500	3 000	3 650

Investointikohde	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025	Yhteensä
Lehtoniemi					
Lehtorinteen asuntoalue	1 200				1 200
Pitkälähti					
Logistiikka-alue	100	600	1 300	2 000	4 000
Kiviharju, Heinälammrinne					
Hepomäen alue		800		2 000	2 800
Hiltulanlahti					
Hiltulanlahti III Puutossalmentien varsi	2 000	2 800	2 500	1 000	8 300
MAASEUTUALUEET					
Nilsin-Tahkon matkailuympäristön kehittämisinvestoinnit	1 100	1 100	1 100	500	3 800
MUUT KOHTEET					
Ulkovalaistuksen uusiminen ja ohjausjärjestelmä	800	800	800	700	3 100
Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen	350	350	200	200	1 100
Kt-suunnittelu	320	320	320	320	1 280
Elinkeinoalueet	400	500	500		1 400
Siltojen korjaukset	400	400	500	500	1 800
Hulevesiliittymät ja tulvakohteet	250	250	250	300	1 050
YHTEENSÄ	21 370	27 320	31 470	33 420	113 580
YHDYSKUNTARAKENTAMISEN NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ (KAIKKI HANKKEET)	30 655	37 705	39 515	38 220	146 095

6.2 Kuopion väestö ja väestösuunnite

Kuopion väestö (31.12.) vuodesta 2010 lähtien ja väestösuunnite vuosille 2021–2025

VUOSI	0-6	7-12	13-15	16-18	19-24	25-39	40-64	65-74	75-84	85-	YHT.
2010	8067	6823	3638	4141	10516	20681	39299	10059	6805	2307	112 336
2011	8110	6865	3537	4059	10662	20911	38879	10675	6809	2412	112 919
2012	8247	6869	3541	4062	10909	21473	38337	11215	6862	2540	114 055
2013	8231	6935	3505	3933	11168	22148	37753	11773	6989	2673	115 108
2014	8354	6837	3551	3825	11467	22628	37320	12317	7082	2790	116 171
2015	8394	6951	3442	3851	11427	23126	36953	12889	7029	2859	116 921
2016	8407	6957	3501	3772	11407	23688	36645	13114	7314	2935	117 740
2017	8290	7051	3472	3819	10965	24189	36337	13864	7211	3011	118 209
2018	8109	7099	3578	3746	10812	24534	36057	14358	7330	3041	118 664
2019	7854	7198	3589	3814	10704	24898	35844	14820	7476	3085	119 282
2020	7656	7370	3573	3751	10760	25386	35612	15051	7894	3157	120 210

Kuopion ja Karttulan kuntaliitos vuoden 2011 alussa

Kuopion ja Nilsin kuntaliitos vuoden 2013 alussa

Kuopion ja Maaningan kuntaliitos vuoden 2015 alussa

Kuopion ja Juankosken kuntaliitos vuoden 2017 alussa

Kuntaliitokset sisältyvät koko aikasarjaan.

Kuopion oma suunnite 10 / 2021 (Tavoitteellinen vahvan kasvun ura)

2021	121 373
2022	122 473
2023	123 570
2024	124 650
2025	125 729